หอสมุดแห่งชาติ
กรมศิลปากร

ลิลิตมหาสงคราม

พระราชญาติรักษา

นิพนธ์

—

สมาคมสหายสงคราม ในพระบรมราชูปถัมภ์

พิมพ์ในงานให้ความระลึกถึงทหารอาษา

สัยชีวิตในมหาสงครามโลกครั้งแรก

895.9115
ส 413 ล

———

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๙๓

กรมศิลปากร
3 ป มิ.ย. 2531
หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก
จันทบุรี

ลิลิตมหาสงคราม

พระราชญาติรักษา

นิพนธ์

—

สมาคมสหายสงคราม ในพระบรมราชูปถัมภ์

พิมพ์ในงานให้ความระลึกถึงทหารอาษา

ผู้เสียชีวิตในมหาสงครามโลกครั้งแรก

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๙๓

เลขห้อง คป.
895.9115
เลขหมู่ ร 413ค
เลขทะเบียน ๒๖.๓๑๔. ๑๒๓๒๓
595.9115
ร413ค
๒๓๙๑

คำปรารภ

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ เป็นวันที่ทางราชการกระทรวงกลาโหมร่วมด้วยสมาคมสหายสงครามในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้จัดงานให้ความรำลึกแก่ทหารอาษาผ้วาย ชนม์ในงานพระราชสงครามนั้น และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ได้เสด็จพระราชดำเนินมาร่วมพระราชทานพวงมาลา และพระราชทานความรำลึกด้วย ในพุทธศกนี้ก็ได้จัดงานขึ้นเช่นที่เคยปฏิบัติมา

สมาคมสหายสงครามเห็นว่า เอกสารบางเรื่องซึ่งทหารอาษาได้เพียรนิพนธ์ขึ้นไว้มีอยู่ ถ้าจะไม่ฟื้นฟูแบบฉบับไว้ก็เกรงจะสูญสิ้นต้นฉบับไปเสียในพระพุทธศกนี้ จึงกำหนดจัดพิมพ์ ลิลิตมหาสงคราม ซึ่งพระราชญาติรักษา (ประกอบ บุนนาค) ได้นิพนธ์ขึ้นไว้ด้วยความวิริย อุตสาห ปฏิภาณสูง กรรมการของสมาคมจึงขอรับอนุมัติจากผู้พิมพ์ ลิลิตมหาสงคราม เพื่อพิมพ์แจกเป็นเครื่องระลึกถึงสหายสงคราม ผู้มีวัยเข้าขิดล่วงชรา มีความรำลึกถึงผู้

วายชนม์ ที่ประดิษฐานอัฐิในอนุสสาวรีย์นั้น และโดยเฉพาะได้มีความรำลึกต่อไปอีกว่า ผู้ประกอบความดีเสนอแก่ชาติ ถวายแด่พระมหากษัตริย์ ทางราชการยังคงถือเป็นภาระที่จะเสนอเกียรติอยู่อีกต่อไป

ขอท่านผู้ได้รับแจก จงร่วมจิตต์ใจขอบคุณท่านผู้นพนธ คือคุณพระราชญาตรกษา ซึ่งบัดนี้ดำรงตำแหน่งข้าหลวงประจำจังหวัดอยุธยา ร่วมด้วยความรำลึก ถึงบุญคุณซึ่ง สมาคม ได้รับความเมตตาให้สิทธิ์การพิมพ์ในคราวนี้ด้วย เทอญ

ร.อ. ม.จ. นิตยากร วรวรรณ อ.ร.

นายกสมาคมสหายสงคราม

ในพระบรมราชปถัมภ์

คำนำ

หนังสือเรื่องสงครามนี้ เป็นเรื่องที่ข้าพเจ้าได้เรียบเรียงร้อยกรองขึ้นตามความจดจำ และได้ลองพยายามให้เนื้อเรื่องดำเนินไปด้วยแบบสงคราม จึงได้ให้ชื่อว่าสงครามมหาสงคราม การแต่งสงครามข้าพเจ้ายังอ่อนหัดนัก เท่าที่ได้เห็นได้อ่านมาเพียงเล็กน้อย ก็พยายามแต่งขึ้นพอให้เนื้อเรื่องติดต่อกันได้เท่านั้น ถ้าแม้มีทบกพร่องและผิดพลั้ง ขอท่านผู้มีความรู้อ่านแล้วจงให้อภัยแก่ข้าพเจ้าด้วย

ครั้งแรกข้าพเจ้าก็เป็นพลทหารอาษาผู้หนึ่ง ซึ่งได้อาษาไปในงานพระราชสงครามณทวีปยุโรป เพื่อทำการยุทธร่วมมือกับสัมพันธมิตรหมู่ใหญ่ เมื่อสิ่งใดได้แลเห็นก็จดจำมาประพันธ์ขึ้นให้เป็นลำดับ ข้าพเจ้ารู้สึกอยู่ว่าถ้าหากจะปล่อยทิ้งสิ่งที่ได้พบได้เห็นมาเสียโดยเปล่าประโยชน์ก็เป็นข้อที่น่าเสียดายนัก เพราะเป็นครั้งแรกที่กองทหารไทยเราได้ไปเบิดตาดูทวีปยุโรป ทั้งได้พบได้เห็นสิ่งต่าง ๆ และความเป็นไปในคราวสำคัญของโลก เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าเห็นเป็นข้อควรอย่างยิ่งที่เราคนไทยจะต้องจดจำไว้มิให้สิ้นสูญ ข้าพเจ้าจึง

ได้อุตส่าห์หาเวลา พยายามเรียบเรียงขึ้นครั้งนี้ และพิมพ์จำหน่าย ให้ผู้อ่านทั้งหลายได้ทราบความเป็นไปของชาวเราผู้ยอมสละเลือดเนื้อไปสู่สงคราม เพื่อรักษาชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ บ้านเกิดเมืองนอนอันเป็นที่รักยิ่งของเรา ข้าพเจ้าได้กลับมาถึงกรุงเทพ ฯ คราวหลังพร้อมกับธงไชยเฉลิมพลประจำกองรถยนต์ และกองทหารบกรถยนต์ โดยสวัสดิภาพ ทั้งนี้ด้วยเดชะพระบารมีพระมหากษัตริย์ผู้เจ้าไทยปกเกล้า ฯ คุ้มครองรักษาข้าทหารทั้งหลายอันไปในแดนไกลมิให้มีอันตราย ข้าพเจ้าจึงรอดพ้นอันตรายได้กลับมาเรียบเรียงแต่งเรื่องนี้ขึ้นได้สมตามความต้องการทุกประการ

นายสิบเอก ชุนบรรณสาสน์สาทร

ลิลิตมหาสงคราม

ร่าย

ศรีสวัสดิวัฒนวิบูลย์ เกียรติจำรูญ โลกเลื่อง ปรา
โมทย์เปรื่องปรีดิเปรม เกษมสุขสบผล สัมมณฑลทั่ว
มั่วทวยราษฎร์บรรเทิง รื่นจิตเริงบานรมย์ สมตัวไทยใจไทย
เกริกกรุงไกรเกรียงยศ ปรากฏเกียรติฤาสูญ พูนผ่องชั่วคู่หล้า
อยู่คู่ฟ้าคู่ดิน ยืนยืนยงคงเดช ทุกทั่วเทศย่านสยาม นาม
ไทยใจย่อมกล้ำ กล้าไปพรั่นริปุ เชิดเกียรติชูชายชาญ สำราญ
ราษฎร์ทุกด้าว เดชรามท้าวธบ้อง ทั่วแห่งห้องเขตต์ขัณฑ์
พระทรงสรรสิ่งชอบ พระรอบคาดการควร มวลต้องอย่าง
ทางธรรม นำผลมาประจักษ์ ยักย้ายต้องตามกาล รานชั่ว
ลบกลบเกลื่อน รานร้ายเลือนลับสูญ ผ่องไพบูลย์บรรเจิด
เกิดกองสุขกอบสุข เกลียกองทุกข์ทำลาย ราษฎร์หญิงชาย
ชื่นเกล้า สำเริงเร้าทุกสถาน สำราญสุขสร่างเข็ญ เย็นทุก
ห้องทุกแห่ง ฉ่ำทุกแหล่งทั่วหล้า ทวยราษฎร์ทุกทั่วหน้า นบ
น้อมจอมสยาม มกุฎนอ

โคลง ๔

สงครามนำแนะให้ เหิมทนง
สละชีพริบเร็วปลง จิตต์เข้า
อาษาสู่ยุทธ์ประสงค์ สยามเกียรติ ขจรเฮย
สาสน์กษัตริย์รามท้าว ชาติทั้งชาวไทย

สุรไกรไท้ปกเกล้า อยู่เก–ษาเฮย
ข้ามสมุทสุดคะเน นับได้
ทหารโห่ไชโยเฮ ฮาสนั่น สนุกนอ
กระทั่งเขตต์ยุโรปไร้ พิชิตด้วยบารมี

ไพร่ยอมพ่ายแพ้ สัมพันธ์–ชมิตร์นอ
นับหนึ่งเดชทรงธรรม์ ปกหล้า
จวบกลับลับเขตต์ขัณฑ์ ยุโรปสู่ สยามเฮย
ภัยบ่พ้องปวงข้า บาทเจ้าจอมปราณ

บรรสานเสริมสอดคล้อง ความจำ
ยามนิราศสู่ยุทธนำ แนะแก้ว
เพียรพากย์บากบั่นดำ– ริจด ประจงเนอ
ตลอดสู่สถานแผ้ว ผ่านพ้นไภยัน

บรรณสาสน์สิบเอกอ้าง ออกนาม
สู่ประยุทธสงคราม หนึ่งด้วย
อุส่าห์พยายาม ผูกประดิษฐ์ ติดแฮ
ไปทัพกลับห่อนม้วย มุ่งให้ ใฝ่เขียน
เพียรพากย์หากพลาดพลั้ง จงอภัย เถิดเอย
โปรดช่วยเติมต่อไข สอดคล้อง
รู้น้อยหากตั้งใจ ลองเริ่ม ดูนา
เพื่อประสงค์สิ่งพ้อง พบแล้วฤาสูญ

ร่าย

จักพูนเพิ่มเรื่องติด คิดประพันธ์เป็นโคลง โยงบท ร่ายถ่ายแบบ แยบเยียงอย่างเบาราณ เพื่อเป็นพยานภายหลัง หวังเป็นสาระประโยชน์ โปรดอ่านฟังพอเพลิน จะดำเนินเดินความ มหาสงครามในยุโรบ โลภหวังไชยชำนะ ไม่ลดละแก่กัน ขันขับเคี่ยวการยุทธ เริ่มแต่พุทธศักราช สองพันคลาดสี่ร้อย ห้าสิบสร้อยเศษเจ็ด ยังไม่เสร็จสองปี เยรมันมีความหวัง ไม่ระวังธรรมะ ละธรรมทั้งทศธรรม ทารุณกรรมกอบก่อ เสาะส่อสรรพ์สิ่งชั่ว ทั่วทุกเทศทุกทิศ โอ่อวดฤทธิ์ไม่เกรง อิกไม่เยงทุกย่าน เดือดเดือดพล่านเดือด

พลุ่ง เลือดเดือดมุ่งหมายผิด คิดเอาแต่อำนาจ ฉกาจกลั้น
ลือธรรม จึงจำเป็นให้สยาม คิดความงามความชอบ โดย
ระบอบธรรมดี ตามกรณีย์โดยควร ไปเรรวนริบประกาศ
สงครามชาติเยรมัน เพื่อป้องกันทางเสีย อีกเอาสเตรียฮุง
การ เมื่อวันทยสิบสอง กรกฎของพุทธศก สองพันตกสร้อย
เศษไม่น้อยหกสิบ หยิบเหตุผลอ้างออก บอกทุกข้อควรฟัง
หวังทุกอย่างนา ๆ เพื่อรักษาเกียรติไทย ในสมัยอันควร ชวน
ชวายหาสิ่งสุข ทอดทางทุกข์หาชอบ รัฐบาลรอบรู้คิด กิจ
อันชาติพึงกระทำ กิจอันน่าผลเจริญ ควรสรรเสริญทั่วด้าว
นรชื่นใช่ร้าว เลือดร้อนล่าเค็ญ เลยนา

ร่าย

เห็นเหตผลทั่งปวง กระทรวงกลาโหมประกาศ
พระบรมราชโองการ เรียกทหารอาษา หมู่ประชาชายฉกรรจ์
ทั่วขอบขัณฑ์สยามประเทศ บอกทุกเขตต์ทุกแขวง แจงแจก
เรื่องราวทราบ หวังช่วยปราบไพรี อันมีในยุโรป จักโอบ
อ้องไกลแดน ไปรวมแผนสัมพันธ- ไมตรีอันกำลัง ประดัง
สงครามขับ รับรบอยู่แนวยุทธ เราจักรุดรีบจร สู่สมรภูมิ

ไชย ในวันใดวันหนึ่ง แน่แล้วจงจักรู้ เพื่อเกียรติกู้กรุงสยาม
กู้เกียรตินามไทยใฝ่ ใช่ชิงชาติรบ ทวยราษฎร์สบทราบ
เรื่อง ต่างคนเปรื่องปรีดิ์ มีไม่น้อยนับพัน ประดังกันอาษา
เกินอัตรากำหนด มาแน่นหมดน่าชม น่านิยมไป่ยั้น ไป่นึก
พรั่นพริ้งกาย หมายอาษาราว ห่อนนึกหนีหลีกหลบ นบน้อม
ถวายชีวิต แดบพิตรพระราม ผู้ปกสยามปกเกล้าฯ มกุฎเจา
ปราณประชา สรวลปรีดาทั่วผู้ รู้กิจชอบกอบทาง แต่ขัด
ขวางจึงจำ กำหนดรับตามจำนวน เลือกพอควรแก่การ ได้
เป็นทหารอาษา อีกแน่นหนาไป่รับ ต่างกลับบ้านเรือนด่วน
ส่วนตัวเราโชคดี มีบุญหนึ่งแน่บ้าง ไป่ต้องค้างคัดออก นอก
ดังพวกเลือกเหลือ เปรมใจเจือสมมาตร สมจิตต์คาดคิด
หวัง ดังหนึ่งทราบจักเหมาะ เสาะสิทธิ์ได้ดังปอง ผองพวกรับ
ประจำ พนักงานนำนามจด หมดถึงถนำแหน่ง แห่งบ้าน
ตำบลใด จดเรียงไปเป็นลำดับ นับราวพันเศษเกิน ครั้น
เสร็จเชิญกลับได้ แถมบอกให้ทั่วกัน ทราบสำคัญข้อความ
ยามเมื่อใดจักเรียก เมื่อนั้นเพรียกพร้องบอก ออกให้รู้
ก่อนวัน ทุกทั่วกันเพื่อทราบ ราบเรียบเสร็จสรรพแล้ว
ต่างก็ต่างคลาศแคล้ว สู่บ้านเรือนตน

โคลง ๔

กลับดลยังเชตต์บ้าน เคยเนาว์
นิตย์ประจำแต่เยาว์ ห่อนแคล้ว
จวบชนม์เจริญเชาวน์ ชีพยั้ง มานา
คนึงจักพรากบ้านแล้ว ห่อน้ำตาครอง

มองดูเคหาศน์ห้อง หับหอ
ถวิลนุชเคียงเรียงศอ สั่งฃั้น
เนตรนุชพิเนตร์คลอ ครวญสั่ง กันเฮย
ครวญแม่ครวญพี่กลั้น แม่กลั้นความครวญ

โหยหวนหันหักห้าม คำนึง
ครวญใช้กิจควรพริ้ง พร่ำไห้
หักโศกบ่สร่างตริ่ง ตรอมอ่อน อุระเอย
อุระวิตกอกไหม้ หม่นเศร้าแสนกระสันย์

หลายวันรันทดน้อย เนาว์สถาน
จิตต์ค่อยชวนชูบาน ชื่นหน้า
พี่น้องตระการมาร— ดาอยู่ สนิทเฮย
สนุกก็วายอกว้า หวั่นร้อนรุมใจ

ปวงภัยไป่พาดพ้อง พานกาย
อยู่พี่น้องหญิงชาย พรั่งพร้อม
บรรเทิงสเริงวาย หวั่นทเวษ
กินแม่นั่งน้องล้อม พ้อมรวมกิน

ผันผินพบภักตร์แย้ม ยินสรวล
ต่างก็ยินพจน์ชวน พร่ำถ้อย
อิ่มกินอิกอิ่มมวล มากอิ่ม ใจแฮ
อิ่มทุกเช้าเย็นคล้อย ค่ำฟ้าฤๅคลาย

ไป่คายเคืองขุ่นข้อง ชื่นจิตต์ เถยนา
ทอดทุกข์ระทมปลิด ปลดเปลื้อง
ทุกวารประสานสิทธิ์ สบสุข สรรพ์เอย
ลิ่มวิโยคกลับเยื้อง ยักย้ายกลายเกษม

เอมโอชโภชนะเช้า งายเย็น
บ่จักสบลำเค็ญ สักน้อย
มวลสิ่งสราญเป็น ๘๘
เย็นจิตต์ดังหนึ่งย้อย ทชน กมลนา
หยาดน้ำเหมันต์

บรรเดงเพดงพี่น้อง -

รำมะนาโทนตี
ชับร้องมะโหรี
ถูกผิดไปติดยั้ง
ใครพึ่งจักนั่งยม
เราไม่อายกลับขัน
พี่น้องเกษมสันต์
เล่นอย่างเสือข้ามห้วย

ดีดสี
ทั้งทั้ง . .
เริงสนุก สนานนอ
พลาดแล้วเลยไป
เยาะหยัน
ชบด้วย
สรวลสร่าง โศกแช
ห่อนต้องตับเพลง

โคลง ๒

ครันเครงทุกค่ำเช้า
สร่างร้อนรุมทรวง
ดูดวงจนทรเดนจา
ค่ำเรืองเรืองแสง
พ้าแดงโรจน์เรือเรือ
มาตรแม้นแสงสุวรรณ
สายัณห์อาทิตย์คล้อย
ผ่องใกล้อัษฎงค์

เริงสุขสนุกเร้า
งามเมืองชนสบหา
สว่างนอ
ยามอรุณรุ่งเมือ
สว่างค่อยวับลับน้อย

ไป่หลงลืมกิจเกอ ซึงพลเลือดเนอ
นอบน้อมยอมถวาย
หลายบักษ์พักเย่ายั้ง โรคบ่อรุมร่างทั้ง
ทุกข์ไร้ใจบาน เบิกนา

ราย

ไป่นานรับหมายบอก ทราบความออกแจ้งชัด นัด
พร้อมไปประชุม ที่หนึ่งกุมภาพันธ์ ให้พร้อมกันยัง
กระทรวง ใช่คำลวงคำล่อ ใช่คำต่อเติมคำ นำบอกเล่า
ทุกแหล่ง ทุกแห่งให้รู้ตัว ทราบไป่กลัวกลับแกล้ว แผ้ว
ผ่องจิตต์ใจเริง แผ้วผ่องเชิงใจชาย หมายมุ่งมั่นบรร
จบ สมทบรบรานศึก ไป่นึกย่อย่ำเยง ไป่คิดเกรงกลัว
ไภย มุ่นใจแน่ฤาผัน มั่งจิตต์สรรพ์ฤาแผก แปลกแปลง
เปลี่ยนจากเดิม มีแต่เหิมหาญกล้า ร้ารบราชศัตรู ดู
เยี่ยงแยบแต่บรรพ์ ไทยเคยขันชับยุทธ บรรพบุรุษ
เบ้องเพรง ไป่เคยเยงย่อย่ำ กลั้นแกล้วกำลังเลอง เรา
นับเนื่องเชื้อสาย ชายชาติเช่นเป็นไทย ทั้งกายใจอึกนาม
ไป่นึกขามน้ำขลาด ไป่ขยาดน้ำเขลา เฉาโฉดชั่วมาคิด

เค้ยงแค่ชิดเป็นใจ ออกหากไกลฤๅใกล้ ใช้คิดรอบชอบทาง ปางนี้สบโอกาส จักสมมาตร์สมมุ่ง สมเกียรติรุ่งเรืองยศ ปรากฏเกิดชายชาญ หาญไปห่อไป่หด เห็มไป่ลดไป่ละ มานะฝ่าลำเค็ญ เข็ญสุดเข็ญก็บาก ฝากชีพไว้เพื่อชาติ สาสนราชทรงธรรม์ อันปกแดนปกด้าว ปกเกล้าทั่วปวงชน ไป่หักรนเดือดร้อน อ้อนโอดไห้ครวญคร่ำ พิลาปร่ำฤๅมี่ สรวลปรีดิ์นิจกาล สิ่งสำราญไป่ร้าว นิกแน่จากครุ่นน้าว จิตต์สท้อนทางถวิล หน่อยรา

โคลง ๔

เคยยินเสียงน้องพี่ พงษ์ประยูร
ไพเราะเสนาะพูด สวัสดิ์เรือง
จาคลาศนราศสูญ เหลือสบ อกเอย
หวนคนึงถึงเบือง บุรพ์แล้วใจหวิว
เห็นทิวรุกขชาติให้ ตันทรวง
เคยเมือดอกออกพวง พู่ห้อย
หอมกลิ่นตระการดวง เคยรดาษ
ยังไป่ลืมกลิ่นน้อย หนึ่งต้องจำไกล

อาลัยคฤหาศน์น้อย เคยครอง
คำนิราศสู่ยุทธปอง ปราบเสียน
จักคนบคนตรอง ตรึกไป่ ทราบนา
หากเมื่อปราบศึกเหียน ชพยุงจงคน
สุดชนกลนโศกกลั้น ความกำ-ศรวญนา
นุชพี่จักจำบำ- ราศน้อง
เคยแนบสนิทคำ เสนาะโสตร์ พี่เอย
ยามพี่พรากจากห้อง หับแล้วใครยิน
ยุพินแม่จักเศร้า สลดศร์
จักระทมทุกข์ทวี ทเวษร้อน
พอยู่กปรด ดาลเสน่ห์
พี่ราศีจะข้อน อกให้ โหยครวญ

โคลง ๒

รัญจวนจิตต์จ่อน้อง โฉมแม่จะพร่ำพร้อง
พรากย้มยวนใจ
ใครเลยจักปลอบเจ้า ยามเมื่อโศกสุดเศร้า
เห็อดสันหมองทรวง

ปีนสรวงดวงเด่นหน้า โอ้จักว่างอกว้า
หวั่นด้วยไกลสมร
อาวรณ์นอนนึกสท้าน พรุ่งจะพรากจากบ้าน
แน่แล้วลาไกล

โคลง ๓

บัจจุสมัยไขแสง อรุณบ่แรงอ่อนฟ้า
สูรย์ส่องสู่หล้า รุ่งเรืองรำไพ
ตื่นใจลุกจากเตียง เสนาะเสียงสนั่นก้อง
วิเวกกระเหว่าเร่าร้อง ตื่นแล้วเตรียมกาย
ผันผายสู่มารดา กราบอำลาแทบเท้า
พระคุณแม่จุ่งปกเกล้า ลูกน้อยขอพร
มารดรสอนปลอบสั่ง อำนวยหลั่งสวัสดิ์แล้ว
ชนพักตร์เพ็ญจิตต์แผ้ว ผ่องเพียงพรสวรรค์
ห่างหันจากมารดา สู่อำลาพี่น้อง
ทั่วญาติอีกพวกพ้อง พร่ำให้พรเกษม

ร่าย

เปรมปรีดาถจิตต์ สำเร็จกิจการถา คถาสู่ห้อง
หับพลัน ตวันสายสู่ฟ้า ไป่ช้ารีบแต่งตัว ไป่นึกมัวเมา
โศก นึกถึงโชคแห่งชาย ครันแต่งกายเสร็จสรรพ กลับ
อำถาอีกครั้ง แล้วยกตังหน้าเดิน ดำเนินพ้นผ่านประ
เหลียวหลังดูสังบ้าน สท้านอกอ่อนถหัย เกิดแต่น้อยคุ้ม
ใหญ่ ไป่เคยคถาศคลานาน เคยสำราญทุกยาม นึกถึง
ความแต่หลัง ดังหนึงทรวงจักร้าว บัดรีบก้าวตัวไกล
บัดเร็วไปเร็วห่าง ส่างเศร้าเสียวทรวงระทึก จิตต์คอย
คึกเปรมปรีด์ นึกประเพณีโบราณ จักจากสถานสู่ยุทธ
เบืองบรรพบุรุษเราไทย ครั้งคราวใดไป่ขาด นบพุทธ
ศาสนปฏมา แลวจงคถาเคถอนพล ทราบอนุสนธแบบ
ฉบับ นับเป็นโชคไชยะ ชนะปวงศัตรู ชนชูจิตต์เกษม
สันต์ พลันเดินเข้าพระวิหาร กราบนมัสการพระพุทธรูป
อีกพระสถูปเจดีย์ อันเป็นศรีพุทธ ไป่นานรุดรีบจร
จิตต์ไป่รอนบานรมย์ เดินหลางชมทางชน เดินหลางรน
หฤหรรษ์ บรรดุยังฝั่งน้ำ เรือจ้างจำเรือรับ แจ ฉับ ๆ

แล่นฉิว ลมพัดหวิวเย็นใจ เรือเร็วไปะทิยบท่า เดินข้น
ร่าริบหยิบ สตางค์สิบให้ทอน แปดไป่วอนพจน์พร่ำ
สำรถลากเห็นเรียง พักวางเรียงข้างทาง บางขนิดใหญ่
บ้างเล็ก เจ๊กต่างจับคานขยับ หยากรับเรารีบนั่ง สั่ง
กำชับตามชอบ มันไป่ตอบคำขัด รีบวงรัดวงเลยว เหือ
เหม็นเปรียวเสือชุ่ม วงหลังคุ่มคอตก ดูสกปรกเหม็น
สาบ เหือไหลอาบเหนือยอ่อน ห่อนแฉะช้าเราเร่ง มัน
ก็เก่งพอดู วงเหือพรูพรั่งๆ เรานั่งพิศพาแล แปรเนตร์
สบซ้ายขวา ฝูงชนคลาคล่ำทาง หนุ่มสาวนางน้อยแน่ง
แต่งตัวเรียบสมรูป บ้างพักตร์ชูบผิวหมอง บ้างนวล
ลอองเปล่งปลั่ง ยังพวกนั่งขายค้า หน้าชื่นเบิกตาบาน
พฤกษ์ไพศาลสองฟาก สลดมารคมวลลำดับ เป็นพุ่มรับ
เรียงงาม ตกรามแลเป็นหลั่น แถวแลมั่นสม่ำเสมอ
เผลอแลชมเพลินชม ชื่นอารมณ์มาเรื่อย รถแล่นเอื่อย
ลมอ่อน ใบไม้ว่อนปลิวลง รถริบตรงไป่แวะ แฉะอยู่
ช้าอยู่เฉย เลยลุล่วงเร็วลัด ตัดทางตรงสู่กระทรวง
ทะบวงทหารบกพลัน ไป่ช้าบรรลุถึง จึงบอกเจ๊กหยุดรถ

ทดแทนสตางค์ให้สม เจ็กรับอมยิ้มแต้ ไป่ท้อแท้ลงเดิน
ดุ่มดำเนินเมียงมอง เห็นกลุ่มกองกล่นเกลื่อน เพื่อนพวก
พลอาษา มาพร้อมเพียงพรั่งทัว ม้วเป็นหมู่ดูงาม ไป่
คิดขามเร่งท้าว เร่งรีบรุดหยุดก้าว ต่อใกล้กลุ่มสหาย

รวมฤๅ

บัดเดียวนายหมวดหมู่ จุ่บอกแจ้งเจรจา ทราบว่า
มาพร้อมพรั่ง จึงสั่งเรียกเรียงแถว เป็นสองแนวเรียงคู่ เดิน
เข้าสู่ในกระทรวง แดใหญ่หลวงตานสนาม ตึกรอบงามสูง
ลิ่ว หลวตาจ้องมองยล ชั้นบนสูงชั้นสาม ผลผลามแถรแล
ดูทั่วแปรดูต่ำ สำกองหมวกกองเกือ กางเกงเสื่อเข็มขัด
ถัดไปกองเกือกถุง พันแข้งมุงมองพูน ครบบริบูรณ์ยุนฟอร์ม
ไป่แปลกปลอมเครื่องอน แดดายดนหลายกอง มองต่างมุ่ง
หมายเลือก หมวกเสื่อเกือกให้เหมาะ เพราะบ้างอ้วนบ้างดำ
อีกบ้างต่ำตะแหมะแซะ บ้างเล็กแคระสูงระหง ทั้งรูปทรง
พอดี ทุกอย่างมีมากมาย ไป่ช้านายบอกถ้อย เสียงหยด
ย้อยน่าฟัง เสียงพอดังพองาม ให้เรียงตามเป็นลำดับ เดิน
เลือกสรรพยุนฟอร์ม ยอมให้เลือกตามประสงค์ พอได้ทรง
ได้ร่าง ทุกอย่างจนครบเครื่อง ต่างคเนปรื่องปลื้มปลาบ

พังซวบซาบซู่ซ่า กระซิบร่าเสียงร่วน ส่วนเราพังชอบนัก
ชักสนุกแสนสนุก ปลุกให้ชื่นให้ชอบ ปลอบให้สร่างโศรก
ศัลย์ พลันพวกหน้าเข้ารับ หยิบหมุบหมับถุงเกือก หลวม
เลือกใหม่ใส่เหมาะ เสาะเลือกเสื้อลองสรวม กางเกงรวม
ลองสอด คับทงถอดลองต่อ บ่ใหญ่เล็กพอดี เข็มขัดมี
รัดคาด เสร็จแล้วมาตรลองหมวก ลวก ๆ พอไปได้ พวก
เสร็จไซร้ไปพัก ยักกันรับต่อเรียง เสียงจ้อกแจ้กจอแจ
พังจนแปลบ่ออก หยอกยวยมยวนใจ รู้จักใครรู้จัก พยัก
ให้ดูผู้หนึ่ง รูปร่างผึ่งอกกว้าง ใหญ่น้องช้างชวนหัว เลือก
แต่งตัวไป่เหมาะ เสาะเท่าใดได้คับ กว่าจะรับครบเครื่อง
ยินเสียงเลื่องลือระเบ็ง เซ็งแซ่รวนขบขัน นึกน่าหยันตัว
ใหญ่ เกือบใช่คนเหมือนคน ครันทัวพลเลือกสรรพ แต่งตัว
ฉบเรวรวด อวดตางอวดกนดู พรูพรึงเรียบนายเรียก เพรียก
เข้าแถวแนวนับ ลำดับสูงมาต่ำ เรียบแล้วร่ำบอกเดิน นาย
ดำเนินหน้านำ กำกับขนบนกระทรวง ควงคันสู่ชั้นสาม สูง
แลงามลิ่วลิบ มีนายสิบคอยพร้อง บอกเขตห้องอยู่รวม
เคียงใช่นวมเนื้อไม้ เป็นทิวใกล้แลสลอน พร้อมหมอนมุ้ง

กวางคลุ่ม ที่นอนนุ่มไป่หนา พิศก็พาใจเพลิน เดินบ่เมื่อย
เหน็อยดู เข้าประตูถึงเตียง เสียงนายสิบสั่งบอก ออกให้
ทราบทุกอย่าง ใครอยู่ห่างอยู่ใกล้ ที่ใครไซร้ใครจำ ตำแหน่ง
นั้นนั้นน ครันบอกทราบทั่วแล้ว ทุกทหารสมัคแผ้ว ผ่อง
ไร้ราคิน ทั้วนา

โคลง ๒

กองบินจัดแบ่งไว้ ยังอิกรถยนต์ไซ้
แยกย้ายกองกัน ไกลนอ
เลือกสรรเรายุ่ยั้ง กองรถยนต์ใหญ่ตั้ง
พักห้องกลาโหม

กองโรมรถแบ่งได้ หลายเหล่ากองย่อยใกล้
เกลือนกลุ้มคุมกอง อยู่นา
หนึ่งสองสามสี่ห้า จวบแปดถึงตูข้า
แน่แท้อยู่ประจำ แรกเฮย

โคลง ๔

อำนาจนายหนึ่งผู้ บังคับ
กองย่อยทแปดสรรพ สุภาพพร้อม
อาโยธบอ้อมกับ พลต่ำ
พลทั้วกลัวรักน้อม นอบทั้งกายใจ

ชานไชยศศักดิ์ชั้น ร้อยโท
นามเพิ่มอุณหสูตโอ- วาทแกล้ว
วาจาเสนาะโส- มนัศโสตร์ ยิ่งเฮย
ย่อยแปดทุกพลแผ้ว ผ่องด้วยนายดี

ปรานีมจิตดีเออ เยาใจ
พลบ่กล่าวคำไข ผรุสถ้อย
ต่างสามัคคีใส บริสุทธิ์ ทั่วเฮย
ทุกกิจย่อมเร็ยบร้อย สำเร็จได้เร็วพลัน

หลายวันอยู่ยับห้อง กองย่อย แปดนา
นายจักต้องการสรอย สั่งใช้
ไปง่วงไปเหงาหงอย รับรับ กระทำนอ
งานชุกแต่ทุกข์ไร้ ห่อนร้อนคำระคาย

รักนายนายรักบ้าง สองรัก ประสานฤๅ
รักย่อมจุงใจชัก ชอบหน้า
รักนายที่นายมัก มุ่งชั่ว ใส่เอย
รักบ่อยู่ยั้งช้า ย่อมชเร่อชั้ง
ยังกองมองกิจข้อ ควรทำ
นายประนอมจิตต์น้ำ สุขให้
รู้ชอบประกอบสำ— เร็จกิจ ปวงเทอญ
ทั้งบ่ท้อทุกข์ใกล้ เกลือกกลัวม้วมอม
ยอมตัวสุดแต่ใช้ ใดตาม เถิดรา
เคยประจำยินยาม อยู่ห้อง
มากคราวบ่เคยขาม ชยาดย่อ เลยเอย
เต็มจิตต์เต็มใจจ้อง จ่อด้วยราชการ
ทหารแตรตรู่เป่าก้อง ตามกาล
ปลุกรับตีนไปนาน เนินช้า
แต่งเครื่องทหารหาญ เหิมสรรพ
จวนระพี่ส่องฟ้า พร้อมเพรียงพลัน

สวนสันต์เสียงซักซ้อมออกเดิน

เดินบ่เหนื่อยเดินเพลินดุ่มเท้า

ออกจากกระทรวงเมินมาแยก กันนอ

เพื่อฝึกหัดทุกเช้าบ่ายให้เคยชิน

รายเป็นอาจณทุกวาร การฝึกหัดครั้นแรก แบกอาวุธเรียบ

วุธ รับรุดรับให้เรียบ เทียบพอทันคนเก่า หัดวงเหย่าวงช้า จนไปล้าขาเพลีย เสียเวลาบ่อยบ่อย ค่อยค่อยเพิ่มทุกวัน ฝึกกันจนอยู่ตัว บ้างเบี่ยบ้วบ้อแบ้ บ้างท้อแท้ลมใส่ ทั้งคนใหม่คนเก่า เสียงกระเส่าเหนื่อยหอบ พวกรูปบอบแบบบาง วงครึ่งทางส่ายหน้า ถ้าหลุดหลังนั่งเลย หัดจนเคยพอเพียง หัดเดินเรียงเป็นตอน นายหมู่สอนแบบแผนเดินแกว่งแขนแอ่นอก เงยหน้ายกอย่ากัม เชื่อไม่ล้มพลาดเท้า ชำเลืองเก้าพร้อมเพื่อน แข้งขาเคลื่อนตบลง ตั้งคอตรงท่าฝึง พึ่งเสียงหึ่งลงเท้า ซ้ายให้เข้าจังหวะ จึงจะพร้อมเพรียงกัน นายแบ่งปันเป็นตอน ไปฝึกสอนตามควรชวนกันย้ายแยกหมู่ จู่ไปห่างไกลเหมาะ เสาะสรรที่ฝึกหัด

บางหมู่ลัดเข้าสวน เจ้าเชตชวนร่มเย็น บางพวกเห็นทางชอบ
ลอบนำสู่สนามหลวง ซึ่งไป่หวงแหนใด บางหมู่ไกลบางหมู่
หัดอยู่หน้ากระทรวง บ้างเดินควงเดินคู่ อีกเดินหมู่เดินตอน
ทั้งนั่งนอนยืนยิง หัดกันจริงทุกเช้า อีกผีกเข้าวชยุทธ
หัดรุดรุกรับถอย คอยคำบอกคำนาย หมายพังคำจำจด
ทุกทาหมดมูลมวล เวลาควรหยุดพก นงพานกพอหาย
เหื่อเหือดวายสร่างรุ่ม นายคุมดุ่มเดินดัด ไป่เดินตัดเดิน
ตรง ลงสู่ยังปลายสพาน ท่าช้างชานแต่บรรพ์ วังหลวง
อันชื่อชัด ทราบถนัดทราบเหตุ ทราบสังเกตผู้เฒ่า เล่าต่อ
เนื่องกันมา คชาเคยลงสนาน แต่เพรงกาลเป็นนิจ ยังยั้ง
ติดยืนต่อ ส่อเห็นในปัจจุบัน ในสมัยมันบ่มบ้า คเชนทร์
ร้าลืมตัว เมามันมัวคลั่งคลุ้ม เคยเห็นกลุ้มเกลือนชน ต่อ
ต้อลนลานล่อ จ่อใกล้คชคงงา มาส่ท่าอาบแช่ จำได้แน่
ท่าน ชชัดชื่อท่าช้าง ออกอ้างชื่อสมสรรพ์ จึงต่างพลัน
เปลื้องปลด เครื่องแต่งหมดผลัดผ้า ขาวม้านุ่งทุกคน ลง
สู่ชลอาบแช่ แม่น้ำแค่น้ำลึก ต่างคนคึกเวียนว่าย ส่ายดำผุด
ดำโผล่ โห่หัวร่าใจเริง สำบรรเทิงทอดทุกข์ ปล้ำปลุกเย้า
หยอกยั่ว ทั่วกันเย็นใจเย็น เป็นสุขสร่างเหนื่อยอ่อน ผ่อน

บรรเทาเบาหาย ครั้นแดดสายชนท่า ต่างคนอ่าแต่งตัว บ่อ
ช้ามัวตะบอย พร้อมกันคอยนายสั่ง พร้อมกันคอยนายสู่
คอยอยู่ครู่บัดใจ บ่ทันไรนายบอก สั่งให้ออกเดินกลับ เดิน
เป็นตับพองาม ตามกันในทางสถล ผ่านหมู่คนต่างยี่ม หน้า
จมดมสาวหนุ่ม ภักตร์ผ่องชุ่มชื่นสาว ผิวขาวงามชวนนิก
บางดาหมกเทียมเทียบ บางแลเรียบตาคม ผมดานดูแลเพลิน
เดินพลางดูชายหญิง ที่แก่จริงผมหงอก หนังเหี่ยวออกเห็นชัด
บางพวกลัดตามดู เห็นญาติกรูเกรียวกราว หัวพันขาวอ้า
ปาก ทักนหมากพันหมัก แลพลักดำขลับ นับไม่น้อยพลอย
ตาม ยังพวกหามหาบร้อง ก้องเซ็งแซ่แร่ขาย หมายว่า
ไทยไป่ใช่ ไพล่เป็นจีนเป็นเจ๊ก หาบใหญ่เล็กเร่ค้า ขาย
ปลาร้าเจ๊กร้อง จ้องมองแล้วเสียวใจ ควรเป็นไทยมากกว่า
ที่น่าจักควรขาย มันกลับกลายไปหมด นึกรันทดจิตต์เหี่ยว
เกี่ยวกับการขายค้า ไป่ช้าแน่ทุกอย่าง จักห่างไทยเรากอบ
ชอบแต่ซื้อไป่ทำ รำลึกพลางเพลินดู พันประตูวังมิ วิเศษ
ไชยศรีสมญา เรื่อย ๆ มาจนสาย ถึงที่หมายกระทรวง ทุก
พลปวงปลดพัก สำนักตามพอใจ ไป่ช้าไปหาอาหาร เขา
จัดจานตั้งขาย ของเรียงรายแลหลั่น ต่างหมายมั่นมุ่งกิน

เสียงแล้นบอกซ้อ อึกอึงออออกหู สนุกดูน่าสนุก บ้าง กินคลุกเข้าแกง ปลาดุกแดงเต็มชาม ไหมิ่มตามเติมอึก ทอมหึกลับพัน บางคนด้นกินผัด บางคนลัดกินยำ สำเร็จ คาวเข้าหวาน น่าสำราญแลชนม มีถมแทบใกล้เคียง เรียง อยู่ติดอยู่ต่อ ชนมห่อลอยหน้า กล้วยน้ำละว้าบวชช์ สำรพัด มีมากมาย ชนมทรายสังขยา อีกนาๆหลายอย่าง ต่าง คนกินอิ่มเสร็จ สำเร็จใช้ค่ากิน แล้วผันสู่ทางพลางถอด เครื่องแต่งพัก จักนั่งนอนตามใจ ใครไปขัดทัดทาน ได้ สำราญหน่อยน้อย ครั้นบ่ายคล้อยต้องเคลื่อน เลื่อนลงเดิน ออกหัด อีกสาระพัดเช่นเช้า จวนค่ำเสร็จกลับเข้า เขตห้อง กลาโหม

โคลง ๓

ครึกโครมทั้วห้องหับ ทหารขับเสียงเพราะพร้อง
พังก็เพลินพร้อมก้อง ขับร้องดั้นสนาม
ยามค่ำย่ำระฆัง กังวาลดังเด่นจ้า
พังวิเวกอกว้า หวั่นด้วยเสียงคราง
กลางคืนนอนหลับสนิท ไปนิมิตร์หลับแล้
หลับไปได้ท้อแท้ ตื่นเช้างานกระทำ

ประจำใจการผึก สองครั้งนักนิจได้
ทุกทุกเช้าบ่ายไซร้ หัดซ้อมประจำกัน

โคลง ๔

นับวันคืนเคลื่อนคล้อย คลาหลาย แล้วเฮย
อยู่ประจำกองนาย แรกรั้ง
สบสุขสนุกสบาย บานชื่น จิตต์นอ
สาระพัดไป่พลั้ง พลาดข้อขัดวินัย

เปรมใจการผึกแจ้ง เจนกระบวน
ยุทธวิธีทบทวน ช่ำแล้ว
เหนื่อยยากก็ยังสรวล สันต์สนุก ได้นา
นานิ่งนานิ่งแกล้ว จิตต์กล้าเชิงรณ

วันวนเวียนค่ำเรือง แสงโสม
แสงอไรเรืองพโยม ยับพ้า
เด่นดวงคนึงโฉม ฉายจัก แลฦๅ
โฉมแม่แลพหน้า จ่อเจ้ากลางจันทร์

ขันหัวมัวเพ่งฟ้า พาคนึง
จันทร์จะพาใจตรึง ติดกลุ้ม
โฉมนุชแม่เนาวัสิ่ง สุขแม่ แล้วแม่
ใยจักห่วงให้คลุ้ม คลั่งไคล้ ใส่ตัว

ห่อนกลัวการกิจทั้ง หนักเบา
เราก็ชายชาติเรา ไป่ท้อ
กิจหลายบ่หน่ายเอา ใจหาก เลยเฮย
มุ่งประพฤติพากย์ข้อ บังคับสันสั่งสรรพ์

บรรเทิงเริงจิตต์เร้า เชิงรบ
นึกกระศัลย์วันสบ ศึกไซร้
เร่งวันและคืนพลบ เพลาค่ำ
แน่เมื่อใดจักได้ สู่ด้าวแดนสมร

อาวรณ์นอนนั่งน้าว ใจรณ ยุทธ์เฮย
ใคร่จับอาวุธประจน จ่อสู้
ชาวไทยย่อมไทยทน ทานห่อน หดนา
เราก็ไทยหนึ่งผู้ เลือดเนื้อใจไทย

สิ่งใดในภพพื้น โลกี
แม้แต่ส่วนน้อยมี ประโยชน์บ้าง
อย่างเหลิงระเริงดี ปิ่งโอ่ ฤทธิ์เฮย
นึกว่าตัวใหญ่อ้าง อวดกล้าถมเกรง

นักเลงดูอย่างเพียง มดแดง ไฟนา
สามัคคีเป็นกำแพง พรักพร้อม .
อีกพิษก็พอแรง ต่อยปวด คันเนอ
ตายิ่งตายกลั้นอ้อม ห่อนสะดุ้งสู้ญ
ไพบูลกูลสวัสดิ์เวียน อาวรณ์
นั่งก็ปลื้มใจนอน ชื่นชม
นิกหน้าผู้สมร ทราบจิตต์ พี่เอย
พจงวายตรกตน จิตต์ตั้งไปราญ

ร่าย

ครั้นไปนานวันนัก ทราบตระหนักคำสั่ง หลั่งบอก ย้ายแยกกอง อยู่ย่อยสองเปลี่ยนแปลง สุดสำแดงใดเอ็อน สุดจักเยื่อนใครทราบ เสียวจิตต์วาบใจหวั่น แต่ไปพรั่นพริ่งย่อ ที่ใจห่อกลับหาย หมายแต่กิจควรการ ชายชาติทหารต้องทน แสนลำบนต้องบาก พากย่อย่าย่อท้อถอย หากจักหงอยเหงาบ้าง ร้างสุขต้นทนรับ คิดได้สรรพสิ่นมวล ชวนทุกสิ่งไปเศร้า ครั้นสู่เข้าประจำ ทำหน้าที่พลทหาร มิช้านานเราพ้อง เสียงนายดังดุด่า ห่าเหวแหลกแปลกหู ยิ่งฟังยิ่งหนัก ยิ่งนานชักไปชอบ เห็นผิดระบอบบัญชา

ใช้อาญาไป่เหมาะ เสาะคำใช้ไป่ควร เราจิตต์ชวนระย่อ
ใจเหี่ยวห่อแห้งอก วิตกจักถึงตัว เลยเมามัวดุจเมา เอา
แต่คิดความคร่ำ ร่ำแต่คิดความครวญ หวนหักหายคลาย
ขุ่น ทนเป็นตุ่นด้วยคิด นิดหนึ่งถึงเกียรติชาย หาไม่นาย
จักได้ เห็นโทษรู้สึกไซร้ ซึ่งช้าแสนทราม ถ่อยนา

โคลง ๔

พยายามหักเห็อดสั้น โมหะ หลงแฮ
ทนวิบากกรรมละ โลกแค้น
นายชั่วก็ชั่วจะ สบชั่ว เองเฮย
ชั่วจักนำแม่นแม้น มั่นแท้ทางธรรม
ก่อกรรมก่อโต้ ตอบกรรม
กรรมย่อมบาปบ่มนำ โทษให้
นึกเช่นค่อยชื่นบำ ราศทุกข์ ระทมนอ
จึงประจำอยู่ได้ เนินช้าวันนาน
ทราบสารคำสั่งให้ เปลี่ยนกอง
จากสถานย่อยสอง สั่งย้าย
อยู่บังคับการผอง กองใหญ่ รถแฮ
เริ่งจิตต์ได้พรากร้าย ซึ่งร้อนราญทรวง

หลวงรามร้อยเอกผู้ บังคับการ
กองรถยนต์ใหญ่ชาญ ชออ้าง
กองย่อยทุกย่อยประสาน ขนอยู่ ทั้วเฮย
เรากขนอยู่บ้าง แต่ขนตรงตัว

งานหัวติดต่อใกล้ การเชียน
ต้องนิสัยเสาะเพียร แผนกน
อยู่ยั้งประจำเจียร นานเนิน ดินา
แรกบ่เคยนายช ช่วยแต้ม ตักเตือน

นับเดือนงานชุกบ้าง เราบอม
บอมกบอมเรายอม ไบ่หยั้น
นายดีประนีประนอม ฤาเหนอย เลยนา
เหนอยแต่กาย ใจนั้น ชีนน้ำเย็นใส

ไกลทุกข์ปลุกปลอบเร้า ระวังงาน
ตื่นแต่เช้าตรวจการ กิจค้น
จวบค่ำบ่ำคาญ. เคืองชุ่น ใจเนอ
ทุกข์ทเวษห่างพ้น พรากเศร้าเพ็ญศรี

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก
จันทบุรี

ราตรีหมดกิจแล้ว ประจำวัน
นอนก็ดิ้มโศกอัน อ่วนอ้อน
เศียรก้มประณมบัญ- จงค์รัตน์ ไตรย์นา
นบประคุณคุ้มร้อน ระงับสันสรรพภัย

คุณมัยไตรรัตน์น้อม บัญจงค์
พระพุทธพระธรรมสงฆ์ สภาพเรือง
อิกไทธเรศองค์ อิศเรศร์ สยามเทอญ
นบยุคลบาทเบือง บพิตร์เจ้าจอมประชา

มารดาบิตุเรศผู้ เอากำเนิด มาเอย
นับพระคุณล้ำเลิศ ลบแล้ว
ยามนอนประนตเทอด กรนบ ประจำแฮ
ก่อนจึ่งหลับระงับแคล้ว คลาศหน้าสนิทนอน

สโมสรทุกค่ำเช้า เย็นสาย
เปนนิรันต์ฤาราย ว่างเว้น
กินนอนสบายกาย กริ่มจิตต์
ภัยพิบัติธจัดเร้น หลีกลหลบสูญ

บริบูรณ์บ่มภักตร์แย้ม ยมสรวล
เสมอเสมือนเห็นนวล นมน้อง
พ่อยู่สบายควร แม่ชื่น จิตต์นา
คิดใคร่จดจิตพร้อง สู่เจ้านวลจันทร์

สาระพรรณบรรดแจ้ง ในจิตต์
นานประจำเจนกิจ กอบเกื้อ
สั่งใดก็ได้สิทธิ์ สมสั่ง นายเฮย
นายจึงได้ไว้เนื้อ เชื่อถ้วนเสมอมา

ร่าย

จวน วา รา จัก ยาตร์ ผาย จาก ราช ธา นินทร์ องค์ รามินทร์ พระราชทาน เสยงทหาร อาษา ทุกถ้วน มาทั่วกัน ณ พระที่นั่งอนันต์สมาคม ต่างชื่นชมทั่วผู้ รู้พระมหากรุณา แห่งราชาจอมราษฎร พร้อมดาดาดแดดิน พรั่งเต็นต์ใจ เริง ทั่ว บรรเทิง พลนาย รายกัน เป็น หมวดกอง ปรอง ปรา โมทย์ ปริดา ถึงเวลาพรุพรั่ง คอยฟัง สั่ง สำเหนียก เสนาธิการเพรียกรายนาม เรียงกันตามลำดับ เข้ารับพระราชทานเสมา พระปรมนามาภิธัย ตามชื่อไปไม่พลาด ทรงพระราชทานต่อพระหัตถ์ เห็นองค์ถนัดชิดใกล้ ถวายบังคม

ไท้ราชา จวบเวลาสมควร มวลรวมเหล่าเรียงรัน ทั้วกัน
นั่งโต๊ะรอบ นอบใจถวายคำนับ พระทรงประทับเสวยพร้อม
นายทหารล้อมรวมองค์ พลทหารคนชั้นล่าง ห่างห่อนเห็น
ชั้นบน กินทั้วจนอิ่มเสร็จ สำเร็จทั้วพรั่งพร้อม พระทรง
ย้อมใจทหาร พระราชทานโอวาท อวยไชยมาตร์เหล่าทหาร
อาษารานเหล่าอมิตร์ พิชิตราชสัตรู ต่างชื่นชูชมชาบ อาบ
จิตต์แผ้วผ่องเกษม เปรมจิตต์ตั้งใจตรง มั่นคงในพระดำรัส
น้อมมนัสหารศึก นึกไปท้อทางรณ จนพระราชดำรัสจบ
เหล่าทหาร นบนอบ คล้อง ทั้วกันซ้อง สำเนียง เสียงไชโย
ก้องกึก อึกสนั่น ครั่นครืน ชื่นอกช่ำใจแผ้ว ครั่นแล้วจง
เสด็จถง ทรงประทับทอดพระเนตร ภาพยนต์เหตุชวนเริง
ฉายเรื่องเชิงชาญสนาม มหาสงครามยุทธภาพ เหล่าทหาร
ปราบปดมสนุก ทุกคนดูชวนดู เห็นคายคูกองทพ แดเหน
สรรพชวนหาญ ชวนกล้าราญเริงรบ ครบถ้วนดูกันเพลิน
จวบดึกเถินใกล้ล่วง ต่างชอบกันไป่เบื่อ เหงื่อร้อนทนไป่
รุ่ม ชุ่มแต่สนุกต่อตา ครั้นเวลาควรแล้ว เสด็จขึ้นแคล้ว
จากที่ มีเสียงถวายพระพร สดอนล้วนเหล่าทหาร ไชโย
ขานส่งเสด็จ เสร็จถึงกาลสมควร มวลรวมเหล่าเรียงรัน

ถวายบังคมคัดท้วหน้า ครั้นไป่ช้ากลับหลัง ยังที่พักกระ
ทรวง ปวงพลปิ่นมหน้าปตั้ง หยั่งคาดได้ไปผิด ส่รวมคอ
ติดอกห้อย บ่ห่อนมีใหญ่น้อย ท้วชั้นเดียวมวล หมดนา

โคลง ๔

คำนวณตั้งแต่เช้า ประจำ แรกเฮย
นับก่สี่เดือนรำ- ฤกได้
หนึ่งกุมภ์ถอดกำ- หนดมั้น จิตต์น้อ
จวบมิถุนาไซร้ ส่สนมาสา

เวลาเร็วใช่น้อย เร็วถึง
ถึงหน่อยสี่เดือนสั่ง ทราบแจ้ง
นักๆเมื่อใดจึง จู่สู ยุทธเฮย
นานนักเดือดจักแห้ง ออนร้อนเย็นเกิน

เนิน ๆ เพลินไป่ช้า กลางเดือน
มิถุนายนเดือน ตรอกรู้
แน่ไซร้ไป่เหลวเลือน เราทราบ
ทสบเก้าพร้อมผู้ สมัคนั้นพลันจร

โคลง ๒

นอนนึกใจตึกเต้น ถวิลบ่วายว่างเว้น
หวั่นน้องใครถนอม
จักผอมผิดชีดเศร้า กระแจะจะพรากพักตร์เจ้า
ชูบสนราศร สลดนา
มีเวลาอิกน้อย วันก็เลื่อนเคลื่อนคล้อย
ค่อยค้อยฤๅคลาย

ร่าย

ครันยามงายสายแดด ทิสับแปดอังคาร พุทธกาล
สองพัน สี่ร้อยพลันสรรพเสร็จ หกสิบเอ็ดเศษตรง มิถุนาคง
เดือนทราบ วาบจิตต์เต้นใจตื่น พักตร์ผ่องชื่นเชิงหรรษ์
ผันดใดไป่เศร้า เร้าใจเริงจักรอน ในสมรภิมยทธ์ พร่ำ
จักรุดริบเดิน ดำเนินสู่นาวา คลารำ่น้ำจากเขตต์ นิเวศน์
ท่าวังสถาน เบิกบ่มบานรมย์ชื่น รื่นรมย์ฉ่ำน้ำสุข ปลุกใจ
ปลุกให้ชอบ ปลอบใจปลื้มพักตร์ปลั่ง หลั่งจิตต์เริงเชิง
ราน หาญจิตต์รู้กู้เกียรติ เหิมใช่เคียดใจคด ใคร่ปรากฏ

ชาติสยาม ใช่ชาติชามชยาดศึก ไทยไผ่ผีกแข็งกล้า แข็ง
กล้นร้ากล้นรบ นบทรงธรรม่เกล้าฯ เจ้าชีวิตชาวไทย
สู่แดนไกลกันดาร หาญไป่ย่อไป่หย่อน ห่อนให้เย้ยใครหยัน
เกษมสันต์ปรีดา คิดใคร่ลามารดร จิงไป่นอนใจนาน รีบ
จัดการโทรศัพท์ บังคับน้องชายรัก แจ้งทพักให้รู้ อย่าคุด
คู้มัวตะบอย คอยนานนักไป่ได้ รีบเร็วไซร้รีบหา รีบเร็ว
มาโดยด่วน จิตต์ปั่นป่วนคอยน้อง คอยมองจ้องจ่อดู หู
คอยฟังเหตุการณ์ ไป่เนินนานน้องถึง จงแจ้งถ้อยพลางบอก
ออกทุกข้อทุกคำ สั่งอำลาน้องพี่ อกญาติทสนิท ชิดไป่ชิด
ท้วถ้วน ล้วนควรรับคำลา กราบมารดาเกิดเกล้า กราบ
แทบเท้าแทนพี่ จงรีบรีบย่าช้า ครันเมื่อน้องลับหน้า กลับ
แล้วแสนเกษม สุขนอ

โคลง ๒

เปรมปรีดิ์มิจิตต์แผ้ว สั่งเสร็จทุกสิ่งแล้ว
สร่างร้อนนอนใจ ได้นา
จักไปไกลจากบ้าน แสวงไผ่เกียรติ์สอ้าน
สู่เชื้อวารวงษ์

มั่นคงจงเจตน์น้อม ถวายชีพเพื่อชาติพร้อม
กษัตริย์เจ้าจอมไทย

ผ่องใสไป่โศกเศร้า นิกจักได้สนุกเข้า
ประยุทธสู้ริบูพาด

เหิมหาญห่อนหู่ไห้ เหตุจะจากเขตต์ไชร้
สงนนฤาม เลยนา

ดื่ใจสุดออกเอ่อน และจักผายพจน์เยือน
หยิบให้ใครพั่ง ได้นอ

โคลง ๔

ประดังยังยับห้อง กลาโหม
ล้วนทหารหาญโรม รุกกล้า
อาษาสมัคโจม ประจันศึก
พร้อมอยู่ล้วนถ้วนหน้า หนุ่มเชื่อชายฉกรรจ์
รุ่งวันที่สิบเก้า ถึงกาล
สมัยจะพรากจากสถาน เที่ยงแท้
ต่างชื่นตระการมาน หมายมาตร์ มุ่งเฮย
สู่ประยุทธ์อยู่แล้ ยุโรปแคว้นแดนสมร

อนุสรรำลึกร้าง แรมสถาน
จิตต์หนึ่งจักเบิกบาน แบ่งเศร้า
จิตต์หนึ่งคนึงสมาน สมรมิ่ง มิตร์เอย
สองจิตต์จะแก่งเร้า รบก้องกลางทรวง

บำบวงปวงเทพท้าว เทวา
ทั่วทุกแห่งหนมา สดับถ้อย
มธุรพจนวาจา เชิญปก บ้องแฮ
บ้องชนิษฐ์น้องสร้อย อย่าเศร้าเสียศรี

ราตรีพลบค่ำตั้ง ใจตรง
บ้างนั่งเป็นวง แวดล้อม
สนทนาทนงคง คึกสนุก
แตรบอกนอนต่างพร้อม พร้งหน้าเตรียมนอน

บรรฐูรณ์เคยคู่เนือ นอนนึก
นอนบ่อหลับใจตริก ตนเต้น
ครงคนต่อดนตึก สงัดเงียบ เสียงนอ
คงระงับหลับเว้น ว่างว้างใจวน

ร่าย

บัดดลสองนาพิกา ก่อนเที่ยงวาระยังดึก นอนหลับ
ลืกลืมตัว หายหัวหายยินใด ใจจู่สู่ภวังค์ ครั้นแตรดัง
เร่งปลุก ลุกรีบเพ่งดูพ้า ดาวเด่นจ้าจันทร์ฉาย แสง
พรรณรายแพร้วเพริศ บรรเจิดจับแจ่มหล้า รีบล้าง
หน้าแต่งตัว ไปเมามัวเมินมอง จัดแจงของราชการ งาน
ของตนโดยควร มวลรีบรัดจัดสรร รีบเร็วพลันเร็วส่ง
บ่งบอกไปสู่เรือ ส่งไม่เหลือไม่ขาด ส่งไม่พลาดไม่ผิด
เสร็จการกิจแล้วมี สมุห์บาญชีมาจ่าย กาแฟถ่ายลง
กะติก อิกขนมบั้งไข่เค็ม เล็มเสาะเสาะมาให้ เราเก็บ
ไว้เรียบร้อย น้อยก็พอเพียงกิน ยินนาพิกาตีกง คือ
สองครึ่งไปคลาศ ทุกเหล่ายาตรดงสนาม เรารีบตามรีบ
ต่อ ก่อรวมกองประชุม คุมเป็นแถวเป็นตอน ทอนเป็น
ตับเป็นกอง มองเป็นหลั่นเป็นลด หมดทงนายทั้งพล ยล
เป็นกลุ่มไปเกลื่อน อยู่จนเคลื่อนเวลา นาพิกาตีสาม
ยามดึกลับแสงโสม กองพโยมยานสู่ จู่มาถึงมาพร้อม
ล้อมกันรวมกองใหญ่ ครั้นไปนานเวลา ถึงนาพิกาตี

เสียงอึงมี่หยุดเสียง เงียบสำเนียงสงัด บัดเสนาธิการ
ทหาร บกชาน พระนาม ทูล กระหม่อม พ้างาม พระยศ
เกียรติปรากฏจักรพงษ์ ภูวนารถองค์อนุชา เสด็จรีบรุด
มาถึง จึงพร้อมน้อมถวายคำนับ ทรงรับแล้วทรงคลี่
ราชโทรเลขมีอ่านสาร ซึ่งพระราชทานอวยพร ในการ
จรสู่สงคราม เราตามไฟใกล้องค์ เพื่อทรงอ่านเห็นถนัด
ได้ยินชัดทุกคำ จำใส่ใจจดแน่น แม่นมั่นไม่ลืมหลง แล้ว
จึงทรงดำรัส สาระพัดชอบใจ ตักเตือนในหมู่ทหาร
เพื่อไปรานฤาย่อ ส่อให้ราการณรงค์ พระประสงค์ทั่ว
ทราบ อาบเอิบอิ่มปรีมเปรม ต่างเกษมครันครบ ครั้น
จบลงไป่นาน ทหารโห่ไชโยก้อง อึกท้องสนามลั่น
สนั่นอยู่ครู่หนึ่ง จึงทรงนำสวดมนต์ ทั่วปวงพลปวงนาย
สวดตามหมายรำลึก นึกพระคุณไตรรัตน์ ขจัดสิ่งร้าย
นาๆ นบพระพุทธปฏิมากรแก้ว มรกตแพร้วศรีนคร
บวรฉัตร์ชาวไทย รฤกในมหากษัตริย์ มงกุฎรัฐสยาม
ประเทศ นบทรงเดชนาเมนทร์ นเรนทร์ผู้ปกความเจริญ
พร้อมสรรเสริญพระบาท บรมนารถทรงธรรม์ ครั้น
แล้วพลันเดินกอง มองดูทางยังสถัว พ้ายังมัวไป่กระจ่าง

ด่วนกองห่างกองเหิน เดินกองเกินกองไกล ไปริบไปจน
ถึง ทพงจู่สู่ท่า ราชวรดิตถ์อ่านามหลวง ปวงเจ้านาย
นายทหาร อิกข้าราชการน้อยใหญ่ คอยใคร่ส่งลงเรือ
เจือเป็นเกียรติเป็นผล จนถึงทปลายสพาน ทหารลงเรือ
ลำเลียง เพรียงพร้อมสู่เรือใหญ่ ใส่ไฟกรุ่นอยู่คอย
ลอยกลางน้ำอยู่นิ่ง สองลำดิ่งสมอ รอจนเสร็จจน
สรรพ รับขนม้วทั้วพลัน ต่างแยกกันสองกอง ศรีสมุท
สองกล้าทะเล นามไป่เส นามชัด จัดบรรจุเรียบร้อย
พอจันทร์คล้อยลับฟ้า แสงสุริย์จ้าแจ่มภพ คำรบหก
นาฬิกา สองนาวาคลาเคลื่อน เคลื่อนคลาศทรเดิน เกิน
สู่ข้างทางเหนือ กลับลำเรือหัวเบน ทิสามเส้นน้ำกว้าง
พิศสล้างเรือนแพ แลสั่งลาคลาลับ ครั้นเรือกลับลำเรียบ
แล่นเร็วเงียบแล่นริบ เรือสุครีพนำหน้า ทูลกระหม่อม
ฟ้าจักรพงษ์ ทรงประทับเรือนำ ล่องตามลำเจ้าพระยา
คลามุ่งสู่ปากน้ำ เป็นกระบวนรบล้ำ เลิศแล้วลานตา
ยิ่งนอ

โคลง ๔

ยลประชาราษฎร์ล้วน มองเม่ียง
ทหารโห่ไชโยเสี่ยง กึกก้อง
โบกผ้าเช็ดหน้าเรี่ยง รายรอบ เรือแฮ
ดังสนั่นฉันท้อง ถนำลำพญา

เรือคลาเรือแล่นคล้อย ใจคลา
ถวายประนตประนมลา นริศร์ไท้
พระบรมวงษา นุวงษ์มาต-ยาเฮย
จงพิพัฒน์พิบัติไร้ เสพย์เรืองเจริญทวี

นับปีสุดนับด้วย ไปสง-ครามเฮย
แม้ไม่วายชีพปลง ปลอดสัน
สงครามสงบลง จึงกลับ ยลนา
หากวาชพแดวดน เดดแลวลาเมือง

อรุณเรืองอาวาศล้ำ แลวิลัย เลศเอย
ดังแต่นจักไกล ลับแล้
นบปรางค์อรุณไป ปราบศึก
จุ่งประสิทธิ์อมิตร์แพ้ พ่ายได้คืนหลัง

เวียงวังปราสาทบ้อม ปราการ ทั่วเฮย
ทั่วพระราชมณเฑียรสถาน ธเรศร์ท้าว
เคยยลตระการมาน ทุกเมื่อ
จักนิราศทรวงร้าว รุ่มร้างไปณรงค์

เรือคงแล่มเรือยช้า ชมสอง ฝั่งแฮ
ขวาก็มองอิกมอง ฝั่งซ้าย
ตกบ้านผ่านวัดผอง แพจอด
เรือเล็กเรือใหญ่ย้าย ย่างล้าคลาสินธุ์

ยินเสียงยายแก่ร้อง ไชโย
ไชยะแล้วเลยโฮ พร่ำไห้
นิกขันก็ขันโอ ออกปลาด ท่าเฮย
ปลาดว่าปลิมปลาบไซร้ โศกซ้อนสองทรวง

ระดวงรำลึกหน้า ปิ่นสมร แม่เอย
แม้แม่มาสู่นคร คาบน
จักสบพี่ยามจร จากถิ่น ฐานแฮ
พลางแม่จักเพ่งชะ พชชวนเริง

บรรเทิงถึงวัดอ้าง ประยูรวง–ษาเฮย

แลสถูปสูงทรง เด่นฟ้า

พิศเพ่งพะวงจง จิตต์จ่อ

เรือแล่นเลยกลับหน้า กราบถ้มประนมกร

สโมสรสบฝั่งซ้าย จังหวัด นครเอย

ทิวถนนยลถนัด ลิ่วกว้าง

ตึกแถวระเบียบตัด ตรงต่อ กันแฮ

งามวิจิตร์แลสล้าง สุดแล้วจำไกล

ปราบใจทวยราษฎร์พร้อง อวยพร

นิกพิฆาฏดัษกร พ่ายแพ้

จิตต์จักบั่นรอน กำลังเหล่า ริปูเฮย

ให้พินาศสูญแก้ กลับฟื้นคืนคง

ราชวงษ์ตรงท่าน้ำ มองพลาง

พลางรฤกยามปาง ก่อนก

มากินเมื่อยามกลาง คนสนุก เสมอนอ

สนุกจะพรากจากล ยากรู้คืนกิน

ถวิลถึงคนึงนุชน้อง นงพาล พิเฮย
ใครจักช่วยเชิญสาร สื่อเจ้า
พรุ่มกมลราน ราวแยก ทรวงแม่
ไฉนแม่จุ่งทราบเค้า ซึ่งข้อเรียมคนึง
รำพึงพางพิศพ้า วิลาหก เกลือนแฮ
เรือเรือยถึงถนนตก ตนเต้น
มองท่าระทมฟก อุระใฝ่ สมรเฮย
คงบ่วายว่างเว้น ตกน้ำเนตร์สมร
บังอรนอนโศกร้าง ใครโฉม เล่าเยย
หนาวพยับเย็นพโยม จักอ้อน
พี่อย่าประคองโฉม- ฉายอ่อน อกเนอ
อุระพี่แอบอกซ้อน ชื่นน้องสองเรียม
กรมเกรียมตรอมอกโอ้ อาลัย โฉมเอย
ตัวพี่ไปไกลใจ จ่อน้อง
อยู่ติดสนิทใน เนาว์ร่วม เสมอแม่
ห่อนนิราศคลาศห้อง หับเจ้านวลฉวี

นาวิลาศเต้า ตามกระแส ชลนอ
ลิวลิวตลึงแล หมู่ไม้
แสงสุริย์กส่องแปร สูงสู่ สายเอย่
ไกลยิ่งไกลเกือบใกล้ ปากน้ำมองยล
มาดลยังเขตต์ซ้าย สมุทปรา-การนอ
อกพระเจดีย์ขวา ฟากน้ำ
สักการะบูชา ตามแบบ บรรพ์เอย
เพื่อพระคุณคุ้มค้ำ คลาศพ้นปวงภัย

โคลง ๓

วิลัยแลแปรพิศ พินิจเพ่งก็เร่งเร้า
บ้อมพระจุลจอมเกล้า ต่อใกล้เคียงตา
นานามาประสบ ดเลิศลบทกสิ่งสัน
ใช่ว่ากล่าวกล้นล้น เล่ห์ให้หลงชม

ร่าย

ลมแรงเรือแล่นเรือย ลมพัดเฉื่อยเรือคลา แล่นเร็ว
มาไป่ยั้ง ตั้งแต่เช้าจวบบ่าย ส่ายหัวหันตามคุ้ง เวิ้งวุ้งน้ำ
คดเคี้ยว เลี้ยวแล่นหลีกถูกทาง บางแห่งกว้างบ้างแคบ

บางแถบมีเรือนชาน ตาลต้นสูงต้นต่ำ ล่ำเห็นทั่วเห็นถ้วน
บางแห่งล้วนเป็นทุ่ง มุ่งดูทั้งสองฟาก ปากเบิดอ้าตาแล
แปรเนตรส่ายเนตรส่อด ลอดแลไกลอิกใกล้ แลดูให้เพลิน
จิตต์ ดูให้ติดตาต่อ บ่ละทั้งทอดตา มายิ่งมายิ่งมอง พฤกษา
สองฝั่งน้ำ ไป่ชอกช้ำสดชื่น ดินดาดแลเขียวชอ่ม พ่มพา
เย็นใจเย็น เห็นหายโศกส่างร่ำ ฉ่ำชื่นน้ำใจบาน หมู่ทหาร
ยินเรียง เคียงกันดูสองข้าง บ้างเดินไขว่ใจแขวน แหงนดู
พ้าหน้าตก อ่อนอกเศร้าทรวงระทม บางคนชมชื่นหน้า
ชาติเชือกล้านักเลง ไป่นึกเกรงความยาก บากใจมั่นใจ
เหมาะ เจาะจงใจไกรเกรียง เสียงไชโยโห่เสริม เหิมใจ
หมายชำนะ เรานึกพระบารมี เจ้าชีวิตราชราช พระบาท
บรมบพิตร์ พระฤทธิ์บ้องปกเกล้า ทุกยามเช้าเย็นค่ำ ฉ่ำ
พระเดชไปรอน ปวงดัษกรจักพ่าย หน่ายรบร้าราวี คิด
แล้วมีแต่เพลิน เรือเร่งเดินผีจักร์ พักหนึ่งฤหนึ่งล่วง ไป่
หน่วงหนักชักเนิน เยินอยู่ช้าเสียกาล แล่นไป่นานฤถึง สัน
ดอนจึงทราบตระหนัก น้ำน้อยนักเรือติด สุดความคิดจัก
จร เรือจอดนอนคอยอยู่ เป็นหมู่หลายลำเรียบ ตาม
ระเบียบบงการ จอดอยู่นานตั้งแต่ สี่นาฬิกาแก่หลังเทียง

จนค่ำเบี่ยงบ่ายสูรย์ น้ำไป่นูนเรือยัง พังเสี่ยงลมมาต้อง
พ้องพานเรือดังวู่ เสี่ยงคลื่นซู่สาดซัด ทราบชัดดูนาพิกา
ถึงเวลาเทียงคืน ยืนดูเรือถอนสมอ พอเสร็จทั่วทุกลำ เรือ
นำนำออกหน้า ทุกทุกลำแล่นล้า ติดเต้าตามกัน ไปนอ

โคลง ๒

แสงจันทร์มัวหม่นคร้าม เรือแล่นฉัดตัดข้าม
เขตต์ห้วงหนสินธุ์
ยินเสียงพายุก้อง คลื่นก็คลั่นสนั่นท้อง
แผ่นน้ำเรือโยน
เรือโจนจันทร์ลับคล้อย ดาวเกลื่อนดุจหิ่งห้อย
ส่องพ้าแสงสลัว
แสงมัวมัวมืดคลุ้ม มองไป่ชัดกลัดกลุ้ม
จตรเศราเสียดาย เหลือนา

โคลง ๔

ลมชายยามดึกต้อง ตัวหนาว
เห็นแต่แสงดวงดาว เรือพ้า
หนาวครวญคนึงคราว คู่ร่วม โฉมเอย
โฉมแม่แนบพักหน้า นุ่มเนื้อเจือสุคนธ์

นฤมลยามดึกนั้น นอนเนาว์ เดียวเอย
คงวิเวกใจเอา แต่ไห้
หมอนข้างที่เคียงเยา- วเรศอุ่น พอฤๅ
แม่จักหนาวอกไข้ ขุ่นข้อนนอนกระสัน
ผันร้ายสายจิตต์น้อง นงพะงา พี่เอย
ดินบ่ทันลืมตา แต่ส่อน
เคยกอดประคองกา- ยาปลอบ ส่างแฮ
หากแม่ผันเดียวตน จิตต์แล้วใครประคอง
ทรวงหมองสองน้องพี่ ต่างหมอง ทรวงเนอ
หมองพี่อยู่เรือปอง นุชใกล้
หมองนุชแม่หมองมอง พี่สบ ไฉนฤๅ
หมองต่างหมองจักไหม้ หม่นม้านหมดศรี

รายจวนราตรีรุ่งราง พิศนภางค์เมฆเกลื่อน ดาราเคลื่อน

คลายแสง แสงทองแฝงฝ่าหล้า งามจับพ้าจับเมฆ เหลือง
ดิเรกแถลาญ ดูดั่งกาญจน์กอบแก้ว จับน้ำแพร้วเพริศพริ้ง
คลื่นเกลื่อนกลิ้งแสงโรจน์ โชติช่วงลับแสงสุวรรณ ฝอยฟุ้ง
บรรเจิดงาม วามวับแวว่เรืองรุ่ง ชวนตามุ่งไป่เมิน จำเริญ

ตามาสบ คลื่นกระทบเรือกระจาย แสงพรรณรายรุจิเรช
ใช่สรรเสกกล่าวถ้อย งามไป่น้อยงามนาน ชวนจิตต์สมาน
หมายมาตร์ พิศบ่คลาดคลาเนตร เพ่งสังเกตพาเริง บรรเทิง
สุขใจแสน แขนทาบท้าวแคมดู ไป่ช้าสูริยส่อง ผ่องพันน้ำ
พันหล้า แสงส่องกล้างามกลาย หายค่อยหายค่อยค้อย
น้อยหนึ่งน้อยงามจาง รางค่อยรางสู่ภพ สบดวงโผล่ขอบ
น้ำ ล้ำล่วงล้ำสูงเสมอ เผลอพลางแลเห็นละเมาะ เกาะ
สิงอยู่หน้า เรือบ่ช้าแล่นเรื่อย พระพายเฉื่อยลมโชย โบย
โบกพัดธงปลิว หิวหิวว่ำห่อนเว้น ท้วกันเต้นตื่นจิตต์
เรือมาติดมาใกล้ เห็นชัดได้ด้วยตา เห็นนาวาจอดคอย
ดอยลำอยู่หน้าเกาะ เรือแล่นเลาะมาเรียง แล่นสู่เคียงอยู่แค่
ใกล้กันแน่เรือหยุด ต่างอุตลุดโกลา พอหกนาฬิกาก่อนเทียง
เบียงแบ่งบ่ายถ่ายลำ สู่เรือจำนามไข ชื่อเอมไปร์ไป่พลั้ง
พร้อมพลังยังเรือเสร็จ ทูลกระหม่อมเสด็จขึ้นส่ง บ่งให้
ทหารบานชื่น รื่นเริงท้วกันคลา พอได้เวลาเสด็จกลับ สู่
ประทับเรือสุครีพ พวกเราบพร้อมเพรียง ถวายเสียงไชโย
ลั่น สนั่นบรรลือถวายพร ก้องสาครเกาะแก่ง ต่างหน้า
แฉ่งเลือดสร้าน ครึกไป่คร้านท้วพล จนเงียบเสียงส่งเสียง

น.31ป. 12324 จป.
413ค

๒๗๕๑

ลำเนียงลบกลบเกลื่อน เรือใหญ่เคลื่อนจากท่า ร่อยแล่น
ลอยชล เสื่อคำรณสินธุ์ตาม แลดูงามพอตา แล่นมาส่ง
มาเสาะ ส่งสุดเกาะสีชัง แล้วกลับหลังสัญญา ลากลับลับ
เลื่อนห่าง ต่างแลตามจนวับ ลับไปเห็นลำเรือ เสื่อคำรณ
สินธ์แล้ว นาวาแคล้วคลาเดียว เหลียวดูเกาะดูแก่ง เล็ก
ใหญ่แบ่งดูเหมาะ เลียบแล่นเลาะดูถนัด บัดเดียวออกห่าง
พ้น ด้นกลางท้องทะเลหลวง ปวงเกาะน้อยด้อยหลัง เรือ
แล่นพ้นเสียงคลื่น แลดายดื่นเล็กใหญ่ ไขว่กันซัดซู่ซ่า น่า
ชวนดูดูกัน วันจวบวันยิ่งไกล แล่นอยู่ในอ่าวสยาม นับ
ได้สามวารา บ้างเฮฮาพาสนุก ทุกผู้ทุกท้วถ้วน นายอิกพล
พรั่งล้วน สนุกล้ำในทะเล

ไป่เสแสร้งแกล้งพร่ำ จักแถลงร่ำคำไข เรือเอมไปร์
ดาน ชิบอกครึ่งบึงชัด เรือบรรทองกฤษ งามวจิตต
กว้างขวาง วางระเบียบเรียบร้อย ห้องไม่น้อยชั้นหนึ่ง
พากพูมผึ่งนายทหาร มีประมาณสามสิบสาม ห้องแด
งามสีขาว ลายทองพราวแพรวเพริศ บรรเจิดล้วนดาน
เนตร์ อิกเขตห์ห้องรับประทาน รโหฐานเครื่องแต่ง

แบ่งเป็นส่วนชวนพิศ เดินเข้าชิดชวนเพ่ง เร่งรินรมย์ชม
งาม ส่วนพลหลามพลหลั่ง พลสพรั่งอาสา ไป่ได้มา
อยู่ใกล้ ที่อยู่ไซร้เป็นชั้น สามชั้นกันเป็นกรง บอก
ตรงอยู่เยี่ยดยัด อัดเป็นปลาชาติน ทั้งการกินก็แผก
แปลกกับนายนั่งห้อง ทั่วพลต้องกินพร้อม ล้อมกันกิน
เป็นกลุ่ม สุ่มเข้าตักใส่จาน การอาหารจ่ายแจก จัดแบ่ง
แยกเป็นหมู่ สู่แบ่งย้ายหลายกอง บิ่นโตสองชั้นให้ มี
กับไว้บริบูรณ์ แต่ไป่พูนจนเพียบ จัดเป็นระเบียบแบบ
เค้า อ่างใส่เข้ามาวาง กลางเป็นหย่อมหลายหย่อม อ่าง
ไม่ย่อมใหญ่เหมาะ เสาะเลขหลายมีไว้ ให้หัวหน้าผู้รับ
เลขตรงกับเลขใด ใครก็รับให้ตรง รับไม่หลงลืมเลือน
เคลือนคลาศเลขตรงเลข สองมือเฉกเช่นกัน ทุกวันเป็น
นิจกาล ส่วนอาหารกลางวัน ยังจัดสรรน้ำชา ส่งมาให้
มาสู่ ตามหมวดหมู่พอกิน รินใส่ถ้วยพองาม กินกัน
ตามพอใจ อนึ่งในเรือนี้ เจ้าหน้าที่ต่างชาติ มาตรทำกิจ
ร่วมกัน กับตันกับช่างกล เป็นชนชาติอังกฤษ ไป่ผิด
แผกเราทราบ มีสุภาพเรียบร้อย ดีไม่น้อยน่าชม ต้นเรือ
สมผิวขาว ชาวสก๊อตทราบถนัด อิกชัดมีแพทย์พิเศษ

เป็นฝรั่งเศสชื่อดูฟู ยังพรั่งพรูให้หลำ ทำการบ่อยมากมี่
ส่วนกลาสูกเรือ เจือแต่เจ็กกวางตุ้ง เหมือนกลิ่นคลุ้ง
โสมม พร้อมพรั่งสมเป็นระเบียบ ในเรือเรียบทุกอย่าง
ยามสว่างรุ่งเช้า เร้าทำการล้างเรือ น้ำเค็มเกลือล้างราด
ขัดถูสอาดทุกวัน พันเป็นมันทุกเช้า สาระพัดจัดเข้า ระเบียบ
ถวนเสมอมา

โคลง ๓

นาวาผ่านปลาว่าย ดูบ่หน่ายเนตร์จ้อง
ปวงมัจฉาคล่ำท้อง ถนำทะเลวน

แปลกปนแปลกหลายเหล่า โลมาเผ่าพ่นน้ำ
ฉลามก็หลามหลากล้ำ เพ่งแล้วพาเกษม

แสนเปรมปรุงจิตร์รื่น เช้าเย็นชื่นใช่น้อย
อีกค่ำวันค่ำคล้อย หลับแล้วสบายใจ

บัจจุสมัยรุ่งราง พันนภางค์ผ่องหล้า
ตื่นก็ต่างล้างหน้า ผีกซ้อมกายกรรม

โคลง ๒

เป็นประจำทุกเช้า เพื่อผีกกำลังเร้า
เร่งให้คงแรง

แกงพักทองไปย้าย เกือบทุกเวลาคล้าย
แม่นแม้นเสมอยาม กินเนอ
ตามทีเพราะยากแค้น พักกินกพักแม้น
ชีอชินกินทอง– คำนา
มวลกองยามว่างแล้ว สนุกกีต่างผ่องแผ้ว
พร้ำร้องเพลงลำ กันนา
สำราญบานจิตต์ชื่น สนั่นอกครกครัน
อยู่ช้านานครัน
สามวันคืนล่วงพ้น เรือลัดตัดชลด้น
สู่แควันสิงคโปร์
โงหัวมองมุ่งเขม้น เห็นเกาะกีกเต้น
ตนตั้งตาดู
เกรียวกรูกันทุกหน้า เรือคอยแลนคอยชา
แชมช้อยลอยชล
แจ้งยุบลเรือท่าแล้ว จึงค่อยเดินด่วนแคล้ว
จอดหน้าโรงกุดัง ถ่านแฮ
ลุยังท่าเทียบพร้อม เสร็จสรรพนับว่าล้อม
รอบแล้วห่อนพาน ภัยนา

โคลง ๔

จอดสถานวันเทียงคล้อย ห้ำน่า-พิกาแฮ
ยี่สิบสามมิถุนา มาศแจ้ง
สี่วันนับแต่คลา คลาศถิ่น นครเอย
เหลือทวิทเวษแห้ง อกร้อนนอนทน

มาดลยงเขตต์ขัณ เขตต์ใคร หนอเอย
งามวิลาศแลวิลัย หลั่นสล้าง
เขตต์ไทยแต่ไทยไกล อังกฤษครอบ ครองเนอ
เจริญจวบจนก่อสร้าง มั่นแล้วเราลา

อนิจามาสบแล้ว แสนเสีย-ดายนอ
จิตต์ห้อยยลเหี่ยเพลีย สุดพร้อง
นกน้อยก็ยากเย็ย รังใหญ่ ยงเนอ
อ่อนฤทธิ์จึงเหลือบ้อง ปกแคว้นแดนไกล

ควรไทยใจชาติเชื้อ ชาวไทย
มุ่งผดุงกรุงไกร สพริบพร้อม
สยามสุขก็สุขใน ประเทศทั่ว สุขนา
สุขย่อมสู่ไทยน้อม ทั่วหน้าประชาชน

ชาติตนตกต่ำต้อย ตนสุข ไฉนเลย
จักระทมกรมทุกข์์ ทเวษแท้
เป็นทาษจะกลับลุก แสนยาก เหลือนา
ควรจักกันก่อนแก้ กลับนั้นสุดเข็ญ

เป็นไทยหนึ่งจุ่งตั้ง ใจตรง เถิดเอย
สามัคคีมั่นคง คู่ไว้
รักชาติศาสน์อิกองค์ นรินทร์ราช สยามเทอญ
สยามจะยั่งยืศร์ได้ เพราะเจ้าไทยครอง

ปรองดองปองนบท้าว อย่าคลาย
สงวนสัตย์จวบวันวาย ชีพร้าง
ภักดีอย่ามีกลาย กลับกลอก
พลชีพเพื่อมล้าง เหล่าร้ายทุกเวลา

ราชาเป็นจักร์กั้น กรุงสยาม
พระผดุงศาสน์งาม ชาติเรือง
ด้วยเดชพระจอมราม ธราชมุ่ง ธรรมแฮ
เราจุ่งรักษ์ธรรมเบื้อง บาทด้วยกตัญญ

มองดูทิวติกตั้ง ต่อชาย ชลเนอ
แถวถนนมากมาย มุ่งเม้อ
น่าสุขสนุกสบาย บานจิตต์ นักนอ
งามพินิจพิศอะเคอ คลาดเค้าครายล
พรั่งพลปวงอาษา ทั่วกันพาใจใผ่ ใคร่ชนเทียวชน
ฝั่ง ครั้นคำสั่งนายไซร้ ให้ชนเทียวตามชอบ ใครไป่
ตอบโต้ขัด ต่างจัดการควรการ ไป่เนินนานอยู่ช้า เดิน
มุ่งหน้าชนบก ไป่แวะวกเวียนวง ใครจำนงจักไป แถว
ทางใดก็แยก แปลกทางกันดำเนิน เราเดินดูเดินชม ลม
พัดเฉื่อยชายฝั่ง ดูคนหลั่งหลายชาติ ยาตร์ในทางสถล
เจ็กแขกปนกันคล่ำ สำญ่ปุ่นฝรั่ง หลั่งมากมายมวลมอง
อกผองเหล่าย่วดยาน รถคานลากเจ็กลาก มากบ้างจอด
บางวง ยงมวลส่งสับสน ทงรถยนตรถมา แลนเรวชา
ตามชอบ ดูรอบแล้วเดินต่อ จิตต์มุ่งจอมันจำ บ่เคยคล่ำ
เดินคลาศ บ่เคยยาตร์เดินจร ตึกแถวตอนตั้งเรียบ ทุก
สิ่งเปรียบเมืองเรา งามไม่เบาเพราะแปลก ร้านแขกขาย
รายเรียง ร้านเจ็กเคียงขายของ ห้างฝรั่งมองตึกตระ
หง่าน เทียวเดินผ่านเดินชม สมใจแล้วพอเหนื่อย เมื่อย

ก็มืดค่ำ กลับกันสำสู่เรือ เจ็อด้วยเหน็อยนอนหลับ
นับต่อรุ่งจึงคืน เต็มตาชื่นในสบาย ทราบเรือผายต่อพรุ่ง
เสร็จธุระมุ่งเทียวอีก จึงรีบหลีกชนเทียว ชนท่าเดียวชนรถ เจ็กลากกดคานต่ำ รูปร่างล่ำสันเหมาะ วิ่งเหย่าเหยาะย่างเหยียบ เรียบเร็วไปไกลไป ดสิ่งใดใกล้แม้น แควันกรุงเทพมหานคร ตึกสูงสลอนริมทาง สองฝั่งวางระเบียบงาม สูงสามชั้นสี่ชั้น กันเขตต์ห้องช่องว่าง คล้ายทุกอย่างนานา รถรางคลาดามราง มีสองทางคู่ตลอด ไปต้องจอดคอยหลีก ปลีกกันแล่นทางใคร หลีกที่ใดก็ได้ แล่นเคียงใกล้เคียงชิด ผิดกับในเมืองเรา นอกนั้นเดาเกือบเหมือน เตือนรำลึกถึงสถาน อันโอพารเคยอยู่ ยามนี้จากไกล อาลัยแล้วกลับหาย หมายถึงเดินดูบ้าง ให้คาจ้างรถเสร็จ สำเร็จแล้วถึงเดิน เพลินใจล่อจ้อมอง ของขายรายร้านรวง ปวงชนคล่ำคลาคล่ำ สำมาเทียวมาเตร่ สาวตาเหล่เดินหลบ มองพบพายิ้มหน้าจมลมสาวแขก สวยแปลกแปลกหลายชาติ เทียวไปขลาดกลัวคน เราเทียวจนหิว ทิวไปหาร้านเจ็ก ร้านเล็กเล็กขายของ เครื่องกระป๋องต่างต่าง อีกอย่างมี

อาหาร พอรับประทานยามขัด สั่งให้จัดกับเข้า เร้าเร็ว
เร่งเร็วด่วน เจ็กหัวป่วนปั่นหา อาหารมาเร็วได้ อิ่ม
เสร็จไซร้เทียวอีก หลีกเลียบเลาะเสาะทาง ขึ้นรถราง
เร็วพลัน เทียวทั้งวันจวบค่ำ อาทิตย์ตำตกคล้อย มืด
ค่อยมืดทีละน้อย กลับหน้ามาลง เรือนอ

โคลง ๓

ค่ำปลงตรงจิตต์หมาย ระงับกายสู่ชั้น
ชั้นที่เคยนอนนั้น มุดเข้าหนุนหมอน
นิ่งนอนกรถ่ายพักตร์ ร้อนแทบจะโลดเต้น
เหม็นสาปจำสูดเค้น แค่นด้วยอับลม
เหนื่อยระบมเมื่อยมืนตัว นอนหายหัวหลับพ้อ
เช้าจึงตื่นไปท้อ ระทดใจกำลังดี

โคลง ๔

สุริยฉัตรสาศสู่ฟ้า แดดสาย
กองเกียรติจัดตามหมาย แม่นแม้น
ยินเรียงระเบียบราย ริมผัง พร้อมเฮย
เพื่อรับผู้รักษ์แคว้น เขตต์นนมาเยือน

เจ็ดนายพลหนึ่งผู้ บัญชา การเฮย
กับอิกเจ้าเมืองมา คู่ใกล้
สองนายทักทายปรา- ศรัยสุภาพ
แก่เหล่านายทหารไซร้ ซึ่งพร้อมคอยเชิญ
สรรเสริญแตรเดี่ยวให้ หนึ่งจบ ตามควร
เพื่อแสดงเคารพ ถูกต้อง
สองนายกล่าวพรสพ สวัสดิ์แก่ ไทยเอย
ด้วยสุภสุนทรพร้อง พจแผ้วพึงยิน
แล้วผินก้าวขึ้นสู่ เรือพลัน
เพื่อแสดงสัมพันธ์ ดื่มน้ำ
แชมเปญกับนายอัน นำทัพ สยามนา
พรต่อพรพร่ำล้ำ เลิศถ้อยอวยไชย
ไพเราะเสนาะโสตร์ซร้อง แซ่ทหาร ไชโย
เสร็จจึงผู้บัญชาการ กับผู้
รักษ์เมืองกล่าวลาขาน ไทยกลับ หลังแฮ
ขึ้นฝั่งแล้วเราสู้ ส่งพร้องพรตาม

ร่าย

ฤกษ์งามยามส่งเสร็จ พอสิบเอ็ดนาฬิกา ก่อนเที่ยง
วาระเรือเคลื่อน เรือค่อยเลื่อนแล่นออก นอกเขตต์ฝั่ง

สิงคโปร์ คลื่นลูกโตเต้นตื้น ดื้นทั้วทั้งแดนชล เรือด่วนดล
ผ่านละเมาะ เกาะเป็นหมู่มูลมวล บ้างใหญ่ควรเห็นบ้าน
เกาะเล็กสอ้านแลเตียน เรือไป่เวียนให้ช้า มุ่งบากหน้าตรง
หมาย ผายสู่ช่องมะละกา นาวาชิดเกาะใหญ่ แล่นเร็วไป่
หยุดหย่อน แลชลกระฉ่อนฉายฉาน แล่นอย่านานในช่อง
มองเกาะก่องสุมาตรา มโหพาร์ใหญ่ล้น พ้นสุดตาแลสุด
เรือรุดอยู่สามวัน จึงบรรลุช่องเห็น เป็นเวลาใกล้ค่ำ พ้น
แหลมส่ำคลื่นใหญ่ ใส่เรือเคลื่อนโคลงเคลง เสียงวังเวงแต่
คลื่น ดื้นทั้วท้องทะเลกว้าง เรือแล่นข้างล่ำเดียว เหลียว
ดูพ้ามัวพ้า มองข้างหน้าคลื่นดัง มองดูหลังไป่สบ ไป่พบ
เพื่อนทางเทียว แล่นอยู่เปลี่ยวใจปลง คลื่นใหญ่ตรงตูมตาม
พวกทยามนอนกลง ทิ้งตัวเมาคลื่นใส้ ไร้สุขสันนอนซม
ลมพัดแรงพัดจัด ปั้ดเรือส่ายท้ายหัน พวกแข็งขันไป่เมา เอา
แต่สนุกมาสม ชมชอบคลื่นเรือโยน เดินเงนโงนมือเหนียว
เกียวเกาะรั้วเรือดู ดูข้าเดินไป่หยุด ถึงมหาสมุทรอินเดีย
ง่วงงัวเงียไปนอน เช้าตื่นจรดาจ้อง บ้องดูม้วทั้วทิศ คิด
สบผิ้งไป่สบ มองไป่พบแดนดิน เห็นขอบสิ้นธุ์ต่อฟ้า ทั้ง
ข้างหน้าอิกหลัง ยังซ้ายขวาทั้วหมด ไป่ปรานฏถิ่นละเมาะ

เกาะสักน้อยฤๅมี ไป่ช้าดีใจหน่อย ค่อยพาสุขใจฝืน เห็น
เรือปืนอังกฤษ สิทธิ์สมนามน้อยรบรุก เป็นเพื่อนทุกข์มาเคียง
แล่นมาเรียงกัน นับว่าอุ่นใจบ้าง ยามเมื่อร้างแรมเดียว
ยังได้เหลียวสบเพื่อน สองลำเคลื่อนต่างคลา ในมหาสมุทร
ใหญ่ ไป่หยุดหย่อนผ่อนพัก ถูกคลื่นหนักบางวัน เรือแล่น
พ้นคลื่นตัด ลัดทางใกล้ทางจร ต่างสโมสรสนุกบ้าง สนุก
เมื่อแรมสมุทรกว้าง เกลื่อนกลุ้มสินธุ

โคลง ๔

พิศดูหมู่เมฆกลุ้ม กลางหาว
เกลื่อนนภาพรายดาว เด่นพร้อย
ลำคลื่นกึกแสงพราว ยามค่ำ มืดแฮ
ทั่วสมุทรห่อนน้อย อเนกแคว้นแดนชล

ลมบนแรงพัดกล้า เมฆลิ่ว ลอยเฮย
เห็นถนัดแน่ทิว เทียบฟ้า
ลมต่ำกึ่งเฉียงฉิว พัดอ่อน
พัดบ่หยุดหย่อนล้า เรื่อยให้ เย็นรมณ์

ยินชมลมพัดสร้าน เสียวกาย
หวนคนึงถึงสาย สวาทน้อง
พิชมอยู่เดียวดาย สนุกแต่ เดียวเอย
หากแม่มาช่วยพร้อง พร้าล้าสุขแสน

แขนนอยนุชจกทาว ชมชล
นวแมชพยล อยู่ใกล้
จักชื่นภิรมย์จน จวบสู่ สมรนา
อนาถแต่พี่มาไร้ นิราศน้องเนาวเดียว

สุดเหลียวเหลียวสุดแล้ว เห็นแต่ เพื่อนชาย
นุชพี่สุดเหลือแล สบได้
จำเปลี่ยวอยู่เดียวแด ดาดโศก ถึงเอย
โศกยิ่งโศกชื่อไม้ โศกส้อนในทรวง

เห็นปวงมัจฉ์คร่ำน้ำ ยามเช้า ชื่นเนอ
กระเบนกระบอกฉลามเหล่า หลากล้น
โลมาพ่นน้ำเรา แลเพลิด เพลินนอ
อิกชนิดฉนากด้น ดัดั้นเดียวมา

ชมปลาชวนจิตต์ปลื้ม ปลดโศก สันเฮย
จิตต์สบายคลายวิโยค ย่านน้
ไผ่พบประสพโชค ชายชาติ ไทยนา
ซังจักนำชอชื่น ขัดก้องกรุงสยาม

เห็นงามความคิดกล้า กลั่นณรงค์
มุ่งพระเกียรติถวายองค อดศรทาว
ชาติศาสน์สกุลวงษ์ วารทั่ว กันเฮย
จิตต์จงมุ่งสู่ด้าว ดั่งแควันสมรภูมิ์
ใจตูมตูมคลั่นเต้น ต่อตา
คลั่นกระทบนาวา โยกย้าย
โคลงเคลงประดุจพา-- หนะจัก จมเฮย
หวั่นหวั่นอุระคล้าย ถูกเคล้นทรวงสยอง

โคลง ๓

ที่สองกรลฎาคม สองมาสมสู่ใกล้
แลลิวทิวหม่ไม้ ถิ่นแควันโคลำโบ
โสภณยลนาวา สองลำคลารับต้อน
ขนานแล่นนำหน้าซ้อน คู่ช้อนทุ่นภยัน

นำผันจวบเรือเถอน แล่นเข้าเขอนเขตต์กัน
เขอนยนยาวยดนน ก่อสร้างเป็นกำแพง
แข็งแรงแน่นหนานัก คลนบ่จักทะลายได้
สร้างก่อกั้นชลไซร้ อกทั้งบังลม

โคลง ๒

ชมเขอนชมเขตต์น้ำ เรือหยุดไปรุดล้ำ
ล่วงใกล้ผั่งเมือง
เปลื้องเวลานอนพักพร้อม ค้างอยู่เรือน้ำล้อม
รอบทั้งลำเรือ แอมไปร์

ร่าย

เหลือรำคาญเสียงแขก แปลกสำเนียงพูดคล่อง ดำแดดส่องมันขลับ สรรพชนเรือทำการ งานบรรทกถ่านหิน ดูหน้าทมิฬดำหมึก เสียงอึกกระทึกดังลั่น สมกลั่นถ้อยฉายา ฉนลังกาเช่นน ชบ่งชัดบ่งตรง ต่างคงเรือจวบพรุ่ง เช้ารุ่งผายสายแดด แผดส่องจ้าหล้าโลก เหมาะโชคทางราชการ บรรหารเช่าเรือฉลอม ยอมให้รับหลายลำ สำหรับทหารขนผั่ง ครันคำสั่งเรียบแล้ว ต่างคลาดแคล้วลงพลัน ยัด

เยียดกันพอควร แล่นเป็นขบวนสู่ท่า เรือเป็นสง่างามยิ่ง
แล่นเร็วดังเทียบผึ้ง พรั่งพร้อมกันชนบก ต่างแวะวกเวียน
เที่ยว บ้างไปเดี่ยวไปกอง ตามทำนองใครชอบ เราเดิน
หอบเหนื่อยอ่อน ไปพักผ่อนร้อนทน เที่ยวทุกสถลทางวิถี
รถลากมีแขกลาก เจ็กหายากไปสุบ พบสักพวกสักคน ยล
แต่แขกทุกแขวง ออกแหนงเบื่อเหลือรบ วุ่งตามจบฉุดยื้อ
ฉุดให้ซื้อของมัน เราหลักผันไปหยุด ริบรุดขึ้นรถราง แล่น
ริมทางละม้าย คล้ายกันกับสิงค์โปร์ ไปเล็กโตกว่าน้อย
แล่นเร็วคล้อยคลาไป ใจหมายสู่อาวาศ พุทธศาสน์สักการ
แขกโดยสารคนหนึ่ง ซึ่งนั่งใกล้ในรถ รูปหมดจดหนุ่มแน่น
แล่นรู้จักคุยกัน มันไปรู้ใช้ใบ ก็ใช้ได้รู้เรื่อง เนื่องต่อน
เราบอก ออกให้ทราบเราประสงค์ จักลงวัดพุทธศาสน์
มันฉลาดรับอาษา จักนำคลานำทาง คุยกันพลางไปนาน
ถึงสถานควรลง มันรับตรงลงก่อน เรารีบหย่อนเดินหลัง
เดินลำพังสองคน นึกจักดลวัดใกล้ ผิดคาดไว้เดิมดี ร้อน
เหลือดีเดินไกล จนอ่อนใจจึงถึง วัดทพึงหมายสบ ได้ดู
จบทั่ววัด เป็นที่สงัดเงียบเชียบ ร่มรื่นเรียบเย็นใจ ภาย
ในโบสถ์งามงด ปรากฏลวดลายรอบ พระพุทธรูปกอบปูน

ก่อ อีกเคลียบค่อเบ็นเงา หน้าพระเอาม่านแพร ศีเขียว แปรฉากบีด งามวิจิตร์ตกแต่ง ดูทุกแห่งสันสรรพ จวน กลับพบพระสงฆ์ จึงตกลงไปถาม ความทุกข้อที่ใคร่ ความที่ไผ่จักทราบ คาบที่ตัวมาเนาว์ ทราบเบ็นเดาเค้าเงื่อน ไบ่คลาดเคลื่อนจำจด ปรากฏว่ารัฐบาล ไบ่มีการบำรุง ผดุงให้ผลเจริญ เมินไม่เกี่ยวไม่ข้อง แต่ไบ่ต้องรบกวน อยู่ตามควรตามเคย ครั้นล่วงเลยเวลา บ่ายจึงลากลับหลัง เที่ยวไปยังร้านอาหาร รับประทานของแขก รสชาติแปลกพอกิน เสร็จแล้วผินออกเดิน เที่ยวจนเพลินใกล้ค่ำ อาทิตย์ต่ำอัษฎงค์ รีบเร็วตรงสู่ท่า ลงเรือราพร้อมพรั่ง สั่งเรือแล่นไปพลัน บรรดุยังเรือใหญ่ ไชว่กันขันพร้อมมวล ยินเรื่องชวนปรีดา ว่าชาวประชาโคลำโบ มีจิตโสมนัสใส ซึ่งชาวไทยร่วมศาสน์ จักไปฆาฎดัษกร ต่างอวยพรปราโมทย์ ยกจัดโภชน์ผลาหาร ขานมาส่งมาให้ แจกจ่ายได้ทั่วพล ยิ่งปลื้มใจหนัก แล้วต่างพักเสร็จสรรพ ได้เวลาหลับจวนเช้า ตื่นทั่วตื่นต่างเร้า เร่งรู้งานตนทั่วนา

โคลง ๒

สุริยนสายสู่พ้า เรือแล่นเบนบาถหน้า
บ่ายพ้นเขือนไป
ค่อยไกลไกลสุดจ้อง จำเขตต์ทิพบพ้อง
ไป่ได้เลยนา

ร่าย

นาวาแล่นต่อไป ในมหาสมุทอินเดีย เก้าวันเสี่ยวัน ล่วง ไป่ห่วงหลังตั้งหน้า ตั้งใจกล้าฤๅเกรง ห่อนย่ำเยงใดๆ ใจเริงร่าบานรมย์ ชมแต่พ้ากับน้ำ พอช่วยค้าชูชัน อกชมคลนครันครัน สนั่นฉันทะเลดก ค่านอนนกแสนอนาถ ดูดาวกลาดเกลื่อนพร้อม ล้อมจันทร์แจ่มเรืองราย แสงจันทร์ฉายจับน้ำ งามเลิศล้ำพรายพราว แสงแววววาว ระยับ แสงนาจบแสงจอ แสงจนทรตอรวรุง พศ์ชวนมุ่งมองเพลิน กลางวันเดินนอนนั่ง ใคร่มองฝั่งฤๅพาน ประสานตาต่อส่อเห็น ยามเย็นจวนใกล้ค่ำ ส่ำเมฆมิดแสงมัว แสงพ้าสลัวทั่วหล้า แสงสูรย์กล้ากลับอ่อน ผ่อนน้อยล่วงโลกลับ พิศยิ่งวับหวิวอก ฟกดุจหล้ามัวแสง ทะเลแดงแค่ใกล้ บัดเร็วไซร้เรือสู่ ครู่ใหญ่แล่นเข้าเขตต์ เทศถิ่นแควันเอเด็น

เป็นเวลายามสาย เรือผ่ายผายล่วงพ้น หลายวันด้นเดิน
เดียว เปลี่ยวไปในทะเลกว้าง แล่นเร็วคว้างกลางชล ยล
น้ำนงน้ำเรียบ เงียบเสียงคลื่นไป่ยิน แสนราคินอกขยัน
ร้อนแดดเผาเหลืองรุ่ม ชุ่มแต่เหงื่อโทรมซาบ อาบอ่อนร้อน
ฤาม หาราตรีหาวัน มีเรื่องขันควรเลา เทาทรูควรพง
เจ็กหนึ่งชลังช่างไฟ โดดลงในทะเล เวลาเรือเร็วแคล จักระ
แหล่นจวนเจียน กัปตันเพียรหยุดเรือ หันหางเสือวกอ้อม
ส่งพร้อมกรรเชียงลง ตรงรับเจ็กประหลาด ชาติชลาด
ตาเหลือก เสือกเล่นกลชอบกล ช่วยขนบนเรือแล้ว พวก
เพื่อนแก้วเพื่อนจิน ทั้งต้นม้อเตะทุบ ตุบตับจนพอใจ สม
กระไรตอบแทน แขนขารับช้ำชอก แล้วเรือออกแล่นเรื่อย
เอื่อยออกแล้วเร็วจร ค่ำหลับนอนไป่หยุด รถเรือเร็วไป่
หย่อน เช้าเรือผ่อนแล่นใกล้ เกาะหนึ่งใช้รแดงงาม พฤกษา
ทรามไป่สพ พบสักน้อยควรไฉน กระโจมไฟตั้งเห็น แต
เรียบเป็นทะระการ ไป่นานผ่านล่วงพ้น ด้นต่อไปเกือบเช้า
เรือสู่เข้าถึงเมือง สุเอสเรืองชื่อก้อง เรือบเลยล่วงต้อง
หยุดยั้งคอยเรือ ตรวจนา

โคลง ๔

เจ็ดทิวามาน่านน้ำ ทะเลแดง
ถึงสุเอ็สเขตต์แขวง หยุดยั้ง
เรือท่าแล่นมาแซง ชนตรวจ
เสร็จประสงค์แล้วตั้ง ต่อคล้อยเรือคลา

นาฬิกาศิลเช้า ปากคลอง
แสงสุริยเรืองรอง ปลั่งฟ้า
ยินพิศพินิจสอง ฟากฝั่ง ตระการเอย
เรือบ่เร็วแล่นช้า ชอบแล้วเราชม

ปรารมณ์ตรมอกโอ้ อาลัย สมรเอย
หากแม่เคียงพี่ใน ย่านน
จักเริงสราญใจ สองพี่ นุชฮา
สนุกเมื่อพรากสุดชั ชัดให้ใครแล

จำแดเดียวเด็ดน้อง นานครัน
นานสุดนับเดือนวัน แน่ได้
ยามสุขเกษมสันต์ สุขไผ่สมรเอย
แสนสุขทุกข์แต่ไร้ นิราศเจ้านางเดียว

เหลียวหลังสุดสั่งถ้อย ใครพา สู่เอย
จิงระทดระทมปรา- โมทย์เว้น
มวลสุขบ่สุขสา สมจิตต์ ได้น้อ
โอ้วิฅกอกเต้น ติกตั้นตันใจ

อาลัยพลางพิศพัน สองฝั่ง คลองเนอ
ยลแต่ทรายแลหลั้ง เล่ห์ล้วน
ราบรื่นสุดตายัง ไป่สุด สันแฮ
ยากคะเนนับถ้วน ใหญ่กว้างเหลือประมาณ

พโยมยานนาเวศคว้าง กลางหาว
ลาดตระเวนเป็นคราว สบใกล้
หลายลำลิ่วเหาะราว วิหคระเห็จ เหินนา
ในเขตต์คลองสุเอ็สไซร้ แรกได้เห็นลำ

บำเทิงเริงร่าจ้อง ตาดู ทั่วแฮ
สนามเพลาะอีกค่ายดู พบบ้าง
ปวงพลต่างเกรียวกรู กันเพ่ง
ค่ายทีการรบร้าง เลิกแล้วยังคง

พิศวงหลงไป่ช้า เรื่อจร
เรื่อย ๆ เฉื่อยฉิวรอน ตัดเต้า
ตามทางระหว่างคอน ทะเลสาบ สบนา
น้ำเรี่ยบเปรี่ยบปานเค้า อ่างน้อยนองสินธุ์
จินตนานึกสุดรู้ ดูใด
ดูบ่วายอาลัย คู่สร้อย
ชมทางก็ทางไกล เหลือกลับ หลังนอ
ยามสนุกทุกข์ค่อยน้อย หนึ่งได้ลืมครวญ
สถานควรราชกิจตั้ง เป็นระยะ ไปเฮย
ริมผั่งนาน ๆ ประ-- สบไซร้
เรื่อผ่านไป่หยุดพะ— พิงล่วง เลยเนอ
ทุกสถานสร้างไว้ เรี่ยบร้อยแลงาม
ตามทางบางแห่งได้ เห็นอูฐ บ้างเอย
คอระหงทรงชะรูด รูปแม้น
รูปภาพที่เคยพูด พร่ำชื่อ อูฐนา
นับแรกได้พบแควัน เขตต์นิตัวจริง

ค่ำสิงสู่ชั้นที่ เคยนอน
หลับบ่ได้อนาทร สักน้อย
เพลียพับหลับเรือจร ไป่จอด
เรือยล่วงในคลองจล้อย เคลื่อนช้าราตรี

รัศมีจันทร์แจ่มฟ้า ดุกดัน ตาเฮย
สุดระงับหลับผี เหตุร้อน
เหลือหักชักใจขึ้น ตาเบิด
พังแต่เสี่ยงเครื่องสท้อน นอกนั้นสงัดเสี่ยง

จันทร์เฉียงดาเรศล้อม เลอดวง เด่นนอ
ส่องสว่างเห็นมวลปวง ปลั่งฟ้า
หมดเมฆเลศราวรวง หิรัญโรจน์ รุ่งแฮ
แลตลิ่งตรึงหน้า แน่วจ้องมองจันทร์

สาระพรรณบรรเจิดถ้วน ชวนชม
นอนพินิจจิตร์ประสม ไป่เศร้า
สองฝั่งหลั่งทรายถม งามผ่องทั่วเนอ
แลสรรพรับแสงเร้า ร่าด้วยงามยล

อำพลพาจิตต์เคลิ้ม เรือคลา เสมอเฮย
จวบรุ่งพระสุริยา ลุด้าว
ปอร์ตเสดสบนาวา มายมาก มวลแฮ
เรือหยุดไบ่รุดก้าว ทอดทิ้งสมอลง

เรือคงรบถานนา อกสเบยง
เรือประทุกของเรียง รีบแล้ว
แขกขนสุดพังเสียง ลันเล่ห์ แพะจริง
ขันล่องคล่องไบ่แคล้ว หลีกเลียวกันกระทำ

ตัวดำขนถ่านด้วย ดำดิน เป็นรอง
เกือบบ่เห็นกายิน ทั่วทั้ง
เห็นตาเมื่อคราวผิน ภักตร์สู่ ตรงแฮ
หาไม่คงจักพลั้ง พลาดเท้าเดินชน

ผลแตงโมองุ่นร้อง เรือลอย ชายเฮย
ซอบ่อเนินนานคอย ชักช้า
หวานฉ่ำชุ่มคอพลอย ท้องอิ่ม
กินเกือบครึ่งตะกร้า องุ่นร้อยเศษเกิน

เพลินใจจวบค่ำสั่น ราตรี อีกเฮย
รุ่งทิวาสุริยลี ลาศคลาย
เที่ยงเกินนับนาฑี สู่บ่าย
เจ้าหน้าที่เขตต์น้อย ที่นั้นเตรียมการ

พนักงานไปเนินช้า รีบนำ
ปืนใหญ่ขึ้นประจำ จัดพร้อม
ตั้งชิดติดท้ายลำ เรือแต่ กระบอกเดียว
มอบทหารประจำน้อม แนะข้อสามนาย

สมหมายจัดเสร็จถ้วน ทั้งผอง
นายสิบหนึ่งพลสอง สู่ยัง
นอกนั้นกลับไปมอง เหลียวจ่อ เรือเฮย
ครั้นบ่ายเราบ่รั้ง รับขึ้นฝั่งเมือง

ร่าย

เนื่องแน่นกันขึ้นเที่ยว บ้างเกี่ยวแขนกันเดิน เที่ยว
กันเพลินพรั่งพร้อม ทางคดค้อมเลี้ยวลัด แลเห็นถนัด
ทุกแห่ง เห็นทุกแหล่งทางสกล ตึกบ้านยลร้านรวง ปวง
ค้าขายมิสพรั่ง นั่งส่งเสียงไปขาด ที่ทางสอาดพอควร

ร้านชาชวนนั่งกิน รินใส่ถ้วยเติมหวาน น้ำตาลน้อยปน
นม แก้ชาขมรสอร่อย เสร็จแล้วค่อยออกเดิน เจริญ
ตาอิ่มใจบาน พานพบรถรางแปลก แผกใช้ไฟฟ้า ใช้
เทียมม้าเข้าคู่ ล้อเลื่อนอยู่ในราง ม้าลากพลางแทนไฟ
แปลกกระไรไปเคย สบมาเลยได้สบ เที่ยวทวนทบทุก
ถนน ยลบหริชายมาก สองฟากทางอนันต์ สรรพ์บหริ
โภค ชื่อหลายสิบไว้สูบ มวนหลายรูปหลายชนิด ผิด
กันรสนาๆ เที่ยวเดินหาซื้อของ มองทุกร้านไกลใกล้
ซื้อได้ขนมปัง สำหรับประทังยามอด ไปจนหมดทาง
เที่ยว เย็นลงเปลี่ยวใจเปล่า รีบเดินเหย่ากลับหลัง พึ่ง
แขกส่งภาษา ตามมรรคาเสียงแส้ พึ่งยากแท้เหลือรู้
ลมพัดอู่เดินอ่อน เหนื่อยเดินผ่อนก้าวช้า ถ้าเมื่อยขา
แข้งเพลีย เดินบ่วเบี่ยงตามใจ ดสิ่งใดไปสนก จิตต์เร้า
รุกเร็วเร่ง เพ่งดูฟ้าแสงมัว ชื่นชมตัวรีบลัด ตัดทางจู่สู่
เรือ เหนื่อยเสียงเครื่องอึกรัน นั่งพักทรวงสท้อน ตก
เต้นใจฉน เร็วนา

โคลง ๓

ทั่วพื้นพริ้งอึกนาย พักสบายทั่วหน้า
เรือไปจรจอดถ้า อยู่ยั้งยังสถาน

จวบกาลค่ำคั่งคับ หลับนอนตื่นต่อเช้า
เรือจึงคลาเคลื่อนเต้า ฝ่าน้ำลำกระแส
แปรพักตร์ส่อ ฝั่งยล จนเรือลุเขตด่กว้าง
สู่ทะเลว่างว้าง ชอชไป่เสร
เมิดเตือเรเนียน จำเนียรนานชอตั้ง
ไป่เคลื่อนคลาศพลคดพลั้ง ผิดถ้อยแพลงคำ
เห็นลำส่ำเรือรบ บรรจบลอยเด่นน้ำ
เป็นกระบวนทัพล้ำ เลศล้วนชวนเกษป
ปรีดเปรมปราโมทย์จิตต์ เห็นเรือมตรมากกลุ่ม
เดินทัพกำกับอุ้ม โอบอ้อมกันภัย
เรือไทยแล่นไปกลาง มองทุกทางรอบล้อม
แปรกระบวนรบห้อม ไป่ให้สับภยัน

ร่าย

ผันพักตร์ดูปากคลอง มองทุกสิ่งสาระพัด เห็นชัด
เสากระโดงเรือ เหลือโผล่น้ำหนึ่งน้อย ทราบตามถ้อย
ควรเชื่อ ว่าเมื่อราวเกือบบี มีการรบหนักแน่น เรือแล่น
ล่องลำบาก ยากแก่การไปมา ข้าศึกหนาเนาว์ใกล้ เรือ

ใต้น้ำซ่มซ่อน ห่อนเห็นชัดลอยลำ ดำน้ำแล่นขนล่อง
พอได้ช่องโผล่ยิง ได้เห็นจริงชัดพยาน เรือถูกผลาญที่
เห็น เป็นลำทุกระเบิด จมดิ่งเชิดเห็นเสา ยาวนเบา
บางไป บางเมื่อไทยสู้ถึง จึงเป็นเครื่องควรนึก รฤก
พระเดชเกษสยาม พระทรงนามรามินทร์ นรินทราธิราช
ด้วยอำนาจพระบารมี บันโมพิหลักไทย พระสรไกรบรร
ดาล ผลาญกลิ่หลิ่กหลบ เดชทรงภพปกเกล้า ปวงข้าเจ้า
ไป่ขาด จึงปะลาศภัยพาน นึกแล้วหาญจิตต์ทะนง ปลง
ใจชมเรือรบ แล่นเลียวหลบหลิ่กลัด จัดกองหน้ากอง
หลัง ยังกองซ้ายกองขวา นาวาคลาเป็นขบวน นับ
คำณวนทั้งหมด ปรากฏราวยี่สิบแปดลำ จำไป่เลือนเพื่อน
เผือ ชนิดเรือเสือสังหาร แล่นเร็วทยานไป่ช้า ระวัง
อยู่หน้าเห็นถนัด พรั่งกันตัดทางต่อ บ่เฉอยช้าเร็วจร
เบ็องอำพรดังยิน ล่ำเครื่องบินทะเล แล่นร่อนเหหันเหียน
เวียนเพื่อระวังเหตุร้าย แล่นยักย้ายตามบ้อง จ้องสัตรู
ทุกทิศ ร่อนแลชิดเรือใหญ่ นาน ๆ ไขว่ลงลอย เปลี่ยน
กันคอยชันแล่น ดูหนาแน่นขบวนศึก ชวนใจคึกไปครั้น
หวั่นจิตรน้อยฤามี มวลปรีดิ์ทวีหาร บัดเกิดการเสี่ยง

สนั่น เสียงปืนดังในเรือ เหลือคาดเสียงใดดัง ลงเลใจ
ตึกๆ นึกถูกเรือใต้น้ำ จ้าเร่าด้วยลูกระเบิด เกิดความ
โกลาหล ทุกเรือลนแล่นไขว่ ถามไต่สัญญา ได้ความ
มาไปนาน ใช่เหตุการร้ายกาจ เสียงดังประหลาดควร
ใคร่ เสียงปืนใหญ่เรือเรา คือทหารเข้าที่ประจำ กำลัง
อธิบายวิธี หวังให้ดีบอกแจ้ง ใช่จักแกล้งลืมตัวมัว
จับโน่นนี่ ยิงเช่นนี้เหมือนไก บัดใจปืนดังก้อง ปาก
กระบอกจ้องตำหลัง สูนย์ต่ำบั่งถลงน้ำ หากสูงล้ำเรือแตก
มองแปลกหน้าครูยิง ซัดผิสังเลือดหมด หน้าสลดตา
พอง เหตุไปตรองถ้วนถี่ เกือบได้ที่เจียวครู เหือดาบ
พรูโซมตัว ชวนให้หัวขนลุก ทราบทุกสิ่งทราบแล้ว ต่าง
ผ่องแผ้วหายห่าง สร่างดื่นเต้นทั่วผู้ รู้แล้วเปรมโปร่ง
ใจ เรือเร็วไปในทะเล เวลาล่วงยิ่งรีบ เครื่องชชีพสรวม
สรรพ นายบังคับกล่าวคำ ต้องแต่งประจำติดตัว เหตุ
กลัวไว้ก่อนดี ทุกราตรีอย่าวัน คิดตัวกันทุกเมื่อ เผื่อ
ไว้ทุกพลนาย ดูถูกสบายไปยาก ไปลำบากลำเค็ญ เป็น
ย่านที่สำคัญ ต่างกวดขันประดัง ระวังเหตุการยวดยิ่ง
ทุกสิ่งตลอดแสงไฟ บีดมิดไปจวบเช้า เบิดหวูดเร้าเสียง

ก้อง ไปในท้องทะเลกว้าง มิดว่างว้างไป่เห็น แต่ไป่เข็ญขุ่นจิตต์ การวิทยุโทรเลข เสาสูงดิเรกย่ามประจำ เพื่อนำแจ้งเหตุการ ขานต่อนายทราบความ เราไป่ขามเคยสู่ อยู่เป็นยามงานเบา เนาว์นัครามหนึ่งนาน ราตรีวารไป่ขาด เปลี่ยนกันยาตร์หลายคน วนกันเวียนครบรอบ มอบกิจกันพิทักษ์ รักษาหน้าที่ไป่เมิน เรือแล่นเกินเช้าค่ำ ชินเรือช่ำชองเจน ไป่โงนเงนเดินสดวก พวกเมาคลื่นถูกคลื่น นอนไม่ตื่นตาดู หายหัวหุนอนซม ไป่ลุกชมมวลภาพ วันนี้ทราบสั่งแยก เราไปพะแนกย่อยแปด ไป่ออดแอดเร่อร่ ทยสิบสี่พุฒวาร กรกฎบานใจหมาย อยู่กองนายที่ใคร ไป่เดือดร้อนรำคาญ มอบกิจการเสร็จแล้ว แคล้วคลาศอยู่ยังกอง รุ่งบ่ายมองสังเกต เรือรบฝรั่งเศสมารับ แล่นกำกับน่าจร ทราบดัษกรด่วงถ้ำ เรือใต้น้ำตามหลัง เพื่อระวังแวดล้อม จึงพร้อมกันทุกลำ จำกลับหลังเรือหัน แล่นตามกันกลับทาง บ่ายจวบรางรุ่งแจ้ง แสร้งให้ช้าศึกคลาศ เช้าจึงยาตรเดินมุ่ง พุ่งเดินกลับไปใหม่ ไป่ให้ช้าเสียกาล บ่นานเรือในอบวน ชวนกันลาผันแผก แยกไปทางอิตาลี หลาย

ลำหนึ่เหลือน้อย นับวันคล้อยแปดวัน จากถิ่นอันสังเกต
แควันปอรต์เสดถึงอ่าว ม่ารเซดผ่าวอกหาย เพื่อนเรือ
หลายลำแยก แตกทางไปหมดเพื่อน ลำเดียวเคลือนคลา
เต้า เข้าในอ่าวเดียวเดิน เพ่งมองเพลินน้ำเรียบ เปรียบ
เรือแล่นในอ่าง พิศพ้าสว่างงามแส ชวนตาแปรเพ่งพิศ
บ่อช้าชิดเรือเงียบ สู่ท่าเทียบลำจอด มองดูตลอดฝั่งน้ำ
ท่าเรือล้ำเลิศชม สมจัดสรรเป็นสถาน ลำเลียงทหารขน
ลง มั่นคงควรเป็นเมือง ท่ารุ่งเรืองหนึ่งใด้ เรือชิดใกล้
เทียบสนิท จิตต์ใครขนฝั่งดล บัดยลหญิงขอทาน หิบ
เพลงประสานเสียงร้อง จ้องดูต่างรำเต้น ท่าทางเชิมน้
คะมักมอง พังทำนองเพลงขับ รับสำเนียงเสียงเสนาะ
ไพเราะพอสมราง อยู่ไปห่างเห็นถนัด ชัดทุกท่าจัดเจน
บ้างหกละเมนร้องลำ ทำออกทางหลายทำ หน้าชื่นร่าเริง
สุข ดูแล้วปลุกใจจ่อ ส่อให้หวนสังเวช สมเพทซึ่ง
ความจน ทนไปอายหน้าจ้อง ต้องการขอทานกิน เรา
ไปผินหน้าหลีก ซองตีมปลีกโยนให้ เห็นได้ใชร้ใจ
บาน หมู่ทหารเราสนุก เกือบทุกพลนายไพร่ ไชว่กัน
โยนทานพรั่ง จนกระทั่งจวบบ่าย หน่ายดูไชร้พอดี นาย

พลตรีพระยาพิไชย กับนายทหารไทยทูตา มาพร้อม นายพลฝรั่งเศส จำสังเกตไปหลง พร้อมกันตรงมารับ แล้วสรรสรรพของขน ขึ้นฝั่งจนเรียบร้อย เหนื่อยใช่น้อยพอการ ยานรถนต์พร้อมรับ หิบหมุบหมับบรรทุก ซุกอัดวางจนหมด หลายคันรถยนต์คอย เราได้พลอยคุมของ ไปรวมกองเดินทาง นั่งรถวางใจแล้ว กองเดินแคล้วรถเคลื่อน รถเร็วเลื่อนคลาดล่วง แล่นไปหน่วงเนินช้า จิตต์ระรื่นชื่นหน้า นั่งปลื้มใจใน รถนอ

โคลง ๒

ทางไกลภัยห่อนพ้อง นั่งพินิจพิศจ้อง
ตึกบ้านเพลินตา

ปรีดาปราโมชย์แท้ เหลียวกับหลังห่างแล้
ลับแล้วเหลือยล

ผ่านสถลคนคั่งหน้า ดูยิ่งพาจิตต์กล้า
ไปได้เกรงอัน ใดนอ

บรรเทิงเริงจิตต์แผ้ว สร่างทุกข์ทุกสิ่งแคล้ว
อกชื่นฉมเย็น

โคลง ๔

มองเห็นทิวหมู่ไม้ มวลมิ่
แลชอุ่มชุ่มชฉ่ำ สดชื่น
รถผ่านแล่นเร็วรี่— ลาศล่วง
ลมปะทะหน้าตน อกเร้าเริงใจ

อาลัยนึกนุชน้อง หากสนิท พี่เฮย
ยามเมื่อนชนจิตต์ พักา
พชื่นแต่เดียวคิด คนึงใฝ่ สมรฮา
ฝืนระทมอกช้ำ ชื่นหน้ากรมทรวง

สุดบวงบนเทพท้าว พานาง
แนบสนิทแรมปาง รถรั้ง
จักชื่นหทัยพลาง ชวนพลอด
กรรมทำจำแต่ตั้ง ภักตร์ลลาใกล

ไปเดียวเหลียวพบพ้อง เพื่อนชาย
แทนพี่เคยเคียงสาย สวาสดิ์ใกล้
โอ้นุชพี่สุดหมาย มองสบ
กรรมแต่บรรพ์บ่งให้ ห่างห้องเหลือเห็น

สุริย์เย็นเกือบค่ำพ้า มาดล
โรงทหารย่านยล หยุดยั้ง
ครันพร้อมพรั่งทั่วพล เปลองพัก ผ่อนนา
ตามระเบียบไป่พลั้ง พลาดข้อควรการ
ซางต์ชาดส์นามชอช คาร์แซน
สูงตระหง่านมองแหงน ส์ชั้น
ใหญ่พอบ่ขาดแคลน แม้สัก น้อยเอย
ทั่วพักอยู่ทันั้น เหล่าพร้อมรถยนต์

ร่าย

เช้าดลต่างตื่นนอน พากันจรลงล่าง ต่างคนกินกาแฟ และดูทิทางเหมาะ เราเสาะดูจนทั่ว โรงใหญ่มั่วหลายเหล่า เผ่าพงษ์ญวนฝรั่งเศษ สังเกตชัดทั้งมวล แบ่งทิควรไป่รวม สรวมยุนิฟอมร์มตามเพศ ดูสมเจตทั่วหมด จำจดไว้เป็นเค้า พระองค์เจ้าจรูญศักดิ์ อรรคราชทูตกับพระยา พิพัฒน์โกษา มาเยี่ยม ทหารไทยเอี่ยมโอ่อ่า ทุกทั่วร่าเริงใจ ในวันนี้ได้แจก สมุดเขียนแปลจดหมาย เล่มหนึ่งรายทั่วกัน อิกโป๊ส ก๊าส อันหนึ่งพร้อม สองทูตน้อมแจกให้ ได้ทั่วหน้ากันหมด

ปรากฏเป็นเครื่องรฤก นึกเมื่อยามไกลสถาน ต่อวันทหาร
สวนสนาม ตามแบบแผนไป่พัก ให้อรรคราชทูตไทยชม
เสร็จเสียงขรมไชโย โอกาศให้ตามแบบ แยบยินเริงใจเริง
เชิงไชยะการราน เบื้องเบาราณสืบต่อ ส่อตามชาติตามชน
เสร็จทั่วพลหยุดพัก อรรคราชทูตกลับแล้ว ชาวเราแผ้วผ่อง
เกษม ปราโมชย์เปรมจิตต์พร้อม รุ่งเช้าน้อมใจเรา ไป่
มัวเมามุ่งเที่ยว จึงออกเดียวเดินตุ่ม เที่ยวทั่วชุ่มบ่ายกลับ
รวมวันนับมาพัก พำนักได้เจ็ดทิวา รุ่งจักคลาจากเขตต์ สู่
ถิ่นเทศต่อไป หวลอาลัยห่วงหลัง ยังไป่เจนต้องจากพราก
กลับเห็นห่อนรู้ หักระงับดับสู้ มุ่งหน้าตามกาล

โคลง ๔

บรรดาลดลจิตต์ให้ เห็นโฉม แม่รา
ทุกเมื่อใคร่จักตระโบม บอกข้อ
จิตต์ใจพี่ใฝ่โถม- ถามู่ สมรเฮย
จำพี่สุดสั่งพ้อ พจน์ข้ามเขตต์ถิ่น
รำพึงพิศรูปเปลือง ปลดโศก หน่อยเอย
ยามทุเรศทางวิโยค ย่านนี้
ชมพลางต่างสบโชค ชิดเสน่ห์
หวลจิตต์โฉมแม่ลี้ ลับแล้วใจเลือน

ค่ำเด็อนแลเด่นฝ้า ไบ่มี่ เลยเฮย
สว่างทั้วแหล่งธาตรี จบด้าว
เคยเอ่ยแม่เค็ยงถี- ลาสนิท พี่นา
ปรางปลั่งยามนน้าว นึกให้ใจหวล

ดึกควรนอนด่วนได้ เวลา
ตรู่จักเตรียมตัวคลา คลาศแคล้ว
หลับฝั้นว่าขวัญมา แนบอก พี่เนอ
นึกใช่ฝั้นแน่แล้ว ตื่นขนขวัญหาย

เสียดายหลับใหม่ให้ ต่อฝั้น อิกนา
ตั้งจิตคิดผูกพันธ์ เรืองต้น
เปล่าเลยนอนหลับบรร ลุรุ่ง เช้าแฮ
ริ่งจัดการเตรียมต้น ดุ่มเข้ากองพลัน

ทั้วกันกินเครื่องเช้า กาแฟ
จิดกิดมบ่แปร ปลดถ้วย
เสร็จกินจึงรวมแล จัดระเบียบ
แล้วจึงพรั่งเดินด้วย แบบเบ็องตามกอง

ที่ปองสู่เขตต์แคว้น สถานี รถไฟ
เดินระดับกันดี พรั่งพร้อม
บ่นานก็นาฑี มาสู่ ถึงเฮย
ขึ้นรถนั่งเบ็ดล้อม แน่นแฟ้นเนาว์ใน

รถไฟเคลื่อนเมื่อเก้า นาฬิกา ครึ่งเฮย
ตลอดวันค่ำคลา ไป่ยั้ง
ผ่านถ้ำอุโมงค์ปรา- กฎมิด นานนอ
จวบรุ่งราตรีตั้ง ต่อหน้าสถานี
นามมีชื่อไว้ ล่วง
รถหยุดลงเดินกอง แต่เช้า
สู่เมืองม่งหมายปอง ทหาร เฮย
ตั้งอยู่บนเขาเค้า บ่ช้าเร็วถึง

จึงกองย่อยหกห้า แบ่งพัก
อยู่ประจำสำนัก ย่านนี้
เหตุที่บ่พอจัก รวมอยู่ พร้อมเฮย
จึงอยู่ได้ไป่ลี้ แต่เพียงเพ็ยงสอง

บ่ายหกกองกลับรั้ง สู่รถ ไฟเอย
เสร็จเมื่อถึงกำหนด รถผ้าย
เดินทางเพ่งแลจด จำจ่อ
ผ่านทุ่งนาดูคล้าย เขตต์แกวันแดนเรา

ทั่วเขามองหมู่บ้าน แลหลัน ลดนา
งามพิศสองทางจรัล ผ่านคล้อย
ชาวบ้านโบกมือกัน เริงร่า ใจเฮย
ผ่านที่ใดใช่น้อย โบกผ้าพลางยล

ทั่วพลนั่งง่วงแล้ว นั่งหลับ ตามกัน
ค่ำบ่หยุดนานนับ ต่อแจ้ง
รุ่งวันแล่นผ่านสรรพ ต่างตื่น กันเฮย
ตื่นบ่ลุกใช่แสร้ง จวบคล้อยค่ำมา

รถคลาถึงที่ยั้ง ดูรั้ดัง นามเมือง
ลงจากรถทุกหลัง สู่พน
เดินกองใหญ่ไปยัง สถานชื่อ ซังต์แมส์ม
เป็นที่โรงเรียนครัน ครึกด้วยรถยนต์

ไปดลฝรั่งเศษตั้ง กองทหาร รับเฮย
ครั้นเมื่อกองเดินผ่าน พรั่งร้อง
ไชโยลั่นกังวาล สนั่นเสนาะ นักนา
ถึงที่พักสู่ห้อง แต่งตั้งเตียงเพรียง

ค่ำเย็นสุริย์ลับหล้า เพลียหลับ เร็วเอย
นอนค่อยนุ่มนานนับ ทน
รุ่งวันตื่นพลันสรรพ มวลสร่าง ฟกนอ
ปล่อยล่วงวันเปล่าปลี ไป่ได้กอบการ

นายทหารต้องแยกย้าย ปลีกไป
พักณเมืองทางไกล จึงต้อง
จัดผู้ที่ไว้ใจ มอบกิจ แทนนา
ย่อยแปดนายสั่งพร้อม เพรียกให้เราแทน

สั่งแผนแนะเสร็จแล้ว นายคลา จากเอย
กิจที่ต้องบัญชา ชอบนั้น
เราทำเสมอมา ไป่พลาด ผิดนอ
พลบ่เกี่ยงเชิงชั้น เชื่อถ้อยพังดี

ร่าย

ต่อมาม์การเร็ยน เพ็ยรผึกหัดรถยน์ ทั่วกันทนไป่ คิร้าน ด้านต่อกิจไป่เก็ยจ เจ็ยดประจำเป็นแผนก แยกเวลา เป็นสอง เช้าผึกฉองเร็ยนขับ เย็นกำกับเร็ยนเครื่อง นายทหารเปรื่องต่างประเทศ ฝรั่งเศสเป็นครู ดูให้พลมาสอน ผึกเป็นตอนเย็นเช้า ตามแบบเค้าไป่ขาด บางวันคลาดเย็นขับ เช้าเปลี่ยนกลับเร็ยนเครื่อง เร็ยนตามเรื่องบอกสอน เร็ยนขับจรขนเขา เข้าเกียร์เบาเดินหน้า เปลี่ยนเกียร์ช้าถอยหลัง เลยวหลีกยังอีกหยุด ขับเร็วรุดทางไกล เดินทางไปตามแถว แนวเขาบ่านาทุ่ง มุ่งผึกให้ชำนาญ ทั้งการขับอีกเร็ยน เพ็ยรรู้เครื่องทั้งมวล ควรสิ่งไรเสีย่รู้ กู้กอบแก้ตามกิจ พังเสียงผิดรู้ชัด ถนัดต้นเหตุอันใด เร็ยนเอาใจจ่อจำดำริห์จดไป่หลง จิตต์พะวงไป่คลาด มาตร์เห็นกิจจำเป็นสิ่งใดเห็นนอกรู้ บากบั่นส้ถามไต่ ไผ่เพื่อแจ้งเจนชัด การผึกหัดรีบรุด วันอาทิตย์หยุดเร็ยนพัก พวกรักเที่ยวไปเที่ยวเกียวเป็นพวกพลางเดิน บ้างดำเนินเที่ยวเขา บ้างดุ่มเดาเที่ยวบ่า พวกโอ่อ่าเข้าเมือง สิ่งผิดเคืองมีบ้าง อยู่ข้างอดอัตคัด ชัดจะแจ้งคอบุหรี่ ทนหาไป่สพ พบสักน้อยฤาม์ อด

เต็มที่ถึงอยาก มากด้วยกันเห็นใบ แอ็ปเบิลไส้วเก็บตาก
พอแห้งผากหั้นมวน ชวนกันสูบตามจน รสชอบกลมีเมา
กลิ่นหากเดาก็คล้าย ละม้ายกลิ่นกันชา นิกชินมาถึงอยาก
คราวลำบากแล้วไซร้ ชวนจิตต์ให้แห้งอก ยามเมื่อตกตัว
ไกล ไปในแดนสงคราม ความลำบากก็แสน ทดแทนกันกลับ
สนุก ปลุกให้เห็นคราวขัด สาระพัดทนได้ ต่อมาไซร้นาน
วัน คำสั่งผันแบ่งกอง แปดกองผองเป็นสาม รวมพองาม
หุ้อนน้อย นายร้อยโทนามศรี สกุลศุขะวาทีบังคับ กำกับ
กองย่อยกองหนึ่ง ต่อมาจึงนายร้อย โทเพิ่มสร้อยนามสกุล
อุณหสูตอยู่กอง ย่อยที่สองมีประจำ นำต่อแจ้งย่อยสาม
นามนายร้อยโทแม้น สูงอ้อนแอ้นสมญา เหมะจุฑาสกุล
ทราบ แบ่งเรียบราบจัดสรรพ์ วันยิ่งคล้อยเร็ยนเร่ง เพิ่งผึก
จนเจนจัด ไปช้าชัดวันนาน ทดลองการยิงเป้า เพื่อเข้าใน
เขตต์ยุทธ์ รุดรีบเร่งการเรียน อยู่จำเนียรไปเดือน เดือน
กว่าล่วงเลยมา หน้ากากหาจ่ายให้ กันไอไซร้เป็นพิษ สวม
หน้าบีดแน่นแนบ ไปให้แลบหรือหลวม สายรัดรวมมีเสร็จ
จ่ายสำเร็จทดลอง ผองเราสู่อุโมงค์ โยงสายแน่นสรวมหน้า
พิษกล้าน้อยปล่อยอ่อน เขาเห็นห่อนอันตราย สมหมายแล้ว

เรียบไต้ ครันใกล้วันเร่งเร้า เข้าสอบไล่การยนต์ ทั่วกัน
ดลสอบได้ หลักสูตร์ไซรับริบูรณ์ ไบ่อาดูรทั่วกัน ก่อน
การผันเข้าสนาม เพื่อบ้องความเจ็บไข้ รากสาดไซร้ไข้พิษ
แพทย์พร้อมคิดหาทาง บ้องกันกางโดยควร ชวนบังคับฉีด
ยา หลบซ้ายขวาสองคราว ราวนับร้อยฉีดหมด ครั้งแรก
แรกจดหาถซ้าย นอนไบ่ย้ายตะแคงขวา บ่พลิกมาไปได้
นอนเบ็นไข้ซมซาน ซ้ำอาหารต้องอด งดทุกอย่างหลายวัน
ครันหายหันฉีดขวา ดากันนอนตะแคงซ้าย ไบ่ได้ย้ายเช่นกัน
นอนหลายวันร้อนรุ่ม ทั่วกองกลุ่มทั้งมวล หายทั่วควรได้
เวลา กองจักคลาจากแหล่ง แห่งทันแน่นัด ทราบเหตุชัด
โดยปอง ไบ่ช้ากองเดินทาง พลางสู่รถไฟจร จากแดนดอน
ดูร์ดัง ตั้งหน้ายังแวร์ไซย์ รถเร็วไปแต่เช้า ผ่านทุ่งมุ่งจิตต์
เข้า สู่แคว้นควรยล ใหม่นา

โคลง ๒

ทางสถลยลย่านไม้ สองฟากทางเทศใกล้
เพ่งแล้วพาคนึง
พึงฌาพิศป่ากว้าง จิตต์คิดขวัญแม่ร้าง
พร่ำร้องฤาษิน เสียงเนอ

กินลมชมพฤกษ์ถ้วน แลละลานจิตต์ล้วน
เล่ห์ปลมลืมหลง ชมนา
รถคงเวียนแล่นเลยว ตามไหล่เขาคดเคียว
มากชั้นชันเหลือ แลนา
มวลเครือเถากิ่งห้อย งามประสพย้อย
แง่เงื่อมเพิงผา
พิศพาหวนห่วงแก้ว ขวัญแม่มาชิดแล้ว
ย่านนี้ชมสอง สนุกรา
พลางมองตรองตริก่อไว้ จำจดใส่จิตต์ได้
เด่นจ้าเจนใจ ทั้งนอ
อาลัยรถเคลื่อนคล้อย ผ่านไปหยุดพักน้อย
หนึ่งให้ลงชม ได้นอ
เย็นลมยามบ่ายเบือง แดดค่อยผายผ่านเยือง
อ่อนน้อยแรงแสง ลงนา
ดวงแฝงลงลับไม้ ดูถนัดชัดแม่นไซร้
ทั่วถ้วนมวลยล

โคลง ๔

รถดลเกือบค่ำคล้อย สถานี
แจ้งชัดเมืองนามมี่ บอกไว้
แวร์ไซร์ไป่รอรี่ เร็วรีบ
เตรียมจัดแจงเสร็จให้ เรียบร้อย ฤานาน

พนักงานฝรั่งเศสต้อน รับรอง
มีรถยนต์บรรทุกของ เพียบล้อม
ขนลงบ่เมินมอง รัดเร่ง เร็วเฮย
บรรทุกเสร็จทุกสิ่งพร้อม พร้งแล้วรถจร

รอน ๆ แถมืดฟ้า กองเดิน ไปฮา
ทางใช่ใกล้เดินเพลิน ไป่ถ้า
จวบถึงสิหิวเกิน นักหนัก จริงเฮย
พักครู่ไป่ให้ช้า ต่างพร้อมรวมกิน

เสร็จผินเดินกลับย้อน ทางจร
รู้ที่พักเนาว์นอน ใช่ใกล้
โรงทหารอยู่บนดอน เขาโขด สูงแฮ
เตียงจัดวางดินให้ แต่ตั้งหลังคาคุม

ชุมนุมคุมหมู่ทั้ง หมวดกอง
อยู่ประจำตามท่านอง ทั่วหน้า
เหนื่อยพักหลับตาลอง เลยหลับ ไปนอ
ตื่นต่อเช้าจิตต์กล้า ไปท้อเดินทาง

ร่าย

ครั้นรุ่งรางยามเช้า สั่งเข้ากองเดินพลัน เดินจน บรรลุยัง คลังสรรพะอาวุธ รีบรุดเร่งรับของ ตามท่านอง เข้าสงคราม ไปพร้นขามผันผาย นายรับปืนพกจับ พลรับ ปืนยาวทั่ว มั่วมวลไปเนื่อยแฉะ เสื้อชนแกะรองเท้า สำหรับ เข้าสนามรบ ครบสองคู่ต่อคน รับทั่วพลพร้อมสรรพ เสร็จ แล้วกลับที่พัก ใจติกตักต่างสนุก ทุกทั่วหน้าต่างหาญ อาวุธรานมีรบ แต่ไปสบลูกกระสุน ชวนหัวหมุนคันใจ ถือ ปืนไปเปล่าลูก พาให้ผูกใจจด สลดใจรู้เหตุควร คำถูกชวน เชิญทหาร ไทยเพื่อการสโมสร มิถครให้ดู คำพร้งพรู พร้อมกัน พลนายผันผายจู่ สู่โรงทหารที่เชิญ ไปเกินเวลา กำหนด พร้อมหน้าหมดทหารพร้ง นั่งอิกยืนตามเหมาะ เสาะตามใจใครชอบ ต่างกอบแซ่มหน้าชื่น ตื่นกันพิศเพ่ง

ดคร สาวนางงอนร้องเพลง อิกบรรเลงเคล้องสาย พัง
สบายเพราะหู โอดครวญดูละห้อย. สนุกไม่น้อยยวนจิตต์
ดูจนติดตาต่อ ล่อใจหลงลืมนาน ครั้นจวบกาลดึกกลับ ทพัก
สรรพนอนสนิท หลับตาติดเต็มตื่น ชื่นอกหายวายระทด
ราตรีลดเลยวร่ง ตื่นพร่งเช้าออกเดิน ดำเนินกองไปตั้ง ยั้ง
หยุดแถวประดัง หน้าพระราชวังแวร์ไซย์ ถ่ายรูปในที่นั้น
ทั่วทุกชั้นพลนาย เสร็จจักผายริบตรง พระองค์เจ้าจรูญกับ
พระยาพิไชยนับสองส่ง บ่งน้ำใจให้ทหาร ชื่นเบิกบานสู่สมร
ภูมียุทธรอนสงคราม จึงสวนสนามเดินผ่าน ตรงไปย่าน
สถานี ไปรอรั้นรถไฟ พอบัดใจรถออก ไชโยบอกเสียง
สั่น ลั่นส่งรถแล่นเฉื่อย เรื่อยตามทางมุ่งหมาย นั่งพัก
สบายชมทาง พลางนึกใกล้สมรภูมิ อกเต้นตูมหมายมาตร์
เข้าพิฆาฏดัษกร ไปนึกมรณ์ลืมสนิท คิดตั้งหน้าจักสนุก
ทุกขณะทุกวาร รถแล่นนานจวบรุ่ง มุ่งเร็วแล่นเข้ายัง
สถานีซังต์ปาเลโวตร์ รถหยุดโดดลงพลัน รวมกองกันเดิน
ออก นอกสถานีไปพัก มุ่งหน้าจะไปดล ตำบลวิลมัวแยน
ผ่านดินแดนเดินด่วน ไปอักอ่วนท้อถอย ไปเดินตะบอยเฉื่อย
ช้า เดินอย่างกล้าไปเกรง เดินไปเยงยำใคร ทางพอไกล

พอถึง จึงพักพอหายเหนื่อย พักหายเมื่อยขาหย่อน ผ่อนใจ
พักพอดี แล้วมีคำสั่งมา ให้ต่างหาที่พัก พำนักตามที่เหมาะ
บางเหล่าเสาะเข้าอยู่ ตามหมู่บ้านบ้างแผก แยกพักตามโรงนา
บางหมู่หายุ้งเข้า พักตามเค้าพอจิตต์ บางหมวดปลีดไปสำนัก
พักตามโรงเลี้ยงสัตว์ ต่างจัดพักพร้อมพรั่ง ชั่งใจดชวนสนุก
ไป่ทุกข์ร้อนชวนเริง พักกันเชิงชาติทหาร อดก็ทานทนได้
ลำบากไซร้ทนดี กลับเปรมปรีดิ์ยิ่งเยี่ยด นอนเบียดเสียด
คึกครึน ชวนจิตต์คึกนึกชัน อกเต้นเต็มใจจริงนอ

โคลง ๔

เราไทยในเมื่อแค้น คับอด ทนจริง
แสนวิบากบ่กำศรด โศกกลั้น
ชาติศาสน์พระทรงยศ มกุฎกษัตริย์ ไทยนอ
ถวายชีพหากบากนั้น ยิ่งหน้อนระคาย
ชีพวายถวายชื่อไว้ ต่อแผ่น ดินเอย
ชื่อย่อมยั่งคงแดน เด่นแท้
แสนยากเมื่อยามแคลน ห่อนระย่อ ใจนา
มุ่งแต่เกียรติห่อนแก้ กลับถ้อยสักวาร

ทุกสถานชายหนุ่มนั้น ไป่สบ เลยเฮย
มีแต่แก่พานพบ อยู่บ้าง
กับหญิงแก่สาวทบ ถึงเด็ก
ดูช่างเปลี่ยวเปล่าว้าง ว่างทั้งเสียงคน
อย่ทนเงียบค่ำพ้า ยิ่งสงัด
นอนต่างนอนเยียดยัด อยู่ยั้ง
น่าที่ประจำจัด เป็นระเบียบ ดีนา
ครั้นเมื่อแตรนอนตั้ง เป่าแล้วนอนพลัน
คันตัวนอนไป่ต้อง ลืมตา ดูเอย
หลับสบายกายา อยู่ได้
เพลียเหนื่อยบ่ถือสา ทุกสิ่ง
เป็นสุขทุกข์ไป่ใกล้ กีดกั้นกันกาง
กลางทุ่งยามรุ่งแจ้า แสงสุวรรณ โรจน์เฮย
ตื่นแต่เช้าก่อนควัน สู่พ้า
เชียวชุ่มชอุ่มควัน หมอกเกลื่อน เห็นนอ
สายจวบสุริย์แจ่มจ้า หมอกคล้อยคลายหาย

ศุขสบายวายรุ่มร้อน โรคัน
ต่างก็แสนเกษมสันต์ สร่างเศร้า
การกิจประจำวัน ฤๅว่าง เว้นเฮย
ใกล้จะสู่ยุทธเข้า เขตต์แล้วขับขัน

สาระพนสรรเถอกลวน ควรกจ กอบเฮย
อิกบ่เผลอเกรงผิด พลาดพลั้ง
เรามุ่งผดุงจิตต์ พลทั่ว กันนอ
เห็นไปเหมาะยับยั้ง หยุดไว้นายแถลง

ไปแพลงไปพลาดด้วย ระวังตัว ไว้เฮย
ว่างกิจชวนพลหัว ร่ารัน
ปลุกใจบ่ใฝ่กลัว เกรงศึก ทั่วแฮ
สรวลประชมชื่นชัน ไปช้ำใจพล

คราวจนทนต่อต้าน ตามจน
อดอยากอิกยากตน อย่าร้อน
มาศึกนึกเทียงทน บากทุกข์ ไปเฮย
สู่ประยุทธสุดย้อน เยียงนิสมไทย

แสนไกลใจกลั้นกล้า ราว์
มั้นพระคุณพระศรี์ อยู่บ้อง
เป็นนิจวินาฑ์ ไบ่ห่าง เลยเฮย
จิงจิตต์คิดคาดพร้อง พร่ำได้ไชโย

ใจโตตริกแท้เที่ยง อุปา–ทานเฮย
ไบ่ระย่อรานรา– รบเสี้ยน
พักยั้งอยู่ยั้งมา นานนับ วันนอ
กระหึมบึนใหญ่เทียร แว่วสเทือนทางไกล

ชวนไทยใจตึกเต้น รณชิต
เสียงสนั่นชวนคิด สู่ใกล้
ใคร่ดใคร่อย่คิด ภมิถน สมรเฮย
ร่าสนุกเริงรบให้ จิตต์ร้อนเร็วปอง

สองกองทพักยั้ง ยังลี–ยองแฮ
ตามต่อมารวมดี ดาษพร้อม
สมทบทัวพลม์ แต่ชน
กองใหญ่พรั่งล้อมหัอม ทั่วหน้าปวงพล

รถยนต์ฝรั่งเศษได้ จัดนำ มาเฮย
ให้แก่กองไทยประจำ ห่อนน้อย
เรโนลท์ชนิดสำ— หรับส่งลำเลียงนา
นับประมาณสามร้อย เสร็จแล้วเร่งเรียน

จำเนียรเนาว์เขตต์ต้น นานหลาย วันเฮย
ผีกหัดลำเลียงหมาย แบบเค้า
เตรียมกิจเพื่อด่วนผาย สู่ยุทธ—ภูมิ์นอ
เรียงระเบียบเรียบเร้า เร่งรู้เชิงราน

ทุกวารเวียนผีกข้อ ปฏิบัติ
ผีกแยบยลอาณัติ์ เทียบถ้อย
สัมพันธมิตร์จัด เป็นเหล่า
กองใหญ่ยี่สิบห้าร้อย เศษห้านามกอง

ทำนองขบวนรถใช้ ในสนาม
เดินขบวนผีกตาม แต่ต้น
จนเป็นระเบียบงาม พร้อมพรั่ง กันเฮย
ยากอุส่าห์คว้าค้น เรียบได้เร็ววัน

แจ้งผันเราแยกย้าย โดยคำ สั่งเอย
ให้เปลี่ยนไปประจำ กิจใกล้
กองใหญ่รถยนต์ทำ ตำแหน่ง
ผู้ช่วยนายทหารไซร้ สนิทเชื้อหลวงราม

ไป่ขามทำกิจด้วย ยินดี
ทุกทิวาราตรี ห่อนเว้น
เบาหนักมิพักมี ใจเกียจ คร้านนอ
มวลกิจไป่ปลิดเร้น หลีกรู้เราไป

ถึงสมัยหนาวเริ่มเข้า มิหิมะ บ้างเฮย
แลพฤกษาใบสละ กิ่งก้าน
หล่นเกลื่อนบ่เหลือประ— สบดิ ต้นเลย
ป่าก็ป่าแลสอ้าน สอาดด้วยโปร่งทาง

บางวันฝูกเห็บย้อย หยาดฝน ตกแฮ
หนาวระทมจำทน หน่อยน้อย
แปลกเอ่ยบ่เคยยล มาสบ สนุกรา
สนุกกลับชวนหวลละห้อย สนุกล้นปนหนาว

ถึงคราวจากเชตค์คล้อย เคลื่อนคล ต่อไป
นับอยู่พักทั่วพล เชตค์นั้น
เดือนเศษประจำจน เจนท์ ทางเอย
จึงพรากจากถนัด ล่วงให้ใจหวล

โดยขบวนยนต์ยาตร์เช้า จากวิล-มัวเยนน์
ผ่านทุ่งป่าแดนดิน ดัดดั้น
มาทางทุเรศถวิล หวิวหวั่น นุชยา
โฉมแม่ยามนกลัน โศกสันยังฤๅ

คือใครจะปลอบเปลื้อง ปลดโศก แม่เอย
ยามแม่อยู่เดียวดิโยค ยากรู้
หากโฉมคิดถูกโชค ใจชาติ ชายแฮ
จึงจะคลายไปสู่ โศกด้วยเห็นงาม

โคลง ๓

รถตามแล่นเป็นแถว แลเป็นแนวใช่น้อย
งามเมื่อชมรถคล้อย แล่นล้าตามกัน
พักตร์ผันผินไปหยุด มองมุ่งสุดเนตร์จ้อง
รถกระเทือนทางก้อง เชย่าท้องดังตัว

เมื่องตรัวส์แวะหยุดรับ อาหารสรรพใส่ไว้
เป็นเสบียงใช่ใกล้ แล่นค้างคืนวัน
บรรทุกอาหารประจำ ตามที่นำจัดให้
เสร็จจึงออกรถไซร้ ล่วงพ้นคลาจร

ร่าย

แล่นผ่านดอนผ่านตง ผ่านทิวพงป่าชัฏ สงัดสัตว์ไป่ส่งเสี่ยง พั้งแต่เพี่ยงเครื่องสนั่น ลั่นรถสั่นเร็วล่วง แลเป็นพ่วงแพถว ยาวเป็นแนวแลเพลิน ไป่ก้ำเกินเรี่ยงลำดับ ไป่แล่นสับสนส่าย ป่ายเปะปะขาดตอน แลลิวสลอนงามตา ทั่วคันคลามาหลัง ยังพวกหน้ามองตรง เป็นขบวนคงไป่เคลื่อน ชมทางเถื่อนชวนจิตต์ ชวนให้คิดสิ่งเพลิน ใจค่อยเดินรถด่วน เร็วตามส่วนเครื่องเร่ง เพ่งดูงามยามสู่ จุ้ขนเขาแลชัน มองดูคันหน้าสูง หลังเป็นฝูงเหิ้นต่ำ สำกันชันทางเดี่ยว เหลียวดูซ้ายดูขวา เขาต่อตาเพี่ยงติด แล่นเฉียดชิดใจเต้น เอาแต่เขม้นมุ่งจ้อง พร้องเพื่อนบ้างชวนสนุก บัดแล่นรุกถึงเขา รถต่างเบาเครื่องลง คงค่อยช้าตามกัน มองหน้าชันเสี่ยวใจ เหลียวหลังไปจิตต์สั่น ออกหวั่นๆ หวิวอก หากพลาดตกทบทั่ว ไม่แต่ชั่วคันเดี่ยว กลับหน้าเหลียวไปมอง

ข้ามเขาสองลูกมา ป่างามพาใจรื่น ชื่นจิตต์ชมสมสุข ชมสนุกไปสร่าง ที่ราบกระจ่างใจบาน ที่ทับรานใจเปลี่ยว เหี่ยวใจตันผันแผก แยกออกแจ้งโปร่งทาง เปลี่ยวกลับบ่าง เบาหาย หมางมุ่งมองทุกเมื่อ เพื่อประโยชน์ควรใคร่ ไฝ่เพิ่มรัดจำ ครั้นนานกำหนดราว พ้ายังขาวบ่ายแจ้ง ประหนึ่งแกล้งหยุดเพลีย รถเราเสียเครื่องหยุด ริบรุดแก้ไปเดิน รถหลังเกินแล่นหลีก ปลีกขนหน้าทะลัน ช่างเครื่องผันมาแก้ ไปดีแท้จนใจ เขาเลยไปหมดขบวน ห้าคนชวนแก้ไข แก้กันไปทุกสถาน ครั้นนานจวนจวบค่ำ พร่ำกันเปลี่ยวกลางป่า นึกแช่งด่าเครื่องยนต์ หาบ้านคนไปได้ ไกลใช่ใกล้หมู่บ้าน จำต่อต้านทนทุกข์ นั่งรวมกระจุกในรถ นั่งรวมระทดท้อใจ ปฤกษาไฉนจักผัน ไปบรรจบกองได้ มองหน้าไซร้ดตา เสี่ยงวาสนาพร้อมกัน ถึงคราวอันเป็นไร ก็เป็นไปตามกาล เราต้องทานทนอยู่ หากจักจู่เดินลง แท้เที่ยงหลงทางแน่ ใช่ทางแค่เหลือคาด มาตร์หมายเช่นไปสม ทนอยู่ระทมดีกว่า ครั้นว่าหิวต่างกิน ผินหน้ารวมใกล้ อิ่มแล้วไซร้เสร็จสรรพ จักนอนหลับไปลง ใจพะวงวนเวียน อยู่จวบเจียรดีนัก หนาวทรวงระทึกยิ่งหนัก พักมิให้ทานทน

หนาวเสียจนสุดรู้ สู้เก็บกิ่งสนสุม รุมไฟพอได้อุ่น ไฟติด กรุ่นมืออัง ผินหน้าหลังตามใจ ล้อมกองไฟทั้งห้า คุยกัน จ้าแก้วง จนล่วงคืนสู่เช้า พลางคาดเค้าคงมี รถยนต์มา รับ ต่างตาจับคอยจ่อ ตาคอยต่อทางแล แปรซ้ายขวาหน้า หลัง ไปสพดังคาดหมาย สายยิ่งสายสู่พ้า ต่างเหนื่อยล้า หิวออน ผอนกนอาหารเหลอ พอจานเจอชาวคราว ทนอยู่ ราวร่วมบ่าย ส่ายหน้าหิวตามกัน อาหารทิบรรจุรถ หมด ไปมีเหลือหรอ นั่งคอตกสุดแก้ ไปท้อแท้หาทาง คิดได้ พลางดีใจ ต่างเดินไปหาบ้าน ใครไปร้านเดินแยก แตก กันไปหลายทิศ ตั้งจิตหาอาหาร เที่ยวไปนานพลหนึ่ง จึง ไปดลยังเทศ เขตค่ายชังเชลยศึก นึกแน่กล้าห่อนเกรง ไปย่ำเยงอันใด รีบเข้าไปอ้อนวอน ด้วยสุนทรอ่อนหวาน ขออาหารเขาไซร้ ได้กาแฟหนึ่งเหยือก ขนมปังเลือกให้บ้น พอดีกันสองก้อน จึงกลับย้อนสู่รถ พร้อมกันหมดยินดี ไป รอกินรวมกัน สมถวิลค่อยชื่น ไปหลับตื่นทั่วเพื่อน เย็น สุริยเลื่อนลับหล้า แสงลับฟ้ามืดมัว หนักหน่วงหัวนอนหนุน คุยพอจุนจับสนุก ปลุกให้เศร้าเบาสร่าง ห่างทุกข์ร้อนนอน เพลิน ไปช้าเกินนาพิกา ตื่นเก้าตาตื่นพึง เสียงรถดังมาใกล้

ลุกขึ้นได้เร็วด่วน ไปอันอ่วนง่วงเหงา รถมาเบาเครื่องชิด
สมแน่จิตติดกระไร บัดเดี๋ยวใจพ่วงผูก ถูกเขาลากเราแล่น
คลานง่อนแง่นตามหลัง ต่างนอนพังเครื่องเดิน ไปช้าเพลิน
หลับล่วง ง่วงสุดทนจึงหลับ พับด้วยเพลียเหนื่อยอ่อน ห่อน
เห็นเหตุอันใด เดินทางไปจวบเช้า เข้าถึงเขตต์คูรัตโซล
ตืนนอนโงนโงเง รถลากเหปลดโซ่ แล่นเลยโร่เราหยุด ริบ
อุตลุดขนของ ขึ้นพักกองบ้านร้าง อยู่ข้างโบสถ์บ่นาน
กองบังคับการตั้งมั่น อยู่บ้านนั้นทำกิจ จัดของสิทธิ์สม
ประสงค์ คงพักอยู่ทำการ ส่วนกองทหารสามกอง ต่างพัก
ปองที่แยก อยู่พักแผกตำบล ไปไกลดลได้ใกล้ ห่างกันไซร้
พอประมาณ เดินไปนานก็ถึง จึงเราจัดหาที่ ตรวจถ้วนถี่
ได้อยู่ ที่นอนคู่โรงม้า ชั้นล่างล้ามาม ชั้นบนดีเรานอน ไป่
เกียงงอนอยู่ได้ จัดทางเสร็จไซร้ เรียบแล้วระวังการ กิจนอ

โคลง ๔

ฐานทัพฝรั่งเศสให้ คำสั่ง มาเฮย
ให้รถยนต์ส่งกำลัง เคลื่อนคล้อย
เราพิมพ์เสร็จเร็วพัง สั่งส่ง ไปเนอ
ริบไปช้าสักน้อย หนึ่งให้ทันใจ

ส่งไปกองย่อยทั้ง สามการ เร็วเนอ
ให้จัดรถยนต์ยาน พรั่งไว้ .
ทุกวันประทุกทหาร กระสุนส่ง
แนวรบปืนใหญ่ให้ เสร็จแล้วทันประสงค์

เราคงอยู่ไม่ต้อง จากสถาน
อยู่ติดกองบังคับการ ห่อนเว้น
กิจมากก็กอบงาน เร็วเร่ง ทันเฮย
ปืนใหญ่เสียงไปเร้น ดั้นก้องกึกขรม

สมเสียงปืนเล็กเร้า บางเวลา
ปืนใหญ่ดังประดา ครั้นครัน
บางคราวระเบิดมา หลงตก ใกล้เฮย
ยามเมื่อใจชื่นชัน เปลี่ยนให้ใจหาย

กระเทือนกายไหวหวั่นด้วย แรกรู้ พังเอย
คาดจักมาพรั่งพรู เปล่าสัน
ครั้งเดียวประหลาดดู แปลกยิ่ง นักนอ
ไฉนจึงหลงหลุดปัน ปลอดได้ไกลเกิน

อยู่เพลินงานเมือน ชุกเสมอ
คืนค่ำไป่พล่ำเผลอ พลาดพรั้ง
นอนในไผ่มะเมอ มองกิจ
ไป่ทอดไป่ท้อตั้ง แต่เช้าตลอดคืน

หนาวฝนทนอดกลั้น เหลือหนาว
ถึงฤดูหนาวคราว อับพ้า
เมมันต์หิมะพราว น่ำเริ่ม แข็งเอย
เช้าตื่นนอนไป่กล้า สู่พื้นเดินดิน

ทราบระบิลคำสั่งข้าม ทะเลมา
จากสยามเร็วคลา เพื่อแจ้ง
เลื่อนยศทหารปรา– กฎเหล่า นายแฮ
ทราบสื่นายไป่แสร้ง ชื่อชื่ตามความ

หลวงรามร้อยเอกขัน พันตรี
ยังอิกร้อยโทศรี เพิ่ม,แม้น,
สามนายเลื่อนพลี ร้อยเอก เสมอนอ
กระทำกิจยานเมื่อแค้น– คับได้ศักดิ์สม

ชื่นชมพลพรั่งใด้ บังคับ
บ้างก็นอบคำนับ มนัศน้อม
ยินดีทนายรับ ยศยิ่ง ขนเยย
เห็นส่งาเกียรติพร้อม ภาคนิเดนกันดาน

ไปนานรับข่าวข้อ ความราย–งานเยย
ว่าทหารหนึ่งวาย ชีพร้าง
นามชั้วชาติเชื้อชาย สกุลอ่อน เออวงษ์
เหตุเพราะปอดบวมอ้าง โรครู้สดใจ

สั่งไปผังศพไว้ ยังเมือง ชาลองส์
ยกหมู่เกียรติยศเรือง เรียบให้
ตามศักดิ์ใบ่ช้าเปลือง เวลารีบ ส่งนอ
เป็นระเบียบเสร็จได้ เรียบร้อยเร็วพลัน

ร่าย

วันล่วงใกล้กันตาม จึงหลวงรามฤทธิรงค์ มีราช
การตรงตัวต่อ ส่อให้จากแดนจู่ สู่ปารีศโดยด่วน แต่ส่วน
การ บัญชา พระเฉลิม มาทำแทน ตามแบบแผน กิจการ
เยียงทหารทุกอย่าง ครันย่างเดือนพฤศจิกายน วันมาดถ

ท้า ข้าศึกด้อยถอยทัพ นับเป็นโชคดีงาม จึงรุกตามคำสั่ง
พรั่งตามแถวแนวรบ กองยนต์ครบคลาเคลื่อน เคลื่อนที่ไป
ทั้งมวล หยุดตามควรแยกกอง จองจับที่ยับยั้ง ตั้งพักต่าง
ตำบล กองรถยนต์ย่อยหนึ่ง จึงเสาะพักเร็วรี่ ทวีถนนางศ์
ส่วนที่ทางย่อยสอง พักรวมกองรวมพล ตำบลยูเบครูท
จัดแจงดุเสร็จสรรพ บังคับการกับกอง ย่อยสามปองพักจู่
อยู่ยังโอเซวิล ในดินแดนเขตต์ตน ชี้เห็นชัดย่านยุทธ ตึกบ้าน
ทรุดโทรมพัง ยังใหม่ๆได้เห็น เป็นที่น่าอนาถ กลาดเกลื่อน
ร้างแตกหัก บ้านที่พักเราไซร้ ได้เห็นเป็นตัวอย่าง ต่างดูกำแพง
หนา ไม่ถาวรโหว่แหว่ง พังหลายแห่งถูกระเบิด หลังคา
เบิดพังทะลาย ที่งามกลายกลับทราม ยังอีกตามแถบใกล้
มากมายไซร้สับแล้ว ความผ่องแผ้วพาหาย ชวนเสียดาย
จิตต์สลด ชวนอกระทดเหี่ยวแห้ง เห็นจะแจ้งเจนตื่น เขตต์ตน
มกองทหาร ชานทราบชัดอเมรกน รวมถนบรรจบยง ตง
กองแนวเดียวสม ได้สมาคมกันสนิท ต่างต้องจิตต์ถูกนิสัย
ชอบไทยใจเด็ดเดี่ยว เกี่ยวรักใคร่เพื่อนกล้า ไทยชอบหน้า
ตอบกัน วันเดินวันนานนับ หลวงรามกลับมาถึง จึงพระ
เฉลิมอากาศ คลาดคลากลับไม่ช้า การกิจหลายไม่ล้า
หย่อนน้อยทุกสถาน

โคลง ๓

ส่วนการส่งกำลัง ยังคั่งทำไป่แค้ล้ว
นอกจากส่งเสบี๊ยงแล้ว สั่งให้จัดสรร
บรรทุกอาหารไปจ่าย จำหน่ายตามเขตต์แควัน
ที่อัตคัดยากแค้น อิกด้วยเสมอไป
ใกล้ใกลใช้รถยนต์ แล่นสู่ดลสดวกได้
จิ่งไป่ต้องทำให้ เนิ่นช้านานครัน
บางวันรถยนต์ขังกฤษ กองแล่นชิดผ่านใกล้
หญิงขับทั้งสิ้นไซร้ สบแล้วแลตลึง
จิตต์คนิ่งนึกควรชม แข็งแรงสมกลั้นกล้า
หญิงจิตต์บรรเจิดจ้า เหตุรู้รักนาม
ท่างามไป่ขามเช็ด ใจเดี่ยวเด็ดยิ่งแล้
รูปผึ่งผายสมแท้ เทียงเชือชาญหาญ
ทำการคล่องแคล่วสรรพ ชำนาญขับตลบเตี้ยว
ตรงอิกฉลดคดเคี้ยว เร่งช้าทุกประการ
ทหารหญิงใจเยี่ยม แต่งกายสอาดสอ้าน
เปรียบกับชายทานต้าน ต่อได้ดุจกัน

แข็งขันทั้งกายใจ อิกว่องไวเชี่ยวรู้
รักชาติมาตร์หมายกู้ เกียรติให้สัตร์

โคลง ๔

ดีใจรับข่าวบ้าน มาดล
รับริบคลพลางยล อ่านถ้อย
แจ้งสุขทั่วทุกคน ญาติสนิท
พลางตอบชอบใช่น้อย เพื่อรู้ข่าวถึง
ยามคนึงจิตต์จ่อจ้อง เคหา ห่วงเอย
อ่านจดหมายแทนซา ส่างเศร้า
คืนค่ำฉ่ำฉมพา หนาวพัด หนักแฮ
ฝนก็เฉียบเย็นเข้า อกสท้านรานใจ
สุมไฟอุ่นอบร้อน ตลอดวัน คืนนา
เพื่อส่างความหนาวผัน ผ่อนบ้าง
ทั่วพื้นแผ่นดินพลัน แฉะเช่น โคลนเฮย
ไป่ผิดเพี้ยนพร่ำอ้าง ออกให้เห็นจริง
ชิงชังความยากด้วย หนาวหนัก
หนาวบ่ชวนชื่นชัก อกข้อน
ทั่วพฉต่างพร้อมพรัก ตามสั่ง
ให้หัดท่าอาวุธย้อน ทุกเช้าอิกเดิน

เพื่อเพลินอิกเพื่อแก้ ความหนาว
ยามเมื่อถึงซึ่งคราว ยากไซร้
จึงกองทหารชาว อะเมริ กันเฮย
อยากจะดูเราได้ นัดพร้อมเชิญพลัน

นดวนถึงหดซ้อม กลางลาน กวางนอ
หัดทุกท่าดูพาน พรักพร้อม
อวดเริ่ยบระเบียบทหาร หาญศึก สรรพ์เอย
ดูอยู่รอบทั่วล้อม ล้นถ้อยชมไทย

ถูกใจใจต่อต้อง ใจกัน
พลต่างรักต่างบรร- เจิดหน้า
ชอบชิดสนิทสรรพ์ ทุกสิ่ง สนานเฮย
วันยิ่งนานเนิ่นช้า ชอบนั้นพันทวี

เข้าที่พูดไปรู้ ภาษา กันเฮย
เที่ยวไปยินเจรจา บอกใบ้
รู้กันแต่หน้าตา มือบอก ความนอ
แต่ก็รักชอบได้ ดุจเชื้อชาติกัน

วันดีฝรั่งเศสผู้ หนึ่งงาม ยศเนอ
ยงยศนายพลนาม ทราบแจ้ง
กวักูส์สู่ตรวจตาม ในค่าย ไทยนา
ตรวจทั่วแล้วไปแสร้ง กล่าวถ้อยสาสม

ชมเชยไทยทั่วพร้อม เป็นระเบียบ ดีเฮย
ทั่วทุกกองจัดเรียบ ชอบแล้ว
แทนเสียงสงัดเงียบ สนั่นลั่น ไชโย
เสร็จจึงลาจากแคล้ว ออกพ้นค่ายไป

โคลง ๒

เปรมใจโปร่งจิตต์แผ้ว การตรวจเรียบเสร็จแล้ว
ต่างเร้าใจเริง ทั่วนา
บรรเทิงเชิงชาติเชื้อ ไทยหากไกลถิ่นเกือ
กอบด้วยสามัคคี ยิ่งแฮ
ทราบมีคำสั่งให้ ร้อยเอกแม้นแม่นไชร้
พรากแล้วหมายปอง ไปดู

กองทัพอังกฤษเข้า ดุกิจอิกแบบเค้า
เพื่อรู้กิจการ ยุทธนอ
ส่วนงานทางถนัด คำสั่งบ่งตรงชี้
ชัดให้ร้อยโท หนึ่งแทน
โสภานามหม่อมเจ้า นิติยากรเข้า
สู่แล้วอยู่ประจำ กองเนอ

ร่าย

กำหนดนับเนินนาน เป็นนิจกาลกิจกอบ ชอบทุกทาง ทุกท่า ร่าเริงใจปวงพล ต่อมายลยินเรื่อง ข่าวเป็นเครื่อง ชวนสลด ปรากฏพลทหารพรม สกุลสมแตงเต่งวรรณ กรรมมาทันคราวเคราะห์ จำเพาะเสาะอาเภท เหตุร้ายให้ บังเอิญ เกินคาดคิดควรเป็น เห็นแน่ประจักษ์บ่คลาด กระสุนปืนอุบาทว์ระเบิด เกิดแตกใกล้สุดผิน ยินเสียงถนัดสนั่นอึก กึกดั่นก้องกังวาล ระเบ็งบรรดาลเร็วรวด ฤทธิ์ยิ่งยวด ร้ายกาจ ด้วยอำนาจหนักสม พลทหารพรมไป่ทาน สิ้นสุดปราณแตกร่าง อีกเพื่อนห่างไป่ใกล้ เคราะห์ร้ายไซร้หลายคน เจ็บป่วยผลบาดแผล แลเห็นควรสังเวช เหตุทั้งนี้ด้วยกรรม

จำได้ร้ายหลายเพื่อน ส่วนศพเคลือนสั่งฝั่ง ยังตำบลยูเบคูรท์ ตามระเบียบตรูเตรียมเสร็จ เรียบสำเร็จทุกประการ ครั้น ไป่นานเยอรมัน ยอมเซ็นสัญญาสงบ ศึกไป่รบรานต่อสู้ให้ สุขทุกข์หาย อีกรับหมายสั่งให้ เคลือนที่ได้ยึดดินแดน เดิน เนินตามแผนกองทัพ กองยนต์สรรพเตรียมพลัน วันที่สิบ สองธนวา คมมาศาพุทธศัก สองพันตกสรอย หกสิบเอด สร้อยเดินทาง วางเป็นหมวดเป็นกอง ปองยึดแดนสัตรู ดู งามขบวนรถยนต์ ทิวทางสกดแลสพรั่ง แล่นแลหลั่งเสียง อึก เสียงสนั่นกึกก้องไกล อีกงามไสวชวนชม ปลม อารมณ์สมสรรพ งามกองทัพแลเลิศ เกิดชั่วฤาสบ บุญ หากพบมาพาน เบิกใจบานบ่มสุข บากยากทุกข์สิ้นสูญ เพิ่มจิตต์พูนชื่นหน้า ไปไป่ล้าอีกอ้อม ผ่านเขตต์บ้อมแว่ร์ดัง อยู่ยังยังแน่นหนา ตั้งตาดูไป่เมิน ดูพลางเพลินใจจด ปรากฏ บ้อมฝรั่งเศส ผ่านบ้อมเมทซ์อีกมอง ทราบบ้อมของเยอรมัน ขันแข็งหนาแน่นหนัก เป็นบ้อมหลักมั่นคง ยังอยู่ยงทุกอย่าง ในระหว่างบ้อมต่อบ้อม มีอยู่พร้อมเครื่องลวง อีกปวง เครื่องกีดกัน ลวดหนามรันเรียงราย สองมาตร์หบายมุ่งรักษ์ ดูเพลินนักชวนนึก ตรึกก่อนกาลเรามา เมื่อยังหนาแน่นรบ

คงจักสบเสี่ยงบัน ครันครั้นไป่หยุดหย่อน ไป่พักผ่อนหุดับ
สับสนต่างหาญรอน นิกพลางจรจู่ลับเดินกองทัพไปดล มณฑล
อาณสาสโลแรน นับเป็นแดน บัจจามิตต์ หยุดกองชิดชุมนุม
ประชุมพร้อมทันใด โห่ถวายไชยมงคล ในการดลเหยี่ยบ
เขตต์ เทศดินแดนสัตร พรพรั่งพร้อมเสี่ยงสั้น บรรลือ
ลั่นเสี่ยงไทย ทันใดจิ่งจัดการ ชานข่าวโทรเลขความ สู่
ประเทศสยามเพื่อถวาย แด่พระนารายน์รามราช ในการ
ยาตร์กองย่ำ ส่ำเหยี่ยบแดนข้าศึก อึกทั่วปวงทหาร ข้าไทย
บานบำเทิง ทหารไทยเริงทั่วกัน ส่งโทรเลขพลันเสร็จสรรพ
กองไป่ยับอยู่ล้า หยุดไป่ช้าออกเดิน เกินทางต่อทางสถล
ถึงตำบลวัยองวิล อึกยินชื่อไป่เสร เรซองวิลอึกแห่ง ตำบล
แหล่งทั้งสอง พักพลผองหลับนอน ไป่ต่อจรจวบพรุ่ง รุ่ง
เช้าจิ่งเดินชบวน ไป่หันหวนต่อไป ไกลยิ่งไกลกึ่น รินเริง
หรรษาสุข ทุกเขตต์ย่านผ่านยล อึกแถวถนนึกราม งาม
ทั่วแลรวงร้าน หมู่บ้านน้อยอึกเมือง งามรุ่งเรืองชวนแล
แปรหน้าดูไป่ล่าง เดินทางห่างค่ำพัก เมืองฟอร์บัคหยุดยั้ง
หยุดเป็นหมวดหมู่ตั้ง ต่อใกล้ริมสถล ทางนอ

โคลง ๔

แถวถนนยลดิ์กร้าน เร็ยงราย
ปวงประชาหญิงชาย ต่างเต้า
สาวหนุ่มดุ่มเดินกราย แชนเกียว สนุกนอ
สนุกดุจไป่รู้เค้า คาบน้ ภัยถึง

ชวนพิงพอจิตต์ด้วย พั่งเส็ยง เพลงเฮย
สาวกอดคอสาวเคี่ยง คู่ร้อง
เดินเอื็อยเร็ยสำเนี่ยง เสนาะโสตร์ นักเอย
ตามวิถีทางจ้อง สบแล้วชวนสราญ

งามสคราญบานบ่มแย้ม ย้มยวน ใจเฮย
ดัดจริตกระบิดกระบวน พักตร์พริ้ง
ซิซิกระริกสรวล สันต์ร่า เริงแฮ
กระตุกกระติกกระตุ้งกระติ้ง ทอดทงตาชาย

ฉุยฉายกรายหมู่พร้อง เพลงเพรี็ยง กันนา
บ้างก็เดินรายเร็ยง เร่งเท้า
พั่งเพราะเสนาะเส็ยง ใสดสด ชื่นเอย
ชื่นจิงชวนจิตต์เร้า เร่งให้เดินชม

ไป่กรมยามค่ำเย้อง ยาตร์เดิน
ตามถนนยลเพลิน ดิกสล้าง
สูงต่ำสำเจริญ แลวิลาศ
ร้านใหญ่เล็กหอห้าง สว่างจ้าแสงไฟ
แลวลยพศ์เพงราน รนอา- รมณเอย
ของที่ขายหลายดา ดาษพร้อม
จัดวางต่าง ๆ สา- ระพัดเร็ยม งามแฮ
เพลินยิ่งดูเดินอ้อม ออกได้ไกลตล
งามถนนแลราบก้อน หินราย เร็ยงแฮ
แผ่นเสมอมวลมาย มานล้น
เร็ยบเล็งรดับหมาย ไป่ต่ำ สูงเฮย
เดินเที่ยวลัดดัดต้น ดุ่มเท้าตามทาง
สาวนางต่างส่งถ้อย ภาษา เยอรมัน
เราบ่แจ้งกิจจา สักน้อย
ใช้ใบ้ไป่เจรจา เดินหลีก ลัดแฮ
เหลียวสบพบชะม้อย เนตร์ให้ใจหวิว

ตัวปลิวเดินรีบจ้ำ กลับกอง เร็วนา
ถึงก็เหนื่อยไป่ตรอง ตริกได้
นอนดึกไป่นึกหมอง หม่นโศก
หลับสนิทจวบรุ่งใกล้ กลับฟื้นตื่นตา

สุริยาเรืองเรือพน อัมพร
เรืองทิวพนดินดอน เด่นเช้า
เตรียมสู่จุ่ทางจร พร้อมสรรพ
สายเด่นสูริย์กองเต้า ต่อตั้งตรงไป

กองไกลใจยิ่งกล้า ไป่เกรง
พึ่งเครื่องยนต์บรรเลง เพราะถ้ำ
ยิ่งพึ่งยิ่งวังเวง นึกเสนาะ โสตร์เอย
จังหวะไป่เร็วช้าซ้ำ ถึงก้องเพลงยนต์

นั่งทนบนรถไร้ สุขกาย
เมื่อยขบแข้งขาตาย เหน็บซ้ำ
จิตต์นึกรฤกหมาย มุ่งถึง ถึงเอย
ยังไป่ถึงถมซ้ำ ชอกทั้งเพลียตัว

ไป่กลัวยิ่ดเหยียดเท้า ดัดขา พลางเฮย
จิ่งค่อยคลายหายชา หน่อยบ้าง
รถผ่านย่านทุ่งนา เนินโขด เขาแฮ
แลวิไลไสลข้าง เขตต์ไกล้ทางจร

ทุ่งดอนแลลิวกว้าง ใจบาน
เขียวขจีสีตระการ สดชื่น
เบิกบ่มสราญมาน เปรมโปร่ง เหลือเอย
ฝนก็โปรยประพัน ภาคนพาเพลิน

เดินทางจวบค่ำเมือ เมืองฉัน – เดาเอย
รถแล่นตลอดวัน ไป่ยั้ง
ส่เมืองรถผ่านผัน พักฉิน
โรงทหารบีนใหญ่ตั้ง ตระหง่านเงื่อมงามตา

ดาดาษกองยนต์เข้า พร้อมหยุด สามกอง
พักผ่อนนอนไป่รุด ริบไซร้
มิดพ้าต่างพามุด หัวหลับ
จวบอรุณเกือบใกล้ ส่วางพ้าฟนกาย

เตรียมผายสายสว่างจ้า จัดสรร
แยกแบ่งกองกันผัน เสร็จแล้ว
ต่างกองต่างเร็วพลัน พรั่งสรรพ ทั่วเนอ
ได้ระเบียบเรียบแคล้ว เคลื่อนช้าตามกอง
ย่อยสองสามหนึ่งทั้ง กองบัง— คับการ
เดินขบวนแยกดัง สั่งไว้
เสียงเครื่องสนั่นพัง ฟูเฟื่อง จิตต์เฮย
จิตต์จ่อจ้องปองได้ สบด้าวแดนประสงค์

ร่าย

หมายมั่นจงจิตต์มุ่ง จุ่งได้พักเปลี่ยนเขตต์ เปลี่ยน
เทศถิ่นไปไกล นึกแน่ใจนึกพลาง รถล่วงทางผ่านผัน สรรพ์
สพสิ่งมากมวล ตึกบ้านชวนชมชื่น ดินดาษทั่วสถลมารค
สองฟากถ้วนแถหลั่ง เพลินดพรั่งเรือนงาม ร้านรวงหลาม
มากมาย รถะเร็วผายผ่านจร ถวแถสลอนไป่สลับ เดิน
เนื่องนับตามแนว ไป่ขาดแถะขาดตก บกพร่องน้อยฤๅมี
ริบไป่รีรอช้า หน้าออกหน้าหลังตาม แล่นแต่ยามเช้าเอ๋ย
เรียยเร็วไปไป่หยุด เร็วรีบรุดทางเร่ง เพ่งพิศพินแดนดิน
ผินเผลอบัดปวงเรา พันลันเดาออกทุ่ง ห่อนนึกยุ่งนึกยาก

นิกหมายบากบั่นไป ในไม่ช้าราวเที่ยง ไป่ทันเบี่ยงบ่ายชัด ถึงนอยสัตัต์นามเมือง ไป่ปล่อยเปลืองเวลา รีบเร็วคลา สู่พัก พำนักทั่วพลผอง กองย่อยหนึ่งจัดสรร ตกทวนฮัด อยู่สรรพ กองบังคับการยั้ง ตั้งอยู่ยังโฮเต็ล นามเลอเว็น ทราบชัด ต่างจัดการโดยด่วน ส่วนอีกสองกองนั้น ทราบแต่ชั้นสั่งแรก ให้แยกไปต่างตำบล ไป่มาดสรวมกอง ทราบย่อยสองยั้งพล ในตำบลมุสบัค ย่อยสามพักไกนส์ไฮม์ ต่างก็ไปตามเทศ เขตต์กำหนดตามสั่ง ส่วนเราพรั่งจัดแล้ว พักผ่อนใจจิตต์แผ้ว ผ่องหน้าพาเกษม สุขเฮย

โคลง ๒

เปรมใจปราโมทย์เมือ กิจที่เคยกอบเกือ
กอนนนคงกระทา เสนอมา
ลำเลียงอาวุธพร้อม สรรพะภาระน้อม
เนืองหน้ายังแนว รบเนย
แถวเทศเขตต์ทั่วใกล้ ไกลก็ส่งเสาะให้
ส่อแสร้งกลลวง ศึกนา

โคลง ๓

เพื่อปวงอมิตร์หมาย ข้าศึกรายรอบด้าน
หนุนเนื่องกำลังต้าน มากหน้ามารอน
ดัษกรหากคาดผิด หลงเล่ห์คิดเหลือสู้
จกระยอจตตรู สกหอทางรณ
กองยนต์เนื่องกิจประจำ เป็นนิจทำทั่วถ้วน
ผ่านซึ่งอันตรายล้วน ไป่รู้เกรงภัย

โคลง ๔

เนาว์ในนอยสตัดท์เร้า เริงรมณ์
ไป่วิโยคโศกระทม ทุกร้อน
อย่เปรมเกษมสม สาจิตต์
ลืมไผ่ใคร่เรื่องย้อน ยาตร์ย้ายคนกรุง
บำรุงปรุงจิตต์แผ้ว ผ่องใส
ว่างกิจเทียวพาใจ สนุกบ้าง
งามสรรพสถานใน เทศทั่ว
มวลศิกบ้านหลั่นสล้าง วิจิตร์ล้วนชวนยล

สถลมารคแลล้วเสยว แลเจริญ
สองฟากพฤกษ์พุ่มเพลิน เพ่งแล้ว
ปวงชนปะปนเดิน ดาไขว่
เด็กเล็กชายหญิงแคล้ว คลาศเต้าตามวิถี

นารีวยนาฏเยือง กรายพลาง
ผันพักตร์ผ่องสำอาง อ่อนแก้ม
แต่งสี่ไป่มีหมาง หมดสด ชื่นเฮย
งามเนตรย้มย้วแย้ม โอษฐ์น้อยพันงาม

แลหลามเหล่ารถม้า ยนต์ยาน
แตรส่งเสียงกังวาพ บอกรู้
เริงจิตต์จรุงประสาน พูนเพิ่ม เสมอเฮย
ทอดทุกข์สรรพกลับกู้ สุขใกล้ใจสบาย

หลายเหล่ารวมย่านยั้ง ยังขัณฑ์ นเฮย
ฝรั่งเศสอเมริกัน จุ่งแจ้ง
เนื่องนับทัพสัมพันธ์— ธมิตร์หมู่ มวลเนอ
ปวงเหล่ารุดยุทธแย้ง อยู่พร้อมกันดี

ราตรีสู่ค่ำคล้อย เคยจร
เพื่อสนุกสโมสร ไป่ครัน
พิศเพลินเจริญตอน แดนถิ่น
ไสวสว่างห้างตึกร้าน จอเร้าริมตา

ชาวประชาดาดาษทั้ง ชายหญิง
เที่ยวบ่เบื่อบอกจริง จิตต์กล้า
ดูใดไป่ประวิง เวียนเที่ยว สนุกนอ
ควรแก่กาลกลับหน้า สู่ห้องงานตน

พักพลอยู่ไป่ช้า ได้รับ
พระราชโทรเลขจับ จิตต์แผ้ว
ตอบข้อทักของทัพ ไทยเหยียบ แดนริปู
แห่งพระรามมกุฎแก้ว กษัตริย์เจ้า ชาวสยาม

ข้อความทรงปลาบปลื้ม พระราช หฤทัย
อีกพระทรงพรมาตร์ สฤษดิ์ให้
มีชัยแก่เหล่าชาติ บัจจามิตร์ เสมอแฮ
ทั้งจุ่งสวัสดิ์ได้ ทั่วทั้งเหล่าทหาร

ทราบสารโทรเลขสั้น สาระพัน

ต่างสุขเกษมสันต์ ทั่วหน้า

มั้นเดชพระทรงธรรม์ บ้องปก คุ้มเฮย

ถวายพระพรเจ้าหล้า จุ่งไท้สราญองค์

ขอจงพระร่มเกล้า ของข้า พระบาทเฮย

เสวยสุขทุกเวลา อย่าแคล้ว

อีกเจริญพระชนมา ยุยั่ง ยงเทอญ

ศิริสวัสดิพิพัฒน์แผ้ว ผ่องพ้นภัยกษัย

เนาว์ในเขตต์นเนน นานสม จิตต์แฮ

จวบเริ่มมกราคม มาศเมอ

แรกวาระเป็นปฐม ปีใหม่ ดลเฮย

ตามเพศเขาสนุกเกอ กอบดวยเรงสราญ

อีกกาลประจวบพ้อง ตรงวา ระเอย

เฉลิมพระชนม์พรรษา แห่งไท้

จอมรามธิราชอา– ณาฉัตร์ สยามนอ

ถวายพระพรพรั่งให้ บพิตร์เจ้าทรงเจริญ

สรรเสริญพระยศท้าว ทั้วทหาร แล้วเฮย
อีกเพื่อแบ่งใจบาน สนุกบ้าง
กินเลยงและมีการ ครันครึก หน่อยรา
เล่นมะโหรีอ้าง อวดให้พังกัน

บรรเลงเพลงสู่ร้อง นานา
สนุกสนานเฮฮา ใช่น้อย
ลืมทุกข์กลับสุขดา ประดังทั้ว กันแฮ
ตลอดจบดึกค่ำคล้อย เหนื่อยนั้นฤามี

ดนตรีทุกสิ่งล้วน จัดสรร
ทำแต่ในบัจจุบัน ด่วนแล้ว
รวบรวมประสมกัน พอสนุก เล่นนอ
เล่นเพื่อพาใจแผ้ว อีกพ้นไภยัน

สรวลสันต์กันทุกผู้ พลนาย
อิ่มสุขทุกข์เหือดวาย ว่างร้อน
สุขจิตต์สิทธิสุขกาย มวลสุข สมเฮย
ลืมวิโยคลืมโศกซ้อน เชิดให้ใจเกษม

อิ่มเอมเปรมปลั้งปลม ล้มครวญ
ร้องขับสรรพเพลงชวน ชนชน
ลาวมอญพะม่าญวน เจ็กแขก เขมรเฮย
เพลงเหล่านล้วนครน ครึกก้องยินไกล
โคมไฟจัดแต่งจ้า แสงอร่าม เรืองแฮ
ทุกทิพักทหารงาม เรียบร้อย
ประดับประดาตาม ควรแก่ สถานนอ
งามทุกสิ่งใช่น้อย เขตต์นิงามตา

ร่าย

ต่อมาพักผ่อนอยู่ ยังบ่จู่จากเขตต์ ภูมิเทศถิ่นฐาน เดิม กิจการเสริมเติมต่อ บ่หยุดย่อหย่อนเฉย ไป่ละเลยราชการ ทุกสิ่งสมานต่อเนื่อง นานยิ่งเปรื่องเจนจัด สาระพัดแต่ควร โสดหนึ่งชวนใจร่า โสดหนึ่งอ่าใจอาจ กาจกล้าแข็งแรงไทย จิตต์เย็นใจสร่างเศร้า เริงรื่นเร้าเป็นนิจ คิดใดคิดแต่เกษม เปรมปลั้งหน้าทวหน้า ช้าบ่เบือบ่มสุข บำราศทุกข์ภัยผอง ถึงคราวของแจกดล ส่งสู่พลปวงทหาร จากสถานทูตตรง คงได้รับเป็นคราว

ราวกำหนดนานเดือน ไป่เหลวเลือนตามกาล อีกข่าวขาน
จดหมาย ญาติหญิงชายเพื่อนพ้อง จ้องจิตต์จ่อจงใจ.
มาแดนไกลใคร่ทราบ รับแล้วปลาบปลื้มยิ่ง ห่อนมีสิ่งใด
เปรียบ เทียบเทียมเท่าเคียงเสมอ ไป่พลั้งเผลอเร็วตอบ
เขียนข่าวมอบส่งพลัน วันคืนล่วงเร็วมา จวบเมษายน
มาศ วันไป่คลาดทหนึ่ง ซึ่งทราบชัดเจนดี เป็นวันปี
ใหม่จะ ตามสุริยะคติกาล จึงปวงทหารรื่นรา อำบำเทิง
เริงทั่ว มั่วกันเปรมปรีดิ์ มีการสนุกครึกครน เล่นหัวรื่น
ตามเหล่า เผ่าชาติเชื้อเชิงราน ชาญชาติชายเชิงกล้า
ร้ากระบิดกระบอง อีกทำนองมวยไทย เล่นสนุกในกอง
ทหาร ต่างสำราญลืมวิโยค ลืมสิ้นโศกกำสรด ลืมทุกข์
หมดความเศร้า ส่วนข้อเร้ารมหนาว ยามเมื่อคราว
หนาวหนัก สุดแทบจักทานทน ยลหิมะตกดิน หนาว
เกินชื่นตัวชา ฝนใผ่ซาฉ่ำชื่น พื้นแดนดินถนัด กลาย
เห็นชั่วโคลนดาษ ไป่มีสอาดแถวถนน นองเนืองชลแฉะ
เฉอะ เลนเลอะเทอะเป็นเทือก เลือกที่ไป่ได้ ยามเช้า
ใกล้รุ่งสว่าง ยังไป่กระจ่างถึงสาย น้ำกลับกลายแข็ง

หมด ไป่โบ้ปดเป็นจริง เช่นอ้างองออกถ้อย ต่อแดด
คล้อยสู่หล้า พ้าส่องแสงพรรณราย จึงค่อยคลายตัว
อ่อน ผ่อนเป็นน้ำดังเดิม หนาวยิ่งเติมทุกวัน ไป่บรรเทา
เสื่อมลด ถอยถดให้อุ่นอก ต่างยิ่งฟกฤาคลาย ถึงทหาร
วายชีพม้วย ด้วยทนหนาวไป่ได้ โรคปอดไซร้เบ่งบวม
จักรวบรวมหลายนาย น่าเสียดายเพื่อนทหาร มาราชการ
พร้อมหน้า ตั้งจิตต์ราญริปู เพื่อเชิดชูกองเกียรติ
กรรมตามเบียดเบียนผลาญ รานชีพริดปลิดปละ ละโลก
ร้างห่างหัน รวมด้วยกันราวสิบสี่ ผู้งตามทิทางควร
สลดจิตต์ควรคำนึง รำพึงเพื่อนทุกข์ยาก มาตายจาก
ด่วนจร โอ้อาวรณ์อกแห้ง กรรมวิบากพรากแกล้ง
เกลียดแทจริงเจียว

โคลง ๔

เสียวสั่นหวั่นอกโอ้ อาลัย เพื่อนเอย
เออก็กรรมเป็นไฉน เช่นนี้
หรัด ๆ สลัดไป ปรโลก เร็วฮา
คิดเมื่อยามก่อนกี้ กลับแล้วใจหาย

เพื่อนตายวายชีพแล้ว ฤาสูญ ชื่อเฮย
ยังประจำจำรูญ โลกรู้
ปรากฏเกียรติไพบูลย์ สมชาติ ชายนอ
เสียชีพสมนามกู้ เกียรติก้องกรุงไทย

ร่าย

ในเขตต์แควันจังหวัด นอยสตัดท์มิกจควร ชวนเล่าแจ้งเหตุผล วันนายพลฝรั่งเศส มีเจตนามาชอบตอบความดีกองยนต์ นำตราดลพร้อมสรรพ เพื่อประดับธงไชย เฉลิมพลไทยกลันกล้า ร้ารบแกล้วห่อนกลัวนามตราครัวส์เดอร์แก ทหารไทยแปรกองตาม สวนสนามเรียบร้อย งามไม่น้อยหากยล แล้วนายพลไป่เฉย อ่านคำเชยชมทหาร ไทยทำการสมสรรพ เสร็จจึงประดับตราให้ ไว้แก่ธงไชยกล้า ต่อหน้ากองทหารมวล หมู่เราชวนโห่ร้อง ก้องกึกทั่วปรีดิ์ รู้สึกมีเกียรติยศ ปรากฏชาติไทยหาญ ปรากฏชาญไทยห้าว ยามอยู่ด้าวแดนศึก คึกใจร้าโรมรัน ต่างเกษมสันต์สมสุข ทุกหมู่ไพร่พลนาย ทั่วเพื่อนชายชื่นหน้า อยู่ไป่ช้านานกาล หลายนายทหารได้รับตราสำหรับความชอบ ตอบให้แล้วยกเหตุ ของฝรั่งเศส

ยกย่อง มีช่องเพื่อรางวัล บำเหน็จสรรส่วนตัว ครัวส์
เดอร์แกชื่อชัด ประจงจัดโดยควร ฝ่ายเราชวนกันร่า
เริงจิตต์อ่าอกผึง ซึ่งเห็นความสัมพันธ์ อันมีณ กาลน
ย่อมจักชให้เห็น เป็นข้อที่ควรใคร่ ไผ่คิดรอบคอบถึก
ย่อมรู้สึกเห็นเหตุ ที่สังเกตการมา พาให้แจ้งแจ่มจะ ณ
เขตต์แควันแดนไกล แล้วจึงในหมู่เรา เอาใจไพร่พลนาย
เลื่อนยศหมายความดี อันใครมีความชอบ ตอบแทนควร
ทุกผู้ ทั่วกันรู้สึกอิ่ม กระหยิ่มยิ้มหน้าบาน ชวนสำราญ
เริงสุข ทุกพวกเพื่อนปรีดา กาลต่อมาสักน้อย นายร้อยโท
ฝรั่งเศส ส่งเกตชื่อโบเรท์ ไปแสร้งเสสรรความ เชิญ
หลวงรามนำทหาร นักเลงการมวยไทย ไปเมืองเมทซ์
พร้อมสรรพ กับนักเหล่าดนตรี ขอให้มีไปพร้อม เพื่อ
สนุกน้อมสัมพันธ์ เล่นแสดงกันตามหมู่ จึงไทยจู่รับเชิญ
ไปหมางเมินข้องขัด จัดเสร็จแล้วเร็วไป โดยรถไฟไปช้า
ถึงถิ่นยลมากหน้า แต่ล้วนเบิกบาน ใจนอ

โคลง ๓

มีการรับรองสม ควรจักชมใหญ่อ้าง
รู้สึกให้เกียรติกว้าง ไปน้อยแก่ไทย

ดูใดทั่วทุกแห่ง ทุกตำแหน่งคริกครัน
ไทยก็ต่างสนุกชัน ชอบทั่งพลนาย
บ่ายสายล่วงสู่ค่ำ อาหารสำจัดเลย
อร่อยเอิกเกริกเพียง หนึ่งพร้อมวารวงษ์
เสร็จลงมือการเล่น หลายอย่างเช่นต่อยปล้ำ
ทั้งฝรั่งไทยกล้ำ กลุ่มซ้อนสลับกัน
พันดาบกระบิกระบอง จนตัวสองหมู่จา
สนุกทุกตัวทั่วหน้า ชอบทั่งสหายสอง
บหริ์ตองไทยมวนแปลก เราบันแจกสูบได้
นับกราวพันใกล้ ทั่วหน้ากันเพริ์ยง
เรี่ยงรุ่งวันในแดน ไทยตอบแทนต่อบ้าง
เสียงฝรั่งหวังสร้าง สนิทไว้โดยควร
ชวนหัวหันหรรษา เสียงเฮฮาโห่ร้อง
เสร็จจึงลากลับต้อง ลับหน้าคนสถาน
เสียงหวานหวูดรถไฟ พอบัดใจเคลื่อนล้อ
เสียงหมู่คนส่งจ้อ โสตร์จ้าสนั่นดัง
กลับลุยังนอยสตัดท์ ต่างโสมนัสทุกผู้
พักอิ่กด้วยไบ่รู้ เหตุร้อนยามใด

โคลง ๒

ประจำในแถบถิ่นฐ์ บานจิตต์รานโศกถ้วน
ลับทั้งวันค่ำ เสมอมา
ยินยั้งนอยสตัดท์แควน นับเนนนานไป่แค้น
ขัดด้วยผีดเคือง ใดนา
ทั่วเมืองเทียวสนุกสนั้น กินด์มรส่อร่อยล้น
เล่นร้องสนุกหลาย ประการเนอ

โคลง ๔

รับหมายทัพใหญ่ให้ กองยนต์
ไปขัดตาทัพดล ฝั่งน้ำ
ฝั่งไรน์พร้งเตรียมพล พร้อมสรรพ
ไทยรีบเร็วล่วงล้ำ สู่ตั้งทันประสงค์

กองคงแนวหน้าเด่น เตรียมรบ
ทุกสิ่งเครื่องยุทธครบ จิตต์จ้อง
คอยท์แห่งเซ็นสงบ ยอมพ่าย
จวนจักถึงเวลาต้อง ต่อต้านทางกระสุน

เดชะบุญบารเมศร์ไท้ จอมราม
มกุฎกษัตริย์ขัตติยสยาม ปกเกล้า
บันดาลริปูชาม เข็ดขยาด
ยอมพ่ายเร็วเร่งเร้า ไม่ต้องเหนื่อยแรง

ไม่แคลงทุกแห่งข้อ สัญญา หลายเฮย
เสร็จเรียบแล้วต่างคลา คลาดย้าย
นอยสัตัทถินไทยมา รวมรวบ พลแฮ
ได้กลับวับจิตต์คล้าย หลับหน้านอนผัน

เกษมสันต์เสร็จศึกแล้ว ใจคลา
ใจตริกนึกแน่วมา สู่บ้าน
คำนึงยุพาพงา ยังสุข อยู่ฤา
คงแม่จักหมองม้าน หม่นไห้คอยหา

เห็นตาสาวฝรั่งค้อน คมคาย
หวลนึกเห็นโฉมชาย เนตรใกล้
ไผ่ฝันหวั่นถึงสาย เสน่ห์สนิท เสมอแฮ
ยังพิจดจำได้ เด่นจ้าทุกยาม

สงครามสุดเสร็จสิ้น ทั้งผอง
มุ่งแต่จิตก็ลับปอง ไป่เว้น
เร่งวันและค่ำมอง โชคเหมาะ มาเฮย
ดินดิกดิกอกเต้น ตนเช้าซาระทม

รายกรกฎาคมวาระ ที่สิบจะแจ้งชัด พุทธศกถนัดสอง
พัน กับเศษอันใช่น้อย สี่ร้อยหกสิบสอง จัดของสู่รถไฟ
รีบเร็วไวเสร็จสรรพ เพื่อจะกลับสู่ประเทศ ฝรั่งเศสทั่วกัน
พร้อมเพรียงพลันสู่รถ สิ่งชวนสลดอกแห้ง ใช่แกล้งกลั้น
คำพัง เสียงยินดังสาวแก่ เซ็งแซ่มาส่งกลับ จับมือลาตา
ตก ดูฟูมฟกภูลเทวศ ควรสมเพชหมู่หญิง ที่แก่จริงอีก
สาว สวนแต่ชาวเยอรมัน รำลาวันจะพราก จากกันร่วง
ไกลยล บางคนถึงสอื้น บางคนตื่นจิตต์เหียว ดูน่าเปลี่ยว
ใจนัก ต่างชาติรักใจติด อีกอมิตร์ใยหมาย พร่ำเสียดาย
กำสรด รันทดผูกใจจ่อ ราวพ่อแม่พี่น้อง เป็นข้อต้องควร
ครอง มองอยู่ถึงเวลา รถแล่นคลาจากที่ เสียงส่งมีแซร่
สนั่น ลั่นในชานสถานี บัดนาฑีล่วงพ้น รถเร็วด้นรีบจร

ยามเย็นรอนแดดคล้อย ส่องแสงน้อยดูงาม สองทางตาม
ใจชอบ ทิวไม้ชอบแลเจริญ เชยวงามเพลินชวนเพ่ง สายัณห์
เปล่งแสงสลัว ค่อย ๆ มัวมืดพ้า ช้าค่อยช้าแสงดับ หวบ
หายวับมืดทั่ว ราตรีมัวมาราน เหล่าเราทหารเดินทาง นั่ง
นิทร์พลางล่วงวาร สองวันนานในรถ ทนรันทดหน่อยจิง
สู่ถึงเมืองนาม ชัดเจนตามไปแฝง ซังตยารแมงอังเลย์
สมคาดคะเนรถหยุด พรั่งรับรุดชนชอง เสร็จรวมกองออก
เดิน เพลินล่วงทางถึงค่าย เหนื่อยบ่หน่ายหยุดพัก ค่าย
พำนักกว้างขวาง จัดทางไว้พร้อม เชตต์ค่อยล้อมก่อน
เคย ชงเชลยศึกอยู่ บัดนี้ไปอื่น พักพลขึ้นทั่วกัน เรียบ
ร้อยสรรพ์สาระพัด จัดพักหลับนอน แล้วสโมสรอมอก
พักคลายฟกเหนื่อยอ่อน พักได้ผ่อนพอสบาย ชุ่มจิตต์ชาย
เผ่าทหาร ร่าเริงสราญกันสนุก ทุกข์เหือดหายห่อนเห็น
เข็ญไปขึ้นเคืองจิตต์ คิดแต่ชื่อเปรมกมล วันล่วงดลถึงที่
สิบสี่กรกฎาคม ต่างชื่นชมอิ่มอาบ ทราบรับเชิญเข้าขบวน
สวนสนามมหาไชย ในปารีสนครหลวง จึงเราปวงไทยพรั่ง
พร้อมขึ้นรถยนต์จร สู่นครไปช้า เดินอกผายผึ่งหน้า ผ่อง
ใยมภูมิใจ ทั่วเนอ

โคลง ๔

ธงไชยชูชาติเชื้อ ชาวไทย
เดินเด่นเห็นธงไสว ส่งาเรือง
สมเกียรติกลั้นสุรไกร เผยแผ่ โลกฮา
แผ่พระเดชบพิตร์เบื้อง บาทท้าวรามินทร์
ยินดีปราโมทย์พร้อม เพรียงทหาร
อิ่มยศยั้งยืนนาน ทั่วหล้า
ปรากฏเกียรติไทยบาน บ่ส่าง แน่เทอญ
เกียรติจักก้องอยู่ช้า ห่อนรู้ถอยหลัง
กำลังสมร่างน้อย ระวังตัว ดีนา
คิดรอบชอบไป่มัว คุดคู้
เฉกเราบ่เชลากลัว ควรเหตุ ทำเฮย
ทำสิกลับได้กู้ เกียรติไว้ไทยงาม
สวนสนามเหล่าชาติผู้ สัมพันธมิตร์เฮย
นับอเนกแลอนันต์ มากหน้า
เกริกไกรวิลัยบรร- เจิดทั่ว กันแฮ
เสร็จกิจเราไป่ช้า ร่ำร้อนกลับสถาน

บ่นาถึงทีพร้อม สู่พัก
ต่างก็ชื่นชอบนัก ทุกผู้
สำรวลแลสรวลคัก คึกสนุก สนั่นนา
สนุกบ่คุดอุดอู้ ออกหน้าอิ่มเสมอ

เพลินเผลอสักหน่อยต้อง เราไทย
จัดส่งกองทหารไป แยกย้าย
ลอนลอนบรัสเซลไกล เบลเยี่ยม อีกนอ
สวนสนามเนืองคล้าย แบบเค้าเดียวกัน

เสร็จสรรพ์พลันกลับยั้ง ดังเคย
อยู่ล่วงกาลนานเลย ยั้งช้า
เที่ยวสุขสนุกเสบย สบายบ่ม สราญแฮ
ทละน้อยค่อยกลา เกงดวยเจนทาง

รถรางแล่นสู่แคว้น นครปา ริสแฮ
อีกรถไฟมีคลา คู่พร้อม
เคยจู่สู่เที่ยวสา สมเจต นาเฮย
พอค่อยคลายครุ่ยอ้อม จิตต์ให้ใจเพลิน

โคลง ๒

งามเจริญเดินเที่ยวดั้น ที่ค้าของขาย
เที่ยวทุกตรอกซอกค้น บ้างนอ

ตาลายแลตึกสล้าง ลิบล้ำแลแหงน
สูงตระหง่านเงื้อมคว้าง

ทั่วแดนแผ่นพ่างพื้น กลุ่มกลุ้มชายหญิง
บางแห่งน่าครึกครื้น มากนา

สนุกจริงเที่ยวแต่เช้า ถ่วงท้องกันลม
จวบค่ำหิวหาข้าว ใส่นา

มีถมถนัดตัง หยุดได้กินอาหาร
เพื่อประชาชนยั้ง สบายเนอ

อีกสถานรำเล่นเต้น ใหญ่ล้ำราววัง
คนแน่นดไบ่เว้น ปู

ยังอีกหลายหลากแล้ ทั่วทั้งคืนวัน
ล้วนแต่สิ่งสนุกแท้

เที่ยวกันบ่อย ๆ สู้ สิกด้วยลิมตัว
เสียทรัพย์ยับห่อนรู้ สนุกแฮ

บ้างมัวมิ่นชอบเต้า ติดชนิษฐ์คู่เคล้า
แต่งหน้าตาสวย
สำรวยนวยนาฏเยือง เสือดคอราวเปลือง
ปลดให้เห็นผิว ทรวงนา
กระโปรงปลิวเดินพักตร์ยิ้ม ดัดจริตหน้าจมดม
ดอดอชายหลง ชมนา
ใครงงปลงจิตต์ด้วย จักวิบากแทบม้วย
บ่วยต้องนอนซาน ซมเซย
อยู่นานในถิ่นนี้ เพลินล่วงกาลนานช
ชัดแล้วใจเลือน

ร่าย

ครั้นรุ่งเดือนสิงหา วาราวันทิ่สิบหก ยกกองพร้อมทหารไทย เร็วไวลาให้หลัง ซังต์ยาร์แมงอังเลย์ จำห่างเหหันกลับ ทุกสิ่งสรรพเตรียมเสร็จ เด็ดใจจากลาจู่ เดินกองครู่ถึงสถาน ชานสถานีรถไฟ รถทันใจจอดนิ่ง ขนท้วสิ่งของขน สู่บนรถพร้อมพรั่ง นั่งในรถพร้อมหน้า สักไปช้ารถผาย บางคนหมายมุ่งสนุก บ้างก็ทุกข์ถึงบ้าน พวกหน้าด้านติดตลก พูดสกปรกล้อหลอก ตีหน้ากลอก

คุยเคล็อน เพื่อนชอบพั้งนั้งกลุ่ม หัวขันชุ่มจิตต์พั้ง หัว
กันดังร่าเริง รถแล่นเบิ่งไป่หยุด รุดเร่งเร้าเร็วไป ใจล่วง
ล้ำเร็วกว่า ข้ามทะเลร่าเร็วก่อน ตัวห่อนถึงใจถึง ตัวติด
ตริ่งในรถ ทั่วกันหมดพลนาย ล้วนเหล่าชายชาญสนาม
หลายโมงยามนั่งเรื่อย เหนื่อยอ่อนพับหลับบ้าง รถแล่น
ค้างสองคืน มืนเมื่อยขืนข่มใจ ทุกข์อันใดก็ทน อยู่จน
รถไฟหยุด เสียวสุดใจวาบ ทราบถึงเมืองมาร์เซล ไป่
โงนเงนง่อนแง่น แล่นริบรัดจัดของ มากมูลมองทุกสิ่ง
วิ่งไป่ช้าเร็วทำ นาสู่ท่าเรือรับ กำกับขนลงเรือ บ่ขาด
เหลือบกพร่อง ถ่องแท้แล้วทุกประการ จึงเหล่าทหาร
พร้อมพรั่ง ตามคำสั่งคำนาย ผายผันลงนาวา ทั่วหน้า
คลาเสร็จพลัน จักรำพรรณข้อช เรื่อล่านชอชัด ถนัด
ว่าเรื่อมิเตา เสาสิ่งดไสว ธงทิวไกวกวัดแกว่ง แต่งตก
งามทั่วลำ ยังจดจำได้แม่น ความเร็วแล่นไป่ห่าง สิบ
สองน็อตอย่างสูงล้ำ น้ำหนักระวางห้าพัน กัปตันผู้บังคับ
การ ชานชื่นทอมสันเห็น เป็นชาวชาติเดนมาร์ก ไป่
ลำบากพูดจา พูดภาษาไทยได้ พอใช้พั้งถูกต้อง ทั่วแห่ง
ห้องลำเรื่อ เหลือกล่าวให้หมดมวล ใหญ่พอควรผ่อน

พัก พร้อมพรักทั่วพลนาย พ่อสุขสบายสโมสร คืนหนึ่ง
นอนอยู่เฉย ค่อรุ่งเลยจวบบ่าย ห้านาฬิกาส่ายเรือเห ออก
สู่ทะเลสาฝั่ง ใครไปนั่งนิ่งแด ลุกยืนแลอาลัย จนเรือไกล
ลิบลับ คำนึงวับใจหวิว ยลเมฆทิวทั่วฟ้า เรือแล่นตัด
คลื่นจ้า ทิศน้ำพาเพลิน จิตต์นอ

โคลง ๔

ใจเหินเห็จสู่ห้อง เคหา นุชเฮย
ลอยละลิ่วปลิวมา แอบเคล้า
ยามค่ำแม่เคยคลา เคียงพร่ำ พิเฮ
โอ้ค่ำแล้วเจ้า จักอ้อนใครเคียง
เสียงคลื่นดื่นทั่วท้อง ทะเลวน
ฝั่นว่าเสียงดวงกมล แม่เต้น
พลงเผดอมะเมอมนต มดอยู่ เสมอเฮย
เหตุพี่ห่างว่างเว้น สบน้องเกินบี
ราตรีดึกหน่อยเข้า ทนอน
เรือกเรือยเร็วจร ไป่ยั้ง
นอนอุ่นเพราะหนุนหมอน ห่มนุ่ม หน่อยรา
ง่วงหนักไป่พักรั้ง หลับด้วยเพลียตัว

พ้าสถัวจวนรุ่งแจ้ง ต์นตา
น่งนับวันล่วงมา หุ่นงแถ้ว
เร้าจิตต์สู่นครา สยามถ่น เสมอเทยนู
สักเมื่อไรหนอจะแคล้ว เคลอนเข้าเห็นเวียง

เสียงเพื่อนเตือนตอบโต้ ต่างสรวล กันแฮ
พอค่อยเปลี่ยนจิตต์ชวน สนุกบ้าง
ว้าเหว่หทัยหวน หวั่นอก ยิ่งเอย
หวั่นอยู่กลางสมุทรกว้าง รอบล้อมสินธุ

ดูเรือเบือแล่นล้า ไป่ทัน ใจเฮย
วันก็ล่วงเร็ววัน ใช่น้อย
หกคืนนับมาบรร- ฤปอรต์ เสดแฮ
เรือไป่เลยล่วงคล้อย หยุดค้างชนเสบียง

จอดเคียงรับถ่านพร้อม อาหาร สรรพ์นา
พักแต่เพียงจัดการ กิจแล้ว
หนึ่งคืนไป่เนิ่นนาน จวบรุ่ง ตรู่แฮ
เรือรีบผายใจแผ้ว ผ่องด้วยถูกประสงค์

ตัดตรงสู่ย่านเข้า คลองสุเอส
ค่อย ๆ ผายในเขตต์ ที่ห้าม
แล่นเร็วย่อมมีเหตุ ฝั่งซุด ลงฮา
วันรุ่งอีกคืนข้าม จึงพ้นปากคลอง

มองดูเขตต์เข้า ทะเลแดง
อากาศร้อนเร่งแรง ฤทธิ์กล้า
ราวสุมประชุมแสง เพลิงโรจน์ รุ่งเฮย
เห็นหมู่เพื่อนเหมือนบ้า บ่นร้อนรุมใจ

หากไทยทนซึ่งร้อน หนาวเย็น นักนอ
ถึงจะแสนลำเค็ญ อดสู้
อดใจเพราะไทยเป็น ไทยกลั้น ทั่วฮา
ทนไปท้อแท้รู้ สิ้กได้ใดควร

นานชวนช่วยเพิ่มรู้ วิทยา
เบ็ดเตล็ดสรรพะวิชา กล่าวชี้
บรรยายอธิบายสา- ระพัดเพื่อ แจ้งนอ
เกือบทุกวันเช่นนี้ มากหน้าพดพัง

ร่าย

ถึงสะบังเรือหยุด อุตลุดรับเร็วเรียบ เทียบท่าเกาะ
โปโลเว จักนับคะเนจากเขตต์ ปอรต์เสดถึงสะบัง ยัง
จำไบ๋ผิดผัน สิบเจ็ดวันแม่นหมาย ครั้นแตดสายบ่ายอ่อน
หม่ทหารผ่อนชันเกาะ เสาะเลียบเทียวกันสนุก ทุกคน
แผ้วผ่องเกษม เปรมปรีดาหน้าชื่น รื่นเรงลงอาบน้ำ
เสร็จแล้วล้ำล่วงเดิน เทียวพอเพลินทุกแหล่ง ตำแหน่ง
ไกลใกล้ทั่ว มัวเบ็นหมู่กลุ่มเกลือน ล้วนเหล่าเพื่อนทหาร
ไทย ครั้นพอใจต่างกลับ ตาจ่อจับนาวา รีบเร็วคลามุ่ง
หมาย ผายสู่เรือเร็วด่วน ส่วนพระเฉลิมอากาศ ยาตรสู่
เคหะสถาน ผู้บังคับการเพื่อหา พร้อมภรรยาต้อนรับ คำนับ
ตามประเพณี ข่าวคราวมีถามถึง เสร็จแล้วจึงลากลับ
นามผู้บังคับการเกาะ เสาะรู้ชอบอกลด ยอดยิ่งยศร้อย
เอก รุ่งอดิเรกยามสาย ผายมาเยี่ยมตอบบ้าง ในเรือกว้าง
จัดรับ สรรพเครื่องดื่มนา ๆ พูดจากันตามควร เสร็จลา
หวดหันกลับ ครั้นสุริย์จับแจ่มจ้า บ่ายลับหล้าไกลตก ราว
สิบหกนาฬิกา นาวาถอนสมอเคลื่อน เคลื่อนลำแล่นตามร่อง
เข้าในช่องมะละกา ล่วงทิวาราตรี ไป่มีความเดือดร้อน

จิตต์ที่สท้อนเสียมสร่าง เรือเร็วห่างแล่นลัด ตัดทางตรงไป่
แวะ เวียนเนินแฉะเสียกาล ห้าวันวารผ่านละเมาะ เกาะ
ครามเลยไป่ยั้ง ตั้งหัวเรือเบนบ่าย ส่ายหัวตรงเกาะไผ่
สักครู่ใหญ่เรือถึง ทิงสมอตริงตึดแน่น หยุดไป่แล่นพักนอน
คลื่นไป่คลอนโคลงเคลง นอนวังเวงจิตต์หวั่น ทรวงเสียว
สั่นปลิมปลาบ วับ ๆ วาบพาหวิว มองดูทิวเกาะตะคุ่ม
ฟ้าชอุ่มอับมัว ดูใดสลัวไป่ถนัด เห็นไป่ชัดแจ่มแจ้ง นอน
เจ่าเหงาอกแห้ง ห่อนรู้หลับลง ได้นา

โคลง ๒

จิตต์พะวงจงจ่อจ้อง จักประสพเพื่อนพ้อง
แต่พร้อมดีใจ ทั่วนา
คิดไปไผ่อกเต้น คิดไม่วายว่างเว้น
ง่วงนั้นฤามี เลยนา
ราตรีดึกดื่นฟ้า นอนไป่ต้องห่มผ้า
อุ่นแล้วพอควร
จวบจวนจักตรู่เช้า เคลิ้มหน่อยฟ้ารุ่งเร้า
เร่งให้ตื่นตา เร็วนอ

นาพิกาตีหกครั้ง เรือรับถอนสมอรั้ง
เสร็จแล้วออกเดิน

ชมเพลินเชิดโขดถ้ำ โผล่แต่เพียงกระเพื่อมน้ำ
หน่อยน้อยชวนยล

มาดลเกาะครกเขา นกแมปรุงพรกเคลา
กลนคลุ้งลงเรียง

เคียงครกเกาะสากใกล้ เคยแม่บ่นเครื่องให้
พลมชิมลอง รสนา

นึกมองสพพักตร์แล้ว ปานประหนึ่งได้แก้ว
กอดไว้สนิททรวง

ปวงปลาคลาว่ายคล้อย หมายเหล่าเล็กใหญ่ห้อย
อยู่หวงชลาสินธุ

อินทรีย์เสียดกล้า ว่ายชิดเรือหน่อยล้า
อ่อนแล้วแลหาย

ลมชายชมชื่นชัน ผ่อนอกอิ่มอกรัน
ส่างเร้าระทมทวี

โคลง ๔

สังชันจิตก่ได้ มองชัด หน่อยรา
จวนจะถึงเห็นถนัด แน่แล้ว
ดีใจสุดเหลือจัด คำเปรียบ เสมอเฮย
นายก่ผ่องพดแผ้ว ทั่วหน้ามามอง
ต่างปองแต่ปลาบปลื้ม ลิ้มทุกข์ หมดเอย
ใครบ่เหงาเจ่าจุก จิตต์เศร้า
นิกสุขเกษมสุข ทั่วสนุก ใจนา
สนุกจวบนาวาเข้า เขตต์หน้าเกาะพดัน
นับวันแต่แรกก้าว สู่ซึ่ง เรือแฮ
สาบสิบเอ็ดพอถึง ถ่ ถนน
หมักเหงื่อติดตัวตริ่ง กลิ่นเต่า เต็มนา
ใครเฉียดฉุนจมูกจ้ จักต้องจามฉุย
ไป่ตลุยเรือหยุดยั้ง ลงสมอ
จอดนิ่งในช่องพอ พักได้
คลื่นใหญ่ไป่มายอ โยนโยก เรือเฮย
มองเกาะขามเคียงใกล้ เกือบคว้ามือถึง

คำนึงแต่จักได้ ดลสถาน
เรือจอดจิตต์รำคาญ ว่าช้า
แลเหลียวก็เปลี่ยวราน ทรวงรุ่ม
ครู่หนึ่งทูลกระหม่อมฟ้า อนุชไท้เสด็จดล

จอมพลทรงยศผู้ เสนา –ธิการเธย
จักรพงศ์พระรัชทา– ยาทเจ้า
เสด็จเรือพระยมคลา สู่รับ ทหารแห
เรืออีกหลายลำเต้า ต่อท้ายเรือทรง

แล่นตรงจอดใกล้ถ่าย ลำเลียง ลงนา
มวลสิ่งของขนเรียง เรียบร้อย
เรือตอบีโดร์เคียง ชิดรับ อรัญแห
ของมากมายใช่น้อย จึงช้าเนินวัน

กัปตันเรือใหญ่เชื้อ เชิญทูล กระหม่อมเธย
เสด็จเสวยเพื่อพูน ผ่องแผ้ว
เป็นเกียรติยศจรูญ จรัสเลื่อง
จวบค่ำจึงเสด็จแคล้ว สู่ชนประทับเสวย

ล่วงเลยกาลพักค้าง แรมค่ำ
แสนกระหายจำผืน หักไว้
เดินนั่งและนอนยืน จิตต์สู่ นครนา
หากปล่อยชนเกาะได้ เที่ยวย้อมใจเพลิน

เดินดูหมู่ละแวกบ้าน บนเกาะ
แลไป่หลามงามเหมาะ ไม่น้อย
ริมฝั่งสบทางเลาะ ลัดเที่ยว
พบสละเค็มตากห้อย อยากน้ำลายไหล

ใกล้ไกลเขาโชดชัน สูงเนิน
ไร่พักผักดูเพลิน ห่อนร้อน
น้อยหน่าดกดื่นเดิน ปลิดห่าม ชิมนอ
หวานรสปลดปลนปลอน เมลดทงตามทาง

พลางหวนชวนจิตต์ละห้อย หากสมร แม่เอย
เคียงพี่เดินแดนดอน สนิทด้วย
จักแสนสโมสร สร่างโศก สันนา
เหนื่อยสพไม้ใหญ่น้อย หยุดยั้งพอสบาย

อนาถกายสายสวาทน้อง เนาว์สถาน
พี่อยู่เกาะล้วนชาร รอบล้อมฺ
นุชใผ่พี่ใผ่สมาน เสมอมุ่ง ถึงแฮ
โศกไป่ต้องโศกย้อม โศกเนื้อในเอง

ความเกรงราชกิจต้อง จำใจ
ทนอนาถอยู่แต่ใน อกร้าว
เกียรติ์ณแดนไกล กลับชั้ว ควรฤๅ
จึงอุส่าห์หักน้าว จิตต์น้อมยอมทน

เที่ยวเวนซนแต่เช้า จวบเย็น
ถึงตลาดปลาเหม็น กลิ่นร้าย
เดินผ่านหมู่ร้านเป็น แถวถั้ง
สวนเหลาจนชายคลาย ถนทองสำเพง

เสี่ยงระเบ็งเซ็งแซ่ก้อง ปลามา
จีนใหม่จีนเก่าดา ดาษซ้อ
โดดโผนกระโจนถา ถามไต่ เร็วแฮ
อยู่ไป่ได้หนวกอ้อ อัดอั้นตันหู

ตามผลุมวลหมู่ไม้ หลายพรรณ
เหล็อคะเนนับอนันต์ อเนกต้น
ไม้ดอกก็ดอกสรรพ์ สี่ต่าง หลายนา
เลอยกเลอยเลยวดัน ได่ไม้ตามอง

เดินตรองเห็นแดดต้อย จวนตก
จิตต์ก็วุ่นมุ่นหมก หม่นไหม้
วิ่งพลางย่างหย่องหยก ก้าวเร่ง เร็วแฮ
เร็วบัดเดียวเดียวได้ กลับชนาวา

ได้เวลากินเสร็จแล้ว นั่งชม ทะเลเฮย
เย็นสบายชายลม พัดพ้อง
ว่างเว้นวิโยคกรม กรอมอก หน่อยรา
เห็นละลอกกระฉ่อนท้อง ถนำแลเจริญ

ครันเกินสู่คาเรือง รีบนอน
หลับเพราะเพลียด้วยจร เมื่อยล้า
ตื่นหัวตกจากหมอน มองกระจ่าง ทั่วเฮย
ลุกแต่งตัวล้างหน้า เสร็จแล้วเตรียมตน

เรือทน,เจน,ถวิ,กล้า ทะเลล่ำเฮย
ยังอีกตอบีโดร์ศร์ ส่ายย้าย
ปราบปรบักษ์ต์ ต้านคลื่น โคลงนอ
จัดกระบวนจักผ้าย ผ่านน้ำสู่เวียง
ลำเลียงทัวสังสัน ปวงทหาร แล้วเฮย
นาพิกาต์ประมาณ แปดครั้ง
เรือจรจิดต์ผ่อนบาน แบ่งโล่ง อกเอย
จวนจะสายสุริย์ตั้ง อ่อนร้อนใจเลี่ยว
เหลียวหลังลาสั่งด้วย มิเตา เพื่อนเฮย
ตั้งแต่นเหลือเตา พบแล้ว
ชอบใจที่พาเรา รอดกลับ มานา
จงเพื่อนรักเกลือแกว เกยรีกองกองทะเล
เรือเหหันบ่ายหน้า ตัดตรง
เห็นกระโจมไฟคง คู่น้ำ
ราวรูปสถูประหง สูงเด่น
ผ่านทุ่นเขียวแดงล้ำ ล่วงพ้นสันดอน

แลสลอนเรือใหญ่น้อย กลไฟ
ยังอีกเรือยนต์ไสว ติดเต้า
ไตรรงค์ประดับไกว ธงกวัด ปลิวนอ
เสียงลั่นไชโยเร้า รับก้องตามกัน

จรจรัดเคียงแค่ใกล้ โบกมือ
บ้างก็ใช้ธงถือ ปากร้อง
ไชโยสนั่นระบือ ระเบ็งรัน เริงนา
ทั่วทุกลำแล่นก้อง อึกแคว้นแดนชล

ยินยลมือเกาะรั้ว แคมเรือ
เปล่งแต่เสียงสนุกเจือ จดตักล้า
คอแสบก็แหบเครือ ห่อนครั่น คร้ามเนอ
ลืมเมื่อยอึกเหนื่อยล้า สักน้อยฤามี

ยินดีเหลือกล่าวถ้อย เทียมเสมอ
คิดยิ่งคิดจิตต์เผลอ พล่านพลั้ง
บ่มสราญทยานทเยอ ตนใหญ่ พองแฮ
หากสติตริเหนียวรั้ง จึงรู้สึกกาย

เรือผายผ่านปากน้ำ แลสอง ฝั่งเฮย
ปวงประชาชนผอง รับต้อน
ยืนมุงบ่เมินมอง ตาจ่อ เราแฮ
เอิกเกริกเสี่ยงดังสท้อน ทั่วทั้งลำยิน

ร่าย

ครู่ผินสู่สบสถาน สมุทรปราการจังหวัด ประดับ
ธวัชกวัดไกว ลมโบกไสวสลับสลวย ชวยโชยร่าไตรรงค์
ธงชาติยงเยี่ยมยศ ปรากฏเด่นกลางหาว น้ำเงินขาวแดง
งาม ตกแต่งตามยินดี ซ้ำจักมีชนมจาก ฝากให้เราเหล่า
ทหาร ตามต้องการไม่น้อย นับเป็นร้อยเป็นพัน สรรสู่เรือ
มาส่ง บ่งให้ทราบถึงใจ พลเมืองในย่านสมุทร ปราการสุด
ปลมแสน เมื่อผ่านแดนกรา เรงสุขอาอิมจิตต์ ต้อนรับมิตร
ตามควร บ้างชวนกันลงเรือ พายแจวเหลือนับแน่ บักธง
แผ่กางปลิว แลถึงทวีนน้ำ พายจ้วงจ้าแจวจ้อง ปากเบิด
ร้องอวยพร เรือเราจรช้าเฉือย แล่นเออยอ่อนหย่อนเครื่อง
พังเสียงเลื่องดนตรี อันมเพอครึกครน รับทหารรนลอยลำ
ทำเพลงขับเร็วด่วน ส่วนเราพังไปถนัด ยินไม่ชัดก็เฉย ครั้น

เรือเลยล่วงล้ำ แล่นแหวกน้ำตามร่อง เลยวลัดคล่องเคยชิน
พ้นมาผินเหลียวหลัง ตามกันดังเด็กเล่น เฉกเช่นงูกินหาง
วางจัดระยะพองาม เหล่าเรือตามก็สะพรั่ง คนทนั่งเคียงยัน
บ้างแก่วงผันผ้าโบก บ้างชะโงกล่อหน้า พวกทกล้าแล่น
ใกล้ ที่ไกลไซร้พวกกลัว หัวร่ายิ้มมาพาง อึกตลอด
ทางสองฝั่ง ชายหญิงสะพรั่งเกลื่อนกลุ่ม แลสาวหนุ่มหน้า
นวล สรวลเสเฮฮามา ยังหมู่ชราก็ลางคน เด็กก็ยล
น่าชื่น ต่างมารื่นมากหลาย ดูจนลายตาลาน ครั้นประ
มาณเวลา สิบหกนาฬิกาเกือบได้ เรือสู่ใกล้เห็นจะ
พระบรมมหาราชวัง เลยวกลับหลังเทียบท่า ราชวรดิตถ์
อาเอียมยศ ครั้นพร้อมหมดลำเรียบ เทียบท่าพร้อมมูล
มวล ได้เวลาควรเชิญธง ทั้วทหารลงตั้งแถว ได้ระดับ
แนวทนัน รวรอบกันกันคน เข้าประปนมากมาย เจ้านาย
เสด็จต้อนรับ ข้าราชการสรรพใหญ่น้อย พักตร์แช่มช้อย
ปลั่งเปล่ง เบ่งบ่มแย้มยิ้มสรวล ครั้นแถวควรจัดเสร็จ
สมเด็จพระมหาสมณะ ประทับเกยซึ่งได้ จัดไว้แล้วพร้อมพรั่ง
น่าพระที่นั่งราชกิจ วินิจฉัยเสร็จสรรพ์ กองทหารพลันแสดง
ความ เคารพตามพระเกียรติยศ ทรงกล่าวหจนสุนทร

ประทานพรสวัสดิ์ ทหารจงมีความสุข ทุกข์ภัยไร้โรคัน ทั่ว
หน้ากันจงสำราญ ทั่วหล่าหาญนักรบ ครั้นจบพระกระแสร์
รับสั่ง ทรงหลั่งประน้ำมนต์ ธงไชยเฉลิมพลรับก่อน แล้ว
ทหารผ่อนรับทั่ว มั่วมีเสียงแตรบรรเลง เพลงมหาไชยกับ
เสียง สำเนียงไชโยสนั่น ดั่นเซ็งแซ่ประชาชน อันมายล
เนืองนอง ครันกองออกจากที่ เดินกองยาเบนซบวน หมู่
ชนชวนเดินตาม หลามเป็นแถวแน่นทาง กองไปกลางถนน
ใหญ่ ตาแลไขว่ซ้ายขวา ดูชาวประชาชายหญิง ดาษดา
จริงยัดเยียด เบียดเสียดแน่นทุกย่าน ผ่านที่ใดก็ดู เห็น
เกรียวกรูปากอ้า ชมอหน้าเบิกบาน พูดคางยานเย็นเย้อ
บ้างพูดเพ้อเผลอพร่ำ บ้างหน้าก่ำเลือดเกิด คนต่ำเชิดคอยืน
ตีนตามุ่งหมายมอง ครันกองถึงหน้าพลับพลา จัดแถวดา
หยุดยั้ง ตั้งกองต้องตามแบบ แยบเยียงอย่างทางควร ทั่ว
ทั้งมวลมุ่งเผ้า คอยอยู่เพื่อพระบาทเจ้า บพิตรไท้เสด็จลด
ยืนทนในท่าแกร่ว จิตตนิกแน่ยนนิ่ง พิศทั่วสิ่งสาระ
พัน พลันไปช้าจึงเห็น รถยนต์เป็นกระบวนเสด็จ ราว
สิบเจ็ดนาพิกา รถที่นั่งคลาเคียงใกล้ จอมมกุฎไท้เสด็จลง
ตรงที่ตั้งแถวทหาร จึงผู้บังคับการบอกพลัน วันทยาวุธ

บรรเลง เพลงสรรเสริญพระบารมี ทั่วปรีดิเปล่งสำเนียง
เสียงไชโยถวายพระพร ทั้งราษฎรเซ็งแซ่ แผ่พระเกียรติ
กึกก้อง ซ้องพระเดชพระรามา จึงเสด็จคลา
ทรงดำเนิน เดินผ่านแถวตรวจพล แล้วเสด็จดลชน
ประทับ ยังพลับพลาที่จัด มีพระราชดำรัสแสดงความ
ยินดียามข้าทหาร พ้นภัยพาลสู่ประเทศ เขตต์บ้านเกิด
เมืองบิดร ทั้งดัสกรพ่ายพินาศ อีกทรงประสาทพระพรไชย
แก่ข้าไทยทหารทั่ว ให้ปราศชั่วทั้งหลาย สิ่งใดหมายสม
มาตร์ อีกบรมนารถดำรัส ทรงโสมนัสปลื้มปลาบ ทรง
ทราบกิจกองยนต์ กล้าเห็นผลประจักษ์ สมศักดิ์ชาติเชื้อ
ไทย สู่แดนไกลแกล้วกล้า มั่นคงนำชื่อเผย ไป่ละเลยกิจ
ผอง กองยนต์ควรได้รับ ตราประดับเกียรติยศ เพื่อ
ปรากฏยนนาน แลวพระราชทานดวงตรา รามาธิบดี ม
ศักดิ์ศรีแก่ธง ทรงผูกด้วยพระหัตถ์ บัดเดี๋ยวเสร็จผู้เชิญ
เดินคู่ผู้บังคับกอง ผ่านแถวผองสู่ที่ มีเสียงเพลงมหาชัย
ต่อไปทรงพระกรุณา พระราชทานตราความชอบ ตอบ
แทนแก่เหล่าทหาร ซึ่งไปราชการสงคราม แล้วสวนสนาม
ดำเนิน เดินกองผ่านหน้าพลับพลา ถวายวันทาเคารพ

เลยสมทบสู่กระทรวง พักพลปวงครันค่ำ สำจัดขบวนแห่
แหน เดินเป็นแผนแลสะพรั่ง สู่หน้าพุระทนั่งชัยชุมพล ตั้ง
แถวถนนสนามชัย ทหารถือไฟโคมบัว สีเขียวสลับแดง
ขาว น้ำเงินพราวสลับกัน เทียนใส่สันจุดเสร็จ ครันเสด็จ
ออกพระทนั่ง เหล่าทหารพลังร้องเพลง บรรเลงเพื่อถวาย
พระพร แด่อดิศรพระบาทท้าว เสร็จจงขบวนบอกก้าว
ออกพ้นตามวิถี ไปนา

โคลง ๓

เภรีบังบัง แตรวงดังสนั่นจ้า
เดินขบวนบากหน้า ถัดเลยวตามถนน
แถวสถลยลดกราม ตามไฟตกแต่งห้อย
แต่งรับทหารเรียบร้อย อร่ามเรืองเจริญตา
ดาดาษงชาติไสว งามอุไรประดับล้วน
งามทุกช่องถ่องถ้วน ถิ่นร้านริมทาง
พลางเดินเชิญงไชย ขบวนเร็วไปไป่ยั้ง
ถึงถิ่นทูตอังกฤษตั้ง หยุดพร้อมหน้าสถาน
กองทหารบกรถยนต์ เดินกองดลดุ่มเท้า
สู่ณภายในเข้า เขตต์พร้อมพลผอง

การรับรองสโมสร　　สองอวยพรกล่าวถ้อย
ทหารท้วสี่กองร้อย　　สนุกเลยงตามควร
ดีมชวนหน้าตึง ๆ　　เสร็จแล้วจึงไป่ช้า
ถาท่านผู้หัวหน้า　　กลับรั้งรวมพล
กลางถนนชาวชนดื่น　　ส่งเสียงชื่นชิดใกล้
ขบวนออกเดินต่อไซร้　　ต่างซ้องเดินตาม
ห่อนขามเชิดแข้งขา　　เหตุหน้าชาอยู่บ้าง
เพลินหมู่ชนสองข้าง　　ที่เต้าตามจรัญ
พลันถึงสถานสังเกต　　ทูตฝรั่งเศสหยุดแล้ว
กองรถยนต์ยาตรแคล้ว　　เคลื่อนเข้าบริเวณ
ชัดเจนเห็นท้วถนัด　　คณะทูตจัดรับต้อน
เป็นเกียรติยศเพื่อช้อน　　เชิดให้เห็นสม
กลมเกลียวแสดงอารี　　ด้วยยินดียิ่งล้น
แถลงพจน์สุภาพคล้น　　คัดถ้อยกล่าวพร
สโมสรดื่มอวยไชย　　พร้อมกันในทันใด
พลแถนายทุกชั้น　　ร่าเริงใจบาน

ครั้นเสร็จการรับรอง ถาล่วงกองออกตั้ง
ขบวนกลับเดินไปพลัง พรั่งพร้อมกันดี

ร่าย

กลางราตรีเดินตรึก เสียงครึนครึกแตรวง กลองดี
คงไปขาด พลนายยาตร์ไปหยุด ขบวนกรูรีบเร่ง
ใครเดินเก่งไปหย่อน ใครเดินอ่อนขาเมื่อย เดินอ่อยเอื่อย
ไปทัน ทนดุ่มดันเดินด่วน แสนอักอ่วนจำอด เลยวลด
ลัดตามทาง พลางบ่ช้าเนินนาน ศุลกะสถานสู่ถึง จึงหมู่
ข้าราชการ ต้อนรับทหารสารพัด จัดมีเครื่องของว่าง
เลยงกันอย่างเต็มที่ เสร็จแล้วมีอวยไชย แสดงด้วยใจ
ยินดี ฝ่ายทหารมีจิตผ่อง ตอบพรแล้วอำลา คลาเป็น
ขบวนพร้อมสรรพ กลับเดินเร่งชายัด ไปเดินอัดก้าว
ยาว เร็วดูราววิ่งเหยาะ เพราะต่างง่วงอยากนอน ไป
นานจรกองมา ถึงศาลากลาโหม เสียงครึกโครมหยุดเงียบ
พักพลเรียบทั้งมวล สู่ที่ควรหลับนอน ไปอาวรณ์สักน้อย
ง่วงหลับลักดิกคล้อย เคลอนพ้าลมกาย

ร่าย

สุริย์สายแสงส่องสว่าง ต่างกันตามกาล อันงาน
พระราชพิธี มีสมโภชพระนคร สยามบวรอาณาเขตต์
วันเนืองเหตุพงทราบ ซึ่งพันสภาพแห่งสงคราม แถ้วโดย
ความสวัสดิ์ จึงจัดมีการตกแต่ง ทกแหล่งประทีปโคมไฟ
อิกในท้องสนามหลวง มโหรสพปวงหลายชนิด โรงตั้ง
ติดแนวรอบ ยังกอบด้วยโรงเลียง มากมองเพียงลานตา
ยลปวงประชาเดินไขว่ ใฝ่ใจเพื่อดูงาน แก่เด็กบานชื่นชุ่ม
สาวๆหนุ่มคลาคล่ำ ครันค่ำทรงพระกรุณา เลียงบรรดา
เหล่าทหาร กลับจากราชการสงคราม ตามลำดับชั้นยศ
ตลอดหมดถึงพล สู่ตลในวังหลวง ส่วนปวงนายสู่พรั่ง
ณพระที่นั่งอมรินทร์ พลจัดกินอยู่นอก เสร็จออกเทียว
ดูงาน ;การมโหรสพนาๆ อิกดาดดาโคมไฟ สว่าง
ไสวเรืองจ้า แสงไฟฟ้าพรรณราย ทวยราษฎร์กรายเดิน
แน่น ทั่วแผ่นพื้นท้องสนาม พวกหาบหามขายค้า มวล
มากหน้ารายเรียง บ้างตั้งเคียงหาบชิด จิตต์มุ่งหมายตา
มอง เทียวสมปองปลื้มสุข ดูงานสนุกทั่วแล้ว แคล้ว
กลับรั้งยังสถาน จวบรุ่งวารยามบ่าย ไปเหนื่อยหน่าย

ทราบระบิล ยินข้อชาวต่างชาติ สัมพันธมิตรมาตร์เชิญ
ทหาร เพื่อดูการก์พา ครั้นได้เวลาทั่วผอง ไปรวมกอง
เดินใกล้ สู่สนามได้เร็วพลัน ถึงที่อันจัดรับ พังศัพท์
เสียงอวยพร ทั่วสโมสรราชก์พา เสร็จงานคลากองกลับ
กำกับกันส่ กระทรวง พรั่งพลปวงผ่องเกษม โปร่งปรีด์
เปรมปลื้มจิตต์ ค่ำต่อติดราตรี เสนาบดีทหารบก ตก
แต่งเลี้ยงอาหาร ในสถานกลาโหม บรรโลมใจนักรบ
ตามชนบทางควร เหล่าเราชวนปราโมทย์ เยมโอชอิ่ม
กายใจ กินเลี้ยงในที่นั้น เป็นยศชั้นลำดับ ครั้นเสร็จ
สรรพ์ลิเก ไป่ปนเปแตกเหล่า ล้วนเผ่ามหรสพหลวง
แสดงให้ปวงทหารดู องค์ภูธเรศร์รับพิตร เสด็จสถิตย์ท่าม
กลาง อันจัดวางเพื่อประทับ ทหารที่กลับจากสงคราม ยาม
นี้ได้โอกาสเผ้า องค์มกุฎเกล้าใกล้ชิด ต่างชื่นจิตต์ผ่องหน้า
บรรเจิดจ้าจรุงใจ ดูสนุกในที่นั้น ครั้นได้เวลาเสร็จ เสด็จ
กลับเสร็จงาน ทั่วหน้าทหารแซ่ซร้อง ไชโยก้องสนั่นเสียง
สำเนียงร่าเริงสนุก เมื่อทุกสิ่งเรียบแล้ว เข้าที่หลับระงับแผ้ว
จิตต์เพียงสู่สวรรค์ สบายเนอ

โคลง ๔

รุ่งวันยามบ่ายให้ จัดขบวน แห่เนอ
หน้ากระทรวงโดยควร เร่มรัง
เพื่อเชิญอัฐิสงวน ชย่ง ยินแฮ
ส่สถานที่ตั้ง จัดไว้เพริ่ยงดี
มีกองเกียรติยศหน้า น่างาม สมแฮ
ทหารที่กลับจากสงคราม พร้งพร้อม
รถปืนประดับตาม แต่งตั้ง อัฐีเฮย
เทียมสี่พาชีห้อม แห่ล้อมล้วนทหาร
เตรียมการเสร็จแล้วบ่าย สิบหกนา พิกาเฮย
ทั่วขบวนยาตรา เคลื่อนคล้อย
ตามทางหว่างมรรคา สถลถิ่น ไปแฮ
พลางระทดกำสรดละห้อย อกแห้งถึงสหาย
ยังหมายจำหน้าเพื่อน ได้ถนัด
กรรมวิบากจึงวิบัติ พรากลั
ตายดักชีชัด เฉกเช่น นิเทอญ
เกียรติยศปรากฏชั อยู่ช้าฤาสูญ

จำรูญจาริกเรือง
ตายไปถมพสุธา
ค่าควรแห่งชายอา-
สมศักดิ์ผังเกียรติไว้
ขบวนงามเดินไปช้า
วัดมหาธาตุจึง
แล้วเชิญอัฐิสิง
ในอุโบสถตั้ง
ไปนานทรงราชย์เจ้า
เสด็จสู่ประทับใน
ทรงหลั่งพระหฤทัย
จึงพระสงฆ์สวดชัน
สวดจนดงจบแล้ว
สมเด็จกรมพระยา
กล่าวธรรมแห่งสภา-
กัณฑ์หนึ่งโดยเหตุนี้

อนุสา-วรีย์เฮย
ประโยชน์ไร้
ชาชาติ ไทยนอ
ก่องด้าวแดนสยาม
ถึง
หยุดยั้ง
สู่ที่ จัดเฮย
แต่งพร้อมทุกประการ
จอมไทย
ที่นั้น
สักการะ บูชาเฮย
พรั่งพร้อมพุทธมนต์
พระมหา-สมณะเฮย
เทศน์ชี้
วะรูป กายนอ
ห่อนช้าควรคนึง

จึงองค์พระอนุชพ้า จักรพงษ์
นำคฤหัสถ์เพื่อประจง สวดพร้อม
ตามบทเมื่อจบลง เชิญอัฐี ออกเฮย
สู่ขบวนแห่ห้อม ต่อเต้าถึงสถาน
พนักงานจัดทัวถ้วน เสร็จดี
บรรจุอนุสาวรีย์ เรียบร้อย
ตามแบบประเพณี ทหารนบ ทั้วเฮย
จึงพระบาทบพิตร์ห้อย ช่อไม้พวงวาง

ร่าย

พลางพระเสด็จกลับ นับเป็นเสร็จกิจการ กองทหาร สวนสนาม เดินผ่านตามกันสลอน กลับกองจรสู่สถาน ศาลาการทหารบก ครั้นสริ้ยตกต่อค่ำ กองคลาคล่ำสโมสร คณะอครปราโมทัย เชิญไปดูต้อนรับ สำหรับความยินดี เราทหารมิจิตต์ชื่น ทั่วเหล่ารื่นเริงร่า อาบเอิบอ่าใจบาน ชอบใจการรับรอง ของคณะปราโมทัย อันมีในเมื่อน ชเห็นความรู้ชอบ กอบสามัคคีสมาน ครั้นล่วงวารกองยาตร์ สู่สถานราชฤณมัย คณะเชิญไปทั่วหน้า ดูแข่งม้ารื่นเริง

เชิงชอบเชื้อชาติทหาร ชวนกันสราญสร่างร้อน เสร็จการ
ย้อนกลับหลัง สู่ยังทรวมยั้ ไป่พลั้งจำจดแน่ นับแต่แรก
ฮาษา ตลอดเวลาล่วงลับ ได้กลับคืนสู่นคร วันจรจวบวันน
ปีหนึงชเศษเดือน ห้าไป่เลือนลืมหลง วันนปลงปลดทหาร
ซึ่งไปการสงคราม กลับสู่สยามทั้งหมด ปลดเป็นกองหนุน
ทั่ว นายสิบม้วอีกพล เป็นอันดลขีดสุด ต่างลารุดสู่ภำแหน่ง
แหล่งภูมิลำเนาตน ดิดขวนขวายเพียร จำเนียรการเท่านั้น
หมดมหาสงครามลั ลับแล้ว จบอักษร ลงเอย

โคลง ๔

อันดิดดิดขัด ใจความ

แห่งมหาสงคราม เสาะค้น

เป็นกิจส่วนตัวตาม ตริจด จำนอ

คำรบจบเรื่องต้น ตลอดสันอวสาน

หอสมุดแห่งชาติ
NATIONAL LIBRARY

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก
จันทบุรี

พิมพ์ที่ บริษัท การพิมพ์ทหารผ่านศึก จำกัด
นายฉันทิชย์ กระแสสินธุ์ ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา

๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๓